


Ympäristöministeriön
tiliviraston toimintakertomus
ja tilinpäätöslaskelmat
vuodelta 2008



Ympäristöministeriön
tiliviraston toimintakertomus
ja tilinpäätöslaskelmat
vuodelta 2008



YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN RAPORTTEJA 9 | 2009
Ympäristöministeriö
Hallintoyksikkö

Taitto: Leila Haavasoja

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ymparisto.fi > Ympäristöministeriö
> Julkaisut > Ympäristöministeriön raportteja -sarja

Edita Prima Oy, Helsinki 2009

ISBN 978-952-11-3429-6 (nid.)
ISBN 978-952-11-3430-2 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkoj.)



SISÄLLYS

I Toimintakertomus	5
1.1 Johdon katsaus toimintaan	5
1.2 Ympäristöhallinnon organisaatio	7
1.2.1 Ympäristöhallinto.....	7
1.2.2 Ympäristöministeriön tiliviraston organisaatiot 2008	7
1.3 Tuloksellisuuden kuvaus	11
1.3.1 Tiliviraston toimintakertomuksen laadintaperiaatteet	11
1.3.2 Yleistä	11
1.3.3 Ympäristönsuojelu.....	13
1.3.4 Alueidenkäyttö	28
1.3.5 Luonnonsuojelu	37
1.3.6 Vesivarojen käyttö ja hoito	41
1.3.7 Asuminen	43
1.3.8 Rakentaminen.....	45
1.3.9 Tehtäväalueittaiset kustannukset ja maksullinen toiminta	49
1.4 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	54
1.4.1 Ympäristöministeriö	54
1.4.2 Ympäristökeskukset	57
1.4.3 Ympäristölupavirastot.....	60
1.5 Tilinpäätösanalyysi	62
1.5.1 Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen	62
1.5.2 Tuotto- ja kululaskelma ja tase	63
1.6 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	64
1.7 Arviointien tulokset	65
1.8 Yhteenvedotiedot väärinkäytöksistä	66
2 Talousarvion toteutumalaskelma	67
3 Tuotto ja kululaskelma	78
4 Tase	79
5 Liitetiedot	81
5.1 Tilinpäätösliitteet.....	81
5.2 Muut liitteet	105
6 Allekirjoitukset	119

1 Toimintakertomus

1.1

Johdon katsaus toimintaan

Ilmastomuutos on tuonut ympäristöasiat meidän jokaiseen arkeen. Esimerkiksi energian säästämisestä on tullut arkiteko, joka kiinnostaa kaikkia suomalaisia. Samalla ympäristöasioiden painoarvo on noussut. Ympäristöasiat eivät ole enää niihin vihkiytyneiden salatiedettä, vaan vakava, niin talouteen kuin tavallisten ihmisten elämään vaikuttava politiikan alue, josta halutaan tietää enemmän.

Kertomusvuonna ympäristöhallintoa ovat työllistäneet toisaalta ilmasto- ja energia-asiat ja toisaalta maailmantalouden kriisi, joka näkyy ja tuntuu myös asunto- ja rakentamismarkkinoilla.

Kansainvälisissä neuvotteluissa ilmastokysymykset ovat olleet voimakkaasti esillä. Puolan Poznanissa käydyissä YK:n ilmastoneuvotteluissa otettiin merkittävä askel kohti uutta maailmanlaajuista ilmastopopimusta. Vuoden 2012 jälkeisestä ilmastopopimuksesta on määrä sopia vuoden kuluttua Kööpenhaminassa. Poliittinen tahto ilmastoneuvotteluissa oli yksiselitteinen: maailmaa ravisteleva talouskriisi ei saa vaarantaa ilmastopoliittisia päämääriä, eikä pyrkimyksiä uuteen sopimukseen.

Vuoden lopulla saavutettu yhteisymmärrys Euroopan unionin ilmasto- ja energiapaketista vahvistaa osaltaan EU:n asemaa ilmastopolitiikassa. EU:n tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosentilla sekä lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja energiatehokkuutta 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Vertailukohtana ovat vuoden 1990 päästöt.

Marraskuussa valmistui myös valtioneuvoston hyväksymä, vuoteen 2020 ulottuva ilmasto- ja energiastrategia. Strategian keskeisenä tavoitteena on energian loppukulutuksen kasvun pysäyttämisen ja kääntämisen laskuun niin, että energian loppukulutus vuonna 2020 olisi noin likimain nykyisen suuruinen. Energiankulutus olisi vuonna 2020 noin 10 prosenttia pienempi, kuin mihin kehitys näyttää johtavan ilman uusia toimenpiteitä. Tavoitteet edellyttävät energiankäytön tehostumista erityisesti asumisessa, rakentamisessa ja liikenteessä.

Valtioneuvosto päätti 13.11.2008 valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta. Tarkistuksen pääteemana oli ilmastomuutoksen haasteisiin vastaaminen. Tavoitteiden vaikuttavuutta on lisätty täsmentämällä tavoitteita ja vahvistamalla niiden velvoittavuutta. Suurin osa tavoitteista kuitenkin säilyy ennallaan.

Asuntopoliitiikassa viime vuoden merkittävimpiä tapahtumia oli asuntopoliittisen toimenpideohjelman, pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelman ja Helsingin seudun aiesopimuksen hyväksyminen valtioneuvostossa helmikuussa. Toimenpideohjelman toteuttaminen on edennyt vuoden aikana hyvin ja toimenpiteet ovat etenemässä.

Rakentaminen on talouden taantumisen myötä uusien haasteiden edessä. Rakennusala yksi kaikkein suhdanneherkimmistä toimialoista ja se reagoi niin nousu- kuin laskukausiin hyvin voimakkaasti. Kansantalouden ja työllisyyden suotuisan kehityksen kannalta ja asuntomarkkinoiden vakavampien häiriötilojen ehkäisemiseksi on tärkeää pystyä korvaamaan hiipuvaa omistusasuntotuotannosta vuokra-asuntotuotannolla ja lisääntyvällä peruskorjaustoiminnalla. Hallitus lisäsi marraskuussa olennaisesti tukea vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoon talousarviota täydentävässä esityksessään.

Energia-avustusjärjestelmää uudistettiin korottamalla ja laajentamalla kotitalousvähennyksen käyttömahdollisuutta remonteissa ja raivaamalla sitä kautta lisää resursseja asunto-osakeyhtiöiden energiatehokkuutta nostavien korjausten avustamiselle.

Edellytykset luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja hoitoon tehostuivat merkittävästi, kun valtioneuvoston teki 27.3.2008 periaatepäätöksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman jatkosta (METSO II). METSO linjaa pitkällä aikavälillä metsäluonnon suojelun menettelytavat. METSO:n toimien vapaaehtoisuus, eri toimijoiden yhteistyö ja paikallisen aloitteellisuuden aktivoiminen lisäävät luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä. METSO:n panokset tutkimukseen ja seurantaan turvaavat toimintaohjelman vaikuttavuuden seurannan ja mahdollistavat, että välitarkasteluja ja mahdollisia korjaustoimia tehdään määräjain.

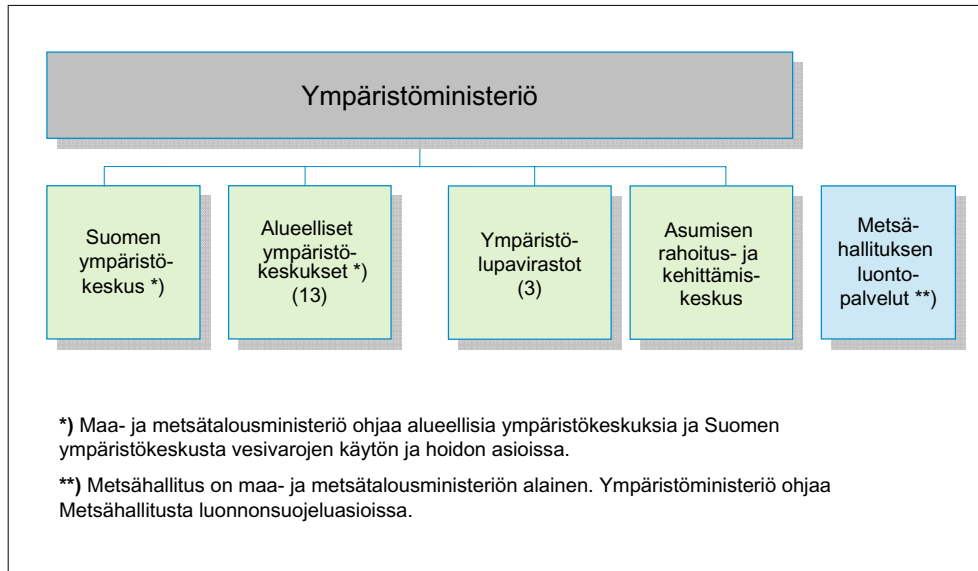
Aluehallintouudistus on osaltaan työllistänyt viime vuonna ympäristöhallintoa. Hallinnon ja aluekehityksen ministerivaliokunta teki 3.12. esityksensä ALKU-hankkeen aluejaoista ja toimipaikoista. Ympäristöhallinnon päävastuualue säilyy jatkosakin 13 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, ympäristölupa-asioita käsitellään jatkossa neljässä aluehallintovirastossa. Ympäristöministeriö hallinnonalan tuottavuushankkeiden eteneminen on aluehallintouudistuksen johdosta jonkin verran hidastunut. Syksyllä ympäristöministeriössä astui voimaan organisaatiouudistus. Uuteen rakennetun ympäristön osastoon koottiin ministeriön asumiseen, maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvät tehtävät.

I.2

Ympäristöhallinnon organisaatio

I.2.1

Ympäristöhallinto



I.2.2

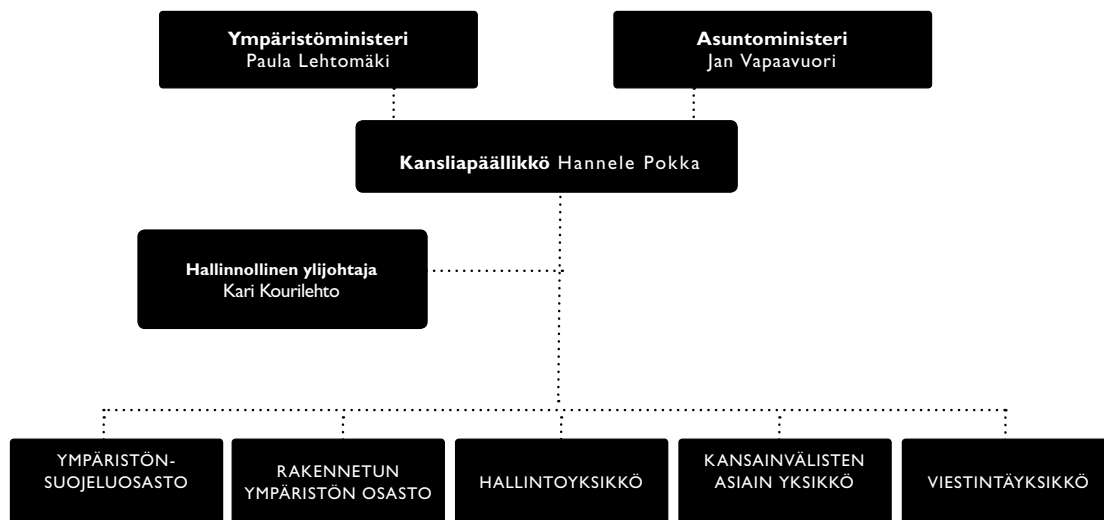
Ympäristöministeriön tiliviraston organisaatiot 2008

Ympäristöministeriön tilivirastoon kuuluvat edellä kuvatuista ympäristöhallinnon organisaatioista ministeriö, 13 alueellista ympäristökeskuksesta ja kolme ympäristölupavirastoa.

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön visio on ekotehokas yhteiskunta ja hyvinvointia edistävä elinympäristö.

Ympäristöministeriö edistää kestävästä kehityksestä ja kansalaisten hyvinvointia. Ympäristöministeriö toimii hyvän elinympäristön aikaansaamiseksi, luonnon toimintakyvyn turvaamiseksi ja asunto-olojen parantamiseksi.



Alueelliset ympäristökeskukset

Alueelliset ympäristökeskukset huolehtivat toimialueellaan ympäristönsuojelua, alueiden käyttöä, luonnonsuojelua, kulttuuriympäristön hoitoa, rakentamisen ohjausta sekä vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevista tehtävistä. Ne myöntävät ympäristölupia ja valvovat lupaehtojen noudattamista. Ympäristökeskukset ohjaavat alueiden käyttöä ja rakentamista. Ne vastaavat luonnon monimuotoisuuden säilymisestä, toteuttavat luonnonsuojeluohjelmia sekä edistävät luonnon virkistyskäyttöä. Niiden tehtäviin kuuluvat myös rakennusten suojelu ja kulttuuriympäristön hoito. Ympäristökeskukset tuottavat tietoa alueensa ympäristön tilasta sekä edistävät ympäristötietoisuutta. Ne hoitavat myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä.

ALUEELLISET YMPÄRISTÖKESKUKSET	
UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Leena Saviranta 1.1.-31.6.2008 Marketta Virta 1.7.2008 alkaen	LOUNAIS-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Risto Timonen
HÄMEEN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Harri Kallio	PIRKANMAAN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Ulla Koivusaari
KAAKKOIS-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Leena Gunnar	ETELÄ-SAVON YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Heikki Teräsvirta
POHJOIS-KARJALAN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Marketta Ahtiainen	POHJOIS-SAVON YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Markku Henttonen
KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Risto Palokangas	LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Pertti Sevola
KAINUUN YMPÄRISTÖKESKUS Johtaja Kari Pääkkönen	POHJOIS-POHJANMAAN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Heikki Aropää
LAPIN YMPÄRISTÖKESKUS johtaja Matti Hepola	

Ympäristölupavirastot

Ympäristölupavirastot ovat vesilain ja ympäristösuojelulain mukaisia alueellisia lupaviranomaisia. Niiden käsiteltäviksi tulevat ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmät ympäristöluvat, vesilain mukaiset luvat sekä ne luvat, joissa alueellinen ympäristökeskus on luvan hakijana tai on merkittävästi edistänyt hankkeen toteuttamista. Ympäristölupavirastoille kuuluvat myös hallintopakkoasiat ja pääosa vesien pilaantumisesta aiheutuvista korvausasioista.

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO

Johtaja
Aino Turpeinen

ITÄ-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO

Johtaja
Marjo-Riitta Kaikkonen

POHJOIS-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO

Johtaja
Kristiina Toivila

Tuloksellisuuden kuvaus

Tiliviraston toimintakertomuksen laadintaperiaatteet

Ympäristöministeriön tiliviraston vuoden 2008 toimintakertomuksen laadinnassa on otettu huomioon talousarvioasetus (TaA1243/1992, muutos 254/2004) sekä Valtiokonttorin 1.12.2006 antama ohje kertomuksen laadinnasta.

Kertomuksessa tiliviraston toimintaa tarkastellaan pääasiassa tehtävälohkoittain. Tehtävälueittaiset kustannukset ja maksullinen toiminta sekä henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen on käsitelty virastoryhmittäin. Valittua tarkastelutapaa tukee se, että ympäristöministeriö tilivirastona käsittää sekä ympäristöministeriön että alueelliset ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot.

Talousarvion mukaan toimintakertomus laaditaan tilivirastojen lisäksi myös virastoista, joille ministeriö on vahvistanut tulostavoitteet. Ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot ovat tehneet omat toimintakertomuksensa vuodelta 2008.

Toimintakertomuksen laadinnassa on tarkasteltu toiminnan tavoitteiden ja tulosten välistä suhdetta sekä analysoitu tulosten vaikutuksia niin sanottua tuloksellisuuden peruskriteeristöä noudattaen. Useilla ympäristöhallinnon osa-alueilla jatketaan toimintaa kattavasti kuvaavien mittareiden ja indikaattoreiden kehittämistä. Koko hallinnonalalla on kehitetty raportointia ja toiminnan seurantaan jo usean vuoden ajan.

Yleistä

Alku-hanke ja muut hallinnon kehittämishankkeet etenivät ripeästi

Aluehallinnon uudistus eteni vuoden 2008 aikana ympäristöhallinnon virastojen kannalta myönteisesti. Valtion aluehallinnon tehtävät järjestetään 1.1.2010 lukien kahteen aluehallintoviranomaiseen, elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukseen (ELY) ja aluehallintovirastoon (AVI). Näihin virastoihin kootaan ja uudelleen organisoidaan valtion kuuden viranomaisen, työvoima- ja elinkeinokeskusten, alueellisten ympäristökeskusten, tiepiirien sekä lääninhallitusten, ympäristölupavirastojen ja työsuojelupiirien tehtävät. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksia tulee 15, joista 13 virastossa on ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue. Aluehallintovirastoja kuusi, joista neljässä on ympäristölupavastuualue. ELYjen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueiden sijoittuminen ELYjen päätoimipaikkoihin vastaa nykyistä tilannetta lukuun ottamatta Pohjanmaata ja Hämettä. Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen päätoimipaikka on Seinäjoella ja toimipaikka Vaasassa. Hämeessä päätoimipaikka siirtyy Lahteen ja työskentelypaikka on Hämeenlinnassa. Porissa on ympäristöasioiden toimipaikka. Kokkolassa on työskentelypaikka. Ympäristö- ja vesilupien käsittely keskitetään valtion hallinnossa neljään aluehallintovirastoon, joiden päätoimipaikat ovat Oulussa, Vaasassa, Mikkelissä ja Hämeenlinnassa. Kuopiossa ja Helsingissä säilyvät toimipaikat. Siirtymäkauden jälkeen virastoilla voi olla vastuualueen päällikön määräämiä ministeriön kanssa sovittuja työskentelypaikkoja.

Ympäristö- ja luonnonvaratukimusta kootaan entistä tiiviimmin yhteen perustamalla ympäristö- ja luonnonvarakonsortio. Ympäristöministeri ja maa- ja metsätalousministeri sopivat asiasta lokakuussa. Konsortio, johon kuuluvat maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT), Metsäntutkimuslaitos (Metla), Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL), Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira), Geodeet-

tinen laitos ja Suomen ympäristökeskus (SYKE), toteuttaa yhteisiä tutkimusohjelmia. Kumppaneina voi olla myös muita tutkimuslaitoksia, yliopistoja ja korkeakouluja. Konsortio tuottaa koordinoitusti myös asiantuntijapalveluja, seurantoja sekä tutkimuksen tuki- ja infrastruktuuripalveluita. Tutkimusyhteistyötä tehdään etenkin poikkihallinnollisissa aiheissa kuten esimerkiksi ilmaston muutokseen ja kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi konsortio hallinnoi luonnonvaratietoa ja tutkimusaineistoja. Konsortion vuosia 2009–2011 koskeva toimintasuunnitelma valmistui tammikuussa 2009.

Monitieteellinen merentutkimus järjestettiin uudelleen niin, että aikaisemmin kolmessa eri laitoksessa tehty mereen, merensuojeluun ja meriturvallisuuteen liittyvät tehtävät koottiin vuoden 2009 alusta lukien Suomen ympäristökeskukseen ja Ilmatieteen laitokseen. Samalla Merentutkimuslaitos lakkautettiin. Suomen ympäristökeskukselle siirtyi Itämeren kemiallinen ja biologinen tutkimus ja seuranta. Suomen ympäristökeskuksen meritutkimusta vahvistettiin ja sinne perustettiin Merikeskus. Ilmatieteen laitokseen siirtyi liikennesektoria palvelevat operatiiviset ja tutkimustoinnot sekä Itämeren fysikaalinen seuranta ja tutkimus.

Suomen ympäristökeskuksen yhteydessä toimiva öljyntorjuntakeskus päätettiin sijoittaa Porvooseen. Öljyntorjuntakeskuksen toiminta käynnistyy vuoden 2009 aikana. Se huolehtii torjuntakaluston varastoinnista ja huollosta, kaluston kehittämisestä ja öljyntorjunnan koulutukseen ja harjoituksiin liittyvistä tehtävistä. Keskus tarjoaa torjuntakaluston huolto- ja harjoituspalveluja myös aluepelastuslaitoksille. Keskus on perusluonteeltaan lähinnä öljyntorjunnan erityiskaluston keskusvarasto ja varikko.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) siirtyi Lahteen 1.7.2008. Päätös viraston alueellistamisesta tehtiin syksyllä 2005. ARA:lle peruskorjattiin toimivat tilat Lahden keskustassa. Samoihin tiloihin siirtyivät myös Hämeen ympäristökeskuksen Lahdessa työskentelevä henkilöstö. Pääosan ARA:n henkilöstöstä käy päivittäin töissä Lahdessa pääkaupunkiseudulta.

Ympäristöministeriön organisaatiota uudistettiin vuoden 2008 aikana tavoitteena toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten huomioon ottaminen ministeriön organisaatiorakenteessa. Elokuun 2008 alusta aloitti toimintansa rakennetun ympäristön osasto. Se muodostettiin yhdistämällä asunto- ja rakennusosaston ja alueidenkäytön osaston tehtävät lukuun ottamatta luonnonsuojelutehtäviä, jotka yhdistettiin ympäristönsuojeluosastoon. Loppuvuodesta päätettiin, että ympäristönsuojeluosasto jaetaan 1.3.2009 lukien kahdeksi osastoksi siten, että uuteen luontoympäristöosastoon siirtyvät ympäristönsuojeluosastosta vesiasioiden ja maaseudun ympäristönsuojelun ryhmä, luonnonsuojelun ryhmä sekä ympäristövaikutusten arviointi sekä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi sekä Life+ -rahoituksen koordinointi.

Ympäristöministeriössä otettiin käyttöön ympäristöjärjestelmä, YM-Ekovirasto. Tavoitteena on vähentää haitallisia ympäristövaikutuksia kuten matkustamisesta aiheutuvia ympäristöhaittoja, sähkön, veden, lämpöenergian, paperin kulutusta sekä jätteen syntyä. Jätteiden lajittelua ja hyötykäyttöä tehostetaan. Jokainen ministeriön palveluksessa oleva hoitaa tehtävänsä tietäen vastuunsa ympäristöstä.

Ministeriössä otettiin 1.5.2008 alkaen käyttöön työajanseuranta- ja projektinhallintajärjestelmä TAIKA. Järjestelmän avulla suunnitellaan ja seurataan ministeriön tehtävien ja projektien rahoitusta, henkilöresursseja ja kustannuksia.

Ympäristönsuojelu

Vaikuttavuuden kuvaus

Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa edettiin Yhdistyneiden kansakuntien ilmastokokouksessa Balilla edellisvuonna sovitun ohjelman mukaisesti. Suomen ja EU:n tavoitteet täyttyivät olennaisilta osin Poznanin 14. osapuolikokouksessa joulukuussa 2008. Tärkeimpiä päätöksiä olivat sopiminen neuvotteluryhmien työohjelmasta ja tulevista neuvottelukokouksista sekä mandaatin antaminen sopimustekstin kirjoittamisesta ensi vuoden Kööpenhaminan 15. osapuolikokoukselle. Jatkossa neuvotteluissa keskitytään Kioton pöytäkirjan jälkeisistä päästövähennyksistä sopimiseen sekä teollisuusmaiden että suurimpien ja nopeasti kehittyvien kehitysmaiden kanssa. Poznanissa hyväksyttiin myös erityinen strategisen teknologian siirron ohjelma ja uuden sopeutusrahaston hankkeiden kelpoisuusstandardit. Ilmastomuutoksen seuranta ja muutoksiin varautuminen on ollut keskeisesti esillä myös muista kansainvälisistä ympäristösopimuksista neuvoteltaessa (Montrealin pöytäkirja, luonnon monimuotoisuutta koskeva sopimus, aavikoitumissopimus) sekä Arktisen neuvoston ja Barentsin euroarktisen neuvoston työssä.

EU:n ilmasto- ja energiapolitiikassa päästiin yksimielisyyteen uusista päästövähennyssitoumuksista, kun EU:n ilmasto- ja energiapaketti hyväksyttiin vuoden 2009 lopulla. Päästökauppadirektiivin ja vastuunjakopäätöksen hyväksyminen tarkoittaa, että EU on nyt oikeudellisesti sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Vertailukohtana ovat vuoden 1990 päästöt. Lisäksi nyt tehdyt päätökset linjaavat, miten EU siirtyy tarvittaessa tiukempaan päästövähennysvelvoitteeseen osana kansainvälistä ilmastopimusta. Pakettiin kuuluvat myös direktiivi hiilen talteenottoa ja varastointia varten, sitoumukset uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämisestä sekä joukko liikennettä koskevia erillismääräyksiä.

Hallitusohjelmassa mainitun kansallisen ilmasto- ja energiastrategian valmistelu saatiin päätökseen marraskuussa. Hallitus lähetti strategian selontekona eduskunnalle. Ympäristöministeriön vastuulla ovat toimet, joilla vähennetään jätehuollosta, rakennusten energiankäytöstä, F-kaasuista ja työkoneista aiheutuvia päästöjä. Strategia sisältää myös tavoitteet yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi sekä Kioton mekanismeilla hankittavien päästövähennysoikeuksien hankkimiseksi.

EU:n energia- ja ilmastopaketin hyväksyminen vaikuttaa merkittävästi kasvihuonekaasupäästöjen tehokkaaseen ja taloudelliseen vähentämiseen Suomessa. Vähennystarve on suuri, mutta paketti hyväksyttiin muodossa, joka ottaa riittävästi huomioon Suomen kannalta tärkeät toimien tehokkuutta lisäävät erityistarpeet. Kansallisen strategian valmistuminen mahdollistaa nopeat toimet päästövähennysten aloittamiseksi.

Itämeren rantavaltioiden ympäristöministerit hyväksyivät 15.11.2007 Krakovassa Itämeren suojelukomissio HELCOM:in uuden Itämeren suojelun toimintaohjelman. Tavoitteena on palauttaa Itämeren hyvä ekologinen tila vuoteen 2021 mennessä. Ohjelma käsittelee rehevöitymisen ehkäisyä, meriliikenteen riskien vähentämistä, haitallisten aineiden haittojen vähentämistä ja merellisen luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Ohjelmaa on toteutettu kansallisessa merensuojelutyössä ja HELCOM:issa, jossa Suomi on ohjelman toteutumisen seuraamiseksi asetetun ryhmän puheenjohtaja.

Valuma-alueittain tehtävien vesienhoitosuunnitelmien luonnokset valmistuivat sovitussa aikataulussa syksyllä. Niiden laatiminen yhdessä sidosryhmien kanssa on

lisännyt yhteistä ymmärrystä vesien hoidon ja suojelun ongelmista sekä toimenpiteiden tarpeesta. Sekä Itämeren maiden yhteiset suunnitelmat että kansalliset vesienhoidon suunnitelmat ovat edellytys vaikutuksiltaan tehokkaalle meren- ja vesiensuojeluksi tehtävälle työlle lähivuosina.

Ympäristöhallinnossa valmistui kokonaisvaltainen arvio avomerellä tapahtuvan öljyntorjunnan valmiudesta sekä alueellisten ja paikallisten torjuntatoimien varusteiden tasosta. Selvitys on perustana tehtäessä valtion menokehyksiin ja talousarvioihin esityksiä öljyntorjuntavalmiuksien parantamiseksi. Selvityksen ansiosta on myös lisätty päätöksentekijöiden ymmärrystä öljyntorjuntavalmiuksien puutteista ja parantamistarpeista.

Valtioneuvosto hyväksyi huhtikuussa uuden valtakunnallisen jätesuunnitelman vuoteen 2016. Suunnitelmassa esitetään toimia, joilla edistetään luonnonvarojen järkevää käyttöä tehostamalla jätteen synnyn ehkäisyä ja kierrätystä, kehittämällä jätehuoltoa sekä ehkäisemällä jätteistä aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Tavoitteena on vakiinnuttaa yhdyskuntajätteen määrä ensin 2000-luvun alun tasolle ja kääntää laskuun vuoteen 2016 mennessä.

Suomi vetäytyi Itämeren alueen kestävän kehityksen ohjelmasta (Baltic 21), koska katsoi sen tuovan erittäin vähän lisää arvoa HELCOM:in toimintaohjelman ja EU:n Itämeri-politiikan lisäksi. Suomi kohdistaa rajalliset voimavaransa HELCOM:iin ja EU:n ohjelmiin ja vahvistaa rooliaan niissä.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Kestävä kehitys

Suomi on menestynyt hyvin kestävän kehityksen kansainvälisissä vertailuissa. Suomen ekologinen jalanjälki on pienentynyt merkittävästi vuoden 2006 vertailusta (7,6 globaalia hehtaaria/henkilö) vuoteen 2008 (5,2 gha/hlö). Samalla Suomen sijoitus raskaimpien jalanjalkien listalla aleni kolmannelta sijalta kuudennelletoista. Suomi sijoittui 151 maan kestävän yhteiskunnan vertailussa (sustainable society index) erinomaisesti heti Ruotsin, Sveitsin ja Norjan jälkeen neljänneksi.

Suomen kestävän kehityksen toimikunta hyväksyi työohjelman vuosille 2008–2012. Sen toteuttaminen on aloitettu käsittelemällä kokouksissa keskeisiä strategisia teemoja kuten kansallista kehityspoliittista ohjelmaa, kansallista ilmasto- ja energiapolitiikkaa ja kansallista luonnonvarastrategiaa. Toimikuntaan perustettu alue- ja paikallisjaosto keskittyy energia- ja ilmastopolitiikan käytännön ratkaisuihin sekä kestävän kehityksen parhaisiin käytäntöihin alue- ja paikallishallinnon yhteistyössä.

Ympäristöministeriö asetti 10.3.2008 toimikunnan työtä valmistelevan kestävän kehityksen verkkosihteeristön kaudelle 2008–2012. Verkkosihteeristössä ovat edustettuina eri ministeriöiden kestävän kehityksen vastuuhenkilöt. Verkkosihteeristön tavoitteena on sitouttaa eri hallinnonalat kestävän kehityksen edistämiseen ja toteuttamiseen ja lujittaa näin kestävän kehityksen politiikan jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta.

Ympäristöministeriö vastasi kansallisesta koordinaatiosta kansainvälisen tuotanto- ja kulutustapoja koskevan yhteistyön edistämisessä, etenkin YK:n alaisen ns. Marrakesh-prosessin puitteissa. Ohjausryhmä valmistelee suosituksia kestävän tuotannon ja kulutuksen 10-vuotispuiteohjelmaksi ja samalla viimeistä, neljättä kansainvälistä asiantuntijakokousta (vuonna 2009 tai 2010). Suomi toimii Marrakeshin prosessin kestävän rakentamisen työryhmän vetäjänä ja pyrkii tässä työssä etenkin lisäämään hallitusten tietoisuutta kestävän rakentamisen ja rakennusten mahdollisuuksista muun muassa ilmastonmuutoksen hillitsemisessä.

Julkiset hankinnat kestäviksi

Osana kansallisen kestäväen kulutuksen ja tuotannon ohjelman (KULTU) toimeenpanoa on valmisteltu työryhmän ehdotus kestävien julkisten hankintojen toimintaohjelmaksi.

Julkisten hankintojen arvo on Suomessa 27 miljardia euroa vuodessa, mikä tarkoittaa 15 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tarkoituksena on vaikuttaa myös yleiseen materiaalihokkuuteen tekemällä julkisista hankkijoista malliesimerkki kestävien hankintojen tekijänä. Ympäristölle ystävällisempää hankintamenettelyä tavoiteltiin muun muassa uusiutuvan sähkön käytöllä, rakentamisen energiatehokkuudella, vähäpäästöisillä kuljetuksilla, matkustamisen vähentämisellä, luomu-ruoalla ja energiatehokkailta laitteilla. Tavoitteena on, että vuonna 2010 ympäristönäkökulma otetaan huomioon jo 70 prosentissa ja vuonna 2015 kaikissa valtion keskushallinnon hankinnoissa. Periaatepäätös esitellään hallituksen iltakoulussa helmikuun 2009 lopulla, minkä jälkeen valtioneuvoston on tarkoitus hyväksyä se.

Materiaalihokkuuden edistämiseksi Motivaan perustettiin uusi yksikkö, joka toimii puolueettomana tiedon ja palvelujen välittäjänä. Yksikkö aloitti toimintansa keväällä 2008, ja sen kohderyhmänä ovat yritykset, julkinen hallinto ja kotitaloudet.

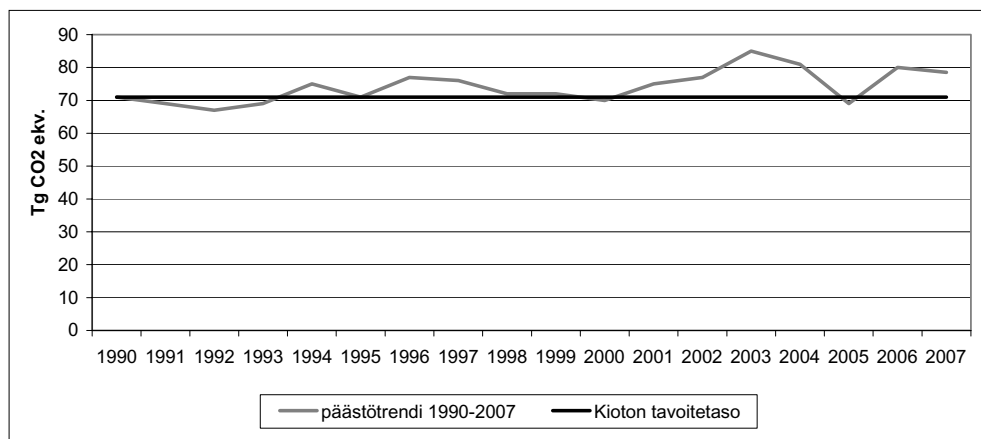
Ilmastonmuutoksen hillintä

Kioton pöytäkirjan ensimmäinen velvoitekausi alkoi 1.1.2008. Tätä varten on luotu kansallinen arviointijärjestelmä, jolla tuotetaan kasvihuonekaasupäästöjen päästöinventaarit. Suomen kokonaispäästöyksiköiden määrä Kioton kaudella 2008–2012 on noin 355 miljoonaa tonnia hiilidioksidiekvivalentteina (CO₂-ekv.).

Kioton pöytäkirjan toimeenpanossa edettiin suunnitelmien mukaisesti. Suomi sai Kioton mekanismien käyttöoikeuden huhtikuussa, valtion tili avattiin päästörekkisterissä ja rekisteritoiminnot kytkettiin kansainväliseen tapahtumien kirjausjärjestelmään lokakuussa 2008. Kioton mekanismien käytön valtion osto-ohjelma vuosille 2008–2012 päivitettiin helmikuussa 2008. Hankintatavoitetta pienennettiin alkuperäisestä yhteensä 12 miljoonasta hiilidioksidiekvivalenttitonnista seitsemään miljoonaan tonniin. Samassa yhteydessä päätettiin kohdentaa 30 miljoonaa euroa Kioton kauden jälkeisiin hankintoihin, pääosin hiilirahastosijoituksin.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vuoden 2007 kasvihuonekaasupäästöt olivat noin 78,5 miljoonaa tonnia CO₂-ekv., mikä on 10 prosenttia enemmän kuin perusvuoden 1990 päästöt 71 miljoonaa tonnia CO₂-ekv. Kioton pöytäkirja velvoittaa Suomen pitämään päästöt perusvuoden tasolla kaudella 2008–2012.

Energiasektori tuottaa suurimman osan Suomen päästöistä, keskimäärin 80 prosenttia kokonaispäästöistä. Sektorin päästöt ovat vaihdelleet merkittävästi vuosittain, muun muassa vesivoiman saatavuuden ja sähkön nettotuonnin vaihtelujen mukaan.



Kuvio 1. Kasvihuonekaasujen päästökehitys vuosina 1990–2007 suhteessa Kioton pöytäkirjan tavoitetasoon

Päästöjen kehityssuunta on ollut kasvava. Viiden viimeisimmän vuoden päästöt ovat olleet keskimäärin 10 prosenttia yli Kioton velvoitteen. Kasvu johtuu pääasiassa energiateollisuuden ja liikenteen päästöistä. Myös teollisuuden prosessipäästöt ja F-kaasujen päästöt ovat kasvaneet. Sen sijaan teollisuuden ja rakentamisen oman energiantuotannon, muun energiasektorin sekä maatalouden ja jätehuollon päästöt ovat vähentyneet merkittävästi perusvuoden päästöistä. Viimeisten vuosien aikana näiden päästölähteiden päästöissä ei ole tapahtunut suuria muutoksia.

EU:n ilmasto- ja energiapaketti päätökseen joulukuussa 2008

Euroopan parlamentti hyväksyi 17.12.2008 äänestyksessään EU:n ilmasto- ja energiapaketin. Eurooppa-neuvosto pääsi paketista yhteisymmärrykseen noin pari viikkoa ennen parlamentin äänestystä, joka lopulta sinetöi asian.

Ilmasto- ja energiapaketti on laaja jäsenmaita koskeva lainsäädäntökokonaisuus. Ilmasto- ja energiapaketti kattaa uudistetun päästökauppadirektiivin, päästövähennysten jakamisen jäsenmaiden välillä päästökauppasektorin ulkopuolella (ns. taakanjako), uusiutuvan energian puitedirektiivin (RES-direktiivi), joukon liikennettä koskevia määräyksiä sekä hiilen talteenottoa ja varastointia koskevan direktiiviehdotuksen (CCS).

Päästökauppadirektiivin ja taakanjakopäätöksen hyväksyminen tarkoittaa, että EU on nyt oikeudellisesti sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Vertailukohtana on vuoden 1990 päästöt. Lisäksi nyt tehdyt päätökset linjaavat, miten EU siirtyy tarvittaessa tiukempaan esimerkiksi 30 prosentin päästövähennysveloitteeseen osana kansainvälistä ilmastositomusta. Siirtyminen pohjautuu komission raporttiin ja esitykseen hyväksytyin paketin periaatteiden mukaisesti. Esitys käsitellään yhteispäätösmenettelyssä Euroopan parlamentin kanssa.

Neuvottelutuloksen saavuttaminen päästökauppadirektiivistä edellytti joitakin myönnytyksiä erityisesti uusille jäsenmaille. Järjestelmän ympäristövaikutusten kannalta tärkeintä on kuitenkin se, ettei asetetuista päästövähennystavoitteista tingitty. Päästökaupalla on näin ollen keskeinen rooli asetetun 20 prosentin päästövähennyksen saavuttamisessa.

Taakanjakopäätöksessä kullakin jäsenmaalla on määrälliset päästöjen vähennysveloitteet rakennusten ja rakentamisen energiankäytön, liikenteen, jätehuollon, maatalouden ja eräiden teollisuusprosessien kasvihuonekaasupäästöille. Uudet jäsenmaat voivat vähentämisen sijaan lisätä päästöjään.

Päätöksen prosenttiluvut, kuten Suomen 16 prosentin vähennystavoite vuoden 2005 päästöjen tasosta päästökaupan ulkopuolisilla aloilla, säilyivät komission alun perin esittämässä muodossa. Myös talouden kantokykyyn suhteutettu jäsenmaakohtainen vastuunjako (bruttokansantuote/asukas) säilyi.

Neuvottelujen aikana lisättiin jäsenmaiden toimeenpanon joustavuutta. Niin sanottujen Kioton mekanismien avulla hankituille päästöyksiköille sallitaan suurempi osuus. Lisäksi joustetaan peräkkäisten vuosien vaihteluiden tasauksessa. Neuvottelujen kuluessa saavutettiin jäsenmaiden mahdollisuus siirtää toisilleen käyttämättömiä päästöosuuksia.

Joustavuuden vastapainoksi edellytetään kuitenkin toimeenpanon vuosittaista tiukkaa toteuttamista, jota komissio seuraa ja valvoo. Tavoitteitaan laiminlyönyt jäsenmaa menettää oikeuden käyttää päätöksen joustavuutta ja joutuu korjaamaan puuttuvat päästövähennykset kahdeksalla prosentilla korotettuna sekä esittämään ohjelman korjaavista päästövähennystoimista komission hyväksyttäväksi.

Päästökauppadirektiivin ja taakanjakopäätöksen käytännön toimeenpano edellyttää käytännössä monia uusia tehtäviä ja toimia, joita säädetään uusittavassa EU:n seurantajärjestelmäpäätöksessä ja komitologiamenettelyssä. Tarvittavat päästövähennystoimet taakanjakopäätöksen osalta on enimmäkseen jo sisällytetty hallituksen marraskuussa 2008 eduskunnalle antamaan pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiaan. Ympäristönsuojelun osalta toimet kohdistuvat lähinnä jätehuoltoon, F-kaasuihin, työkoneisiin ja osin liikenteeseen sekä Kioton mekanismien toimeenpanoon.

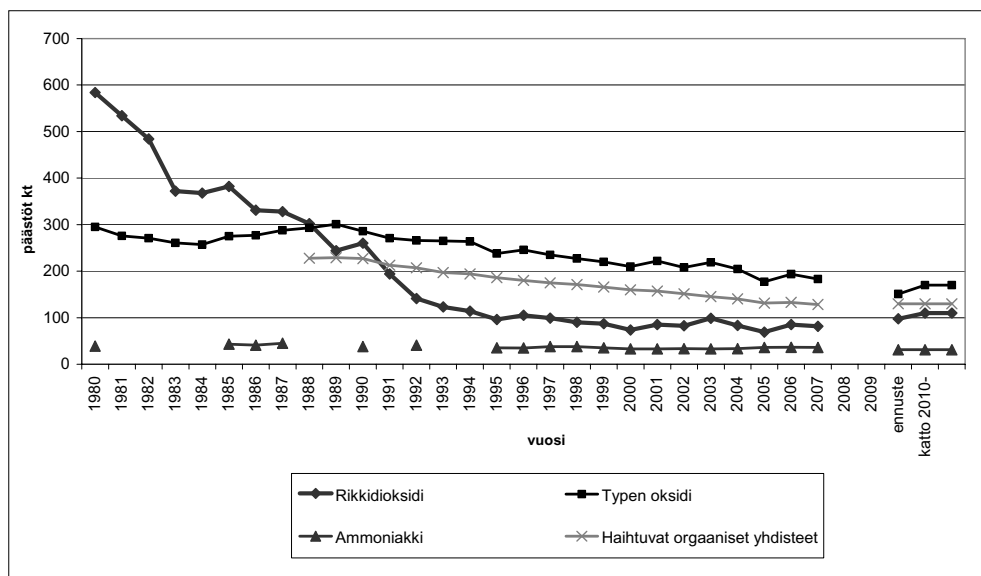
Pienhiukkaspitoisuuksien vähentäminen ja muu ilmansuojelu

Raskaiden ajoneuvojen uudet päästörajat sisältävästä EU-asetuksesta ja liikennepolttoaineen laatudirektiivin muutoksesta saavutettiin neuvotteluissa ratkaisut, joilla vähennetään etenkin dieselpolttoaineen käytöstä aiheutuvia rikki, typpi- ja hiukkaspäästöjä. Laatudirektiiviin tuli myös ilmastomuutoksen torjuntaa edistäviä elementtejä kuten biopolttoaineiden kestävyyskriteerit ja velvoite polttoaineen toimittajille vähentää elinkaarenaikaisia kasvihuonekaasupäästöjä vuosina 2010–2020.

Suomen ympäristökeskus (SYKE) on tuottanut tietoa pienhiukkasista yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen, Kansanterveyslaitoksen (KTL) ja Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) kanssa. Ajantasaiset tiedot pienhiukkaspitoisuuksista ja muusta ilmanlaadusta saa keskitetysti ilmatieteen laitoksen ja ympäristöministeriön verkkopalvelusta www.ilmanlaatu.fi.

Uusia päästökattoja valmistellaan

Vuodelle 2020 on valmisteltu uusia ilman epäpuhtauksia koskevan direktiivin (NEC-direktiivi) mukaisia päästökattoja. Kansallisten enimmäispäästöjen asettamiseen liittyviä pohjatietoja on tarkistettu, ja eri maiden velvoitteita suunniteltu useita vuosia. Uudet päästökatot koskevat tulevaisuudessa aiempien yhdisteiden lisäksi myös pienhiukkasia. Komissio antaa direktiiviehdotuksen sen jälkeen kun on analysoitu, minkälaisia vaikutuksia yhteisön ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanolla on happamoitumista, rehevöitymistä, otsoninmuodostusta ja pienhiukkaskuormitusta aiheuttaviin päästöihin eri jäsenmaissa. Päästöjen kehitys kohti nykyisessä direktiivissä annettuja vuoden 2010 päästökattoja on esitetty kuvassa. Ammoniakkipäästöjen kasvu vuonna 2005 johtuu siitä, että liikenteen ammoniakkipäästöt on otettu mukaan arvioon.



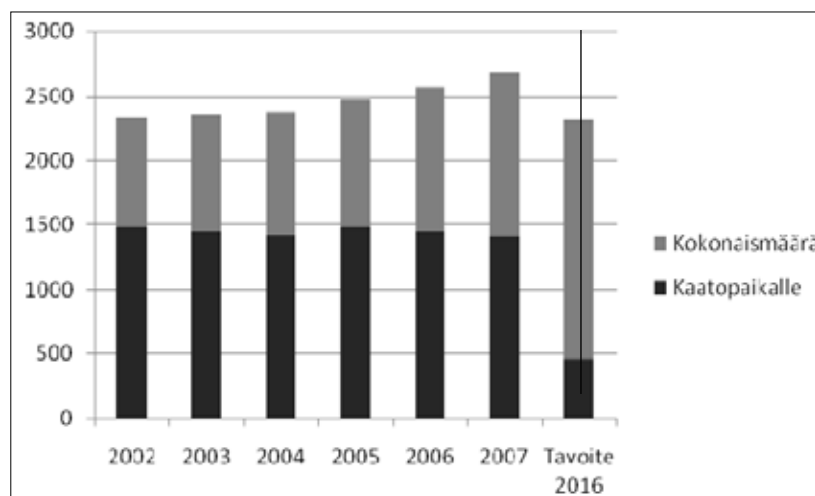
Kuvio 2. Eräiden ilmapäästöjen kehitys vuosina 1980–2007 suhteessa vuoden 2010 tavoitetasoon.

Jätteet ja materiaalitehokkuus

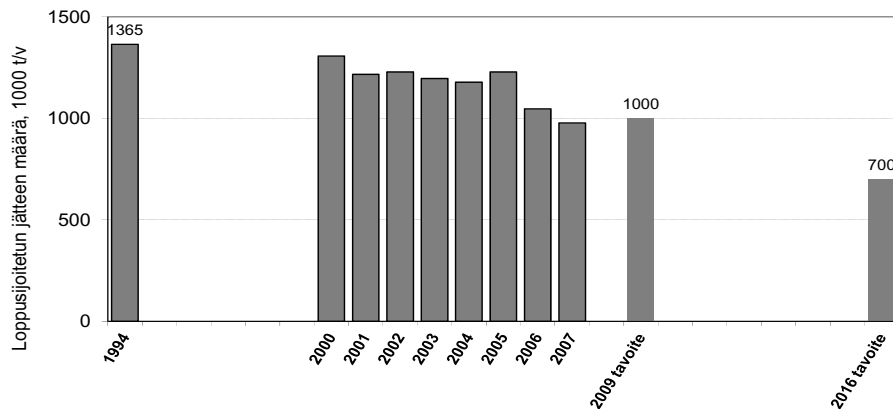
Yhdyskuntajätteen määrä kasvoi edelleen

Yhdyskuntajätteen määrä kasvoi vuonna 2007 lähes kolmella prosentilla edelliseen vuoteen verrattuna. Jättemäärä oli asukasta kohti laskettuna 505 kg. Jätteitä hyödynnettiin kuitenkin selvästi aiempaa enemmän, ja hyödyntämisaste nousi noin 47 prosenttiin. Kaatopaikoille yhdyskuntajätteistä sijoitettiin noin 53 prosenttia, mikä oli noin viisi prosenttia vähemmän kuin vuonna 2006. Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti yhdyskuntajätteistä tulisi vuonna 2016 sijoittaa kaatopaikoille enää enintään 20 prosenttia. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää sekä jätteen materiaalikierrätyksen että energiahyödyntämisen tuntuvaa lisäämistä.

EU on asettanut tavoitteet biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikoille sijoittamiselle vuosille 2009 ja 2016. Tilastotietojen mukaan kehitys on ollut myönteistä, ja vuoden 2009 tavoitteeseen on päästy jo vuonna 2007.



Kuvio 3. Yhdyskuntajätteen kokonaismäärä ja kaatopaikkasijoitus 2002–2007.



Kuvio 4. Biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoitus 1994–2007. (Lähde: SYKE ja Tilastokeskus)

Kuntien omistamien tavanomaisten jätteiden kaatopaikkojen (yhdyskuntajätekaatopaikkojen) määrä väheni 47:ään (75 kpl vuonna 2006) vuoden 2007 loppuun mennessä, jolloin astuivat voimaan kaatopaikkarakenteiden tiukemmat vaatimukset.

Jätelainsäädäntöä kehitettiin

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmisteltiin ympäristöministeriön 3.10.2007 asettamassa työryhmässä. Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus uudeksi jätealaa säänteleväksi laiksi ja siihen liittyviksi asetuksiksi Suomen ja EU:n jätepolitiikan nykyiset painotukset, EU:n muuttuva jätelainsäädäntö ja perustuslain säännökset huomioon ottaen. Työryhmän määräaika on 30.4.2010.

Työ on edennyt työohjelman mukaisesti. Työryhmä on tähän mennessä laatinut useita taustaselvityksiä ja tehnyt alustavia linjauksia lainsäädännön uudistukseen liittyvistä keskeisistä kysymyksistä. Vuoden 2008 lopulla aloitettiin myös säännöhdotusten yksityiskohtainen valmistelu. Tuottajavastuuta koskevia säännöksiä on valmisteltu työryhmän perustamassa jaostossa, jonka on annettava ehdotuksensa työryhmälle helmikuussa 2009. Yhdyskuntajätehuoltoon ja tuottajavastuuseen liittyvistä kysymyksistä työryhmä ja jaosto ovat kuulleet laajasti alan asiantuntijoita. Lainsäädännön uudistuksen keskeisiä haasteita ovat jätteen synnyn ehkäisyn ja materiaalihokkuuden edistäminen, jätehuollon vastuiden selventäminen sekä valvonnan tehostaminen.

Uudella jätelailla on tarkoitus saattaa voimaan 19.11.2008 hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2008/98/EY) jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta. Direktiivi on saatettava voimaan jäsenmaissa viimeistään 12.12.2010. Jäsenmaat velvoitetaan edistämään jätteen kierrätystä niin, että syntyvästä paperi-, metalli-, muovi- ja lasijätteestä kierrätettäisiin vuonna 2020 vähintään puolet ja rakennus- ja purkujätteestä vähintään 70 prosenttia. Työryhmä pyrkii saamaan ehdotuksensa valmiiksi jo vuoden 2009 aikana. Tällä halutaan varmistaa, että direktiivi saatetaan kansallisesti voimaan oikeaan aikaan. Tavoitteena on lähettää hallituksen esitys uudeksi jätelaiksi eduskunnalle syysistuntokaudella 2010.

Uusi valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016 hyväksyttiin

Valtioneuvosto hyväksyi huhtikuussa 2008 uuden valtakunnallisen jätesuunnitelman vuoteen 2016 (Kohti kierrätysyhteiskuntaa). Ehdotukseen sisältyy myös jätteen syn-

nyn ehkäisyn suunnitelma. Suunnitelman toteutumisen seurannan järjestäminen ja siihen liittyvien indikaattorien valmistelu on aloitettu.

Alueellisia jätesuunnitelmia tehdään tällä suunnittelukierroksella yhteensä viisi kappaletta. Niistä ensimmäisenä valmistui Oulun läänin alueellinen jätesuunnitelma vuosille 2008–2018. Muiden alueellisten jätesuunnitelmien suunnittelu on käynnissä ja ne valmistuvat vuosina 2009–2010. Materiaalitehokkuuden edistämisen alueellisista ohjauskeinoista käynnistettiin selvitys tukemaan ja edistämään jätteen synnyn ehkäisyn mukaan ottamista alueellisiin jätesuunnitelmiin.

Itämeren ja sisävesien suojelu

Itämeren suojelulle yhteiset tavoitteet ja toimintaohjelma

Itämeren suojelukomissio HELCOM:in Itämeren suojelusuunnitelman Baltic Sea Action Planin (BSAP) mukaisen kansallisen toimeenpano-ohjelman laatiminen aloitettiin. Itämeren ja muiden vesien suojelemiseksi tehtävässä työssä on otettu huomioon HELCOM:in Itämeren toimintaohjelma ja toteutettu sitä. BSAP:n toimeenpanoa on edistetty osallistumalla ja tukemalla kansainvälisiä asiantuntija- ja tutkimushankkeita. Suomi on toiminut aktiivisesti Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä (IMO), jossa on tehty merkittäviä päätöksiä alusten rikki- ja typpipäästöjen vähentämiseksi. HELCOM:in merenkulkutyöryhmässä on valmisteltu IMO:lle aloite rajoittaa ja kieltää matkustaja-alusten käymäläjätteiden päästäminen Itämereen. Aloitteesta päätetään lopullisesti HELCOM:in vuosikokouksessa maaliskuussa 2009.

Itämeren suojelemiseksi jatkettiin yhteistyötä Venäjän kanssa. Lisäksi SYKE:n kanssa aktivoitiin kolmikantaista Suomi–Venäjä–Viro -yhteistyötä tavoitteena Suomenlahden merenkulun turvallisuuteen ja öljyntorjunnan vahvistaminen sekä rehevöittävien ja vaarallisten päästöjen vähentäminen. Nord Stream -kaasuputkiprosessien jatkettiin muun muassa kommentoimalla valmistuvaa YVA -selvitystä ja tukemalla siitä tiedottamista käsittelevän verkon toimintaa.

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat antaneet 17.6.2008 yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista direktiivin 2008/56/EY (meristrategiadirektiivi), jolla pyritään meriympäristön tehokkaaseen suojeluun siten, etteivät meriympäristöstä riippuvaiset taloudelliset ja sosiaaliset toiminnot häiriytyisi. Direktiivi on EU:n meripolitiikan ympäristöosuus. Kansallinen toimeenpano alkoi syksyllä 2008 selvityksellä meristrategiadirektiivin toimeenpanosta ja erityisesti lainsäädäntövaikutuksista sekä meren hyvän tilan määrittelystä.

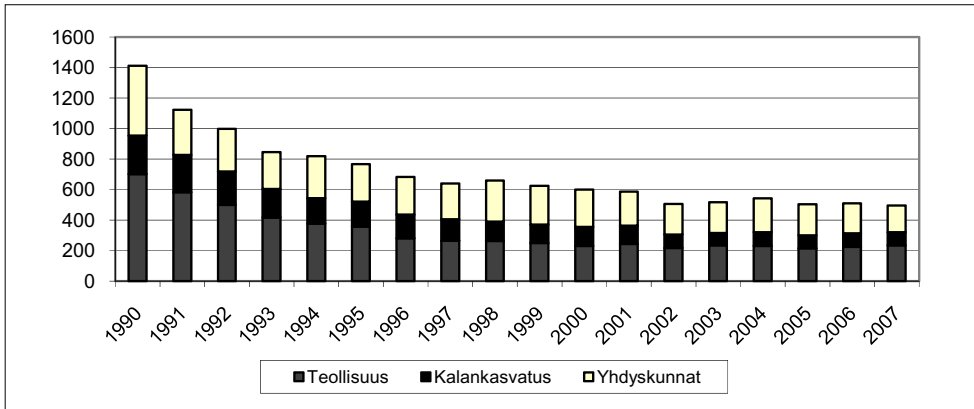
Pietarin jätevedenpuhdistus tehostui

Itämeren suojeluohjelman mukaisesti Suomi on toiminut aktiivisesti myös lähialueiden ravinnekuormituksen vähentämiseksi. Pietarin jätevesien puhdistaminen tehostui, kun Pietarin toiseksi suurimmalla, pohjoisella jätevedenpuhdistamolla aloitettiin koetoiminta jäteveden tehokkaan fosforinpoiston käyttöön ottamiseksi. Pohjoisen jätevedenpuhdistamon lietteenpolttolaitos otettiin olennaisilta osin käyttöön.

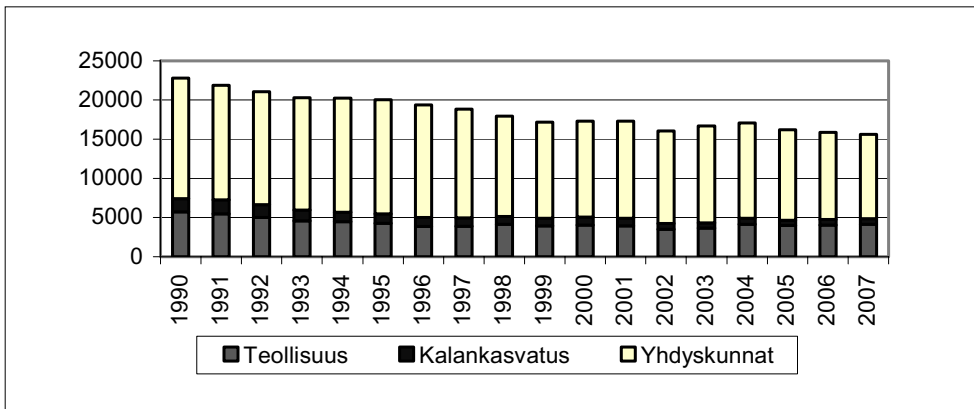
Hankkeiden tavoitteena on vähentää Suomenlahden rehevöitymistä. Ne ovat osa ympäristöministeriön ja Pietarin vesilaitoksen pitkäaikaista yhteistyötä.

Yhdyskuntien ja teollisuuden ravinnekuormitus väheni edelleen

Yhdyskuntajätevesien puhdistamoilla on 1990-luvun puolivälistä lähtien tehostettu määrätietoisesti typenpoistoa. Tehokas typenpoisto kattaa nykyisin jo noin puolet yhdyskuntajätevesien kokonaismäärästä. Tehokas fosforinpoisto on käytössä kaikissa jätevedenpuhdistamoissa.



Kuvio 5. Yhdyskuntien, teollisuuden ja kalankasvatuksen fosforikuormitus vesistöön.



Kuvio 6. Yhdyskuntien, teollisuuden ja kalankasvatuksen typpikuormitus vesistöön.

Vesienhuolto- ja ympäristöministeriön ansiosta myös ravinnepäästöt vesistöihin ovat jatkuvasti vähentyneet. Esimerkiksi yhdyskuntien, teollisuuden ja kalankasvatuksen vuosittain aiheuttama fosforikuormitus on pienentynyt vuosituhattona vaihteesta lähtien noin 600 tonnin tasolta alle 500 tonniin. Typpikuormitus on vastaavasti vähentynyt runsaalla 10 prosentilla. Ravinnekuormitusta on pystytty viime vuosina vähentämään erityisesti yhdyskuntien jätevesistä.

Vesienhoidon suunnitelmaehdotukset valmistuivat

Alueelliset ympäristökeskukset ovat valmistelleet EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin ja sen nojalla annetun vesienhoitolain mukaiset vesienhoitosuunnitelmaehdotukset viidelle kansalliselle ja kahdelle kansainväliselle vesienhoitoalueelle. Kansalaiset voivat antaa ehdotuksista palautetta 31.10.2008–30.4.2009 välisenä aikana. Ehdotukset on valmisteltu laajassa vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Vesienhoitosuunnitelmat hyväksytään valtioneuvostossa loppuvuodesta 2009. Suunnitelmien toteutusohjelman valmistelu on aloitettu.

Vesienhoidon suunnittelu koskee vajaata puolta vesistämme. Tavoitteena on, ettei vesien tila heikkene, ja että vesien ekologinen tila on hyvä vuonna 2015. Suunnittelun kohteena olleista vesistä hyvää heikommassa tilassa on vajaa kolmannes järvistä, puolet jokivesistä ja hieman yli puolet rannikkovesien kokonaispinta-alasta. Näiden vesien tila kohenee selvästi, jos ehdotukset tilaa parantaviksi toimiksi toteutetaan.

Noin kolmasosassa suunnittelun kohteena olleista vesistöistä hyvä tila saavutetaan vasta vuoden 2015 jälkeen. Näissä vesissä liiallinen kuormitus ja vesiä muuttavat toiminnot ovat jatkuneet hyvin pitkään, eikä tilan parantamiseksi ole nopeita tek-

nistaloudellisia keinoja. Tavoitteet saavutetaan myöhemmin erityisesti Kokemäenjoen–Saaristomeren–Selkämeren sekä Kymijoen–Suomenlahden vesienhoitoalueilla.

Tehokkaita vesiensuojelutoimia on tarkoitus toteuttaa Suomenlahden ja Saaristomeren sekä Selkämereen laskevien jokien edustalla. Myös monien Etelä-, Länsi- ja Lounais-Suomen jokien tilan parantaminen hyväksi vaatii nykyistä huomattavasti tehokkaampia vesiensuojelun toimia niin kuormituksen kuin vesirakentamisesta aiheutuneiden haittojen vähentämiseksi.

Pohjavesien suojelua edistettiin

Vesienhoitosuunnitelmissa on esitetty toimenpiteitä myös pohjaveden hyvän tilan turvaamiseksi ja hyvän tilan saavuttamiseksi vuoteen 2015 mennessä.

Pohjaveden tila on Suomessa pääsääntöisesti hyvä. Todetut pohjaveden pilaantumistapaukset ovat usein olleet paikallisia, eikä pilaantuminen ole estänyt kokonaan alueen veden käyttöä talousvedenhankintaan. Ihmistoiminnan on todettu kuitenkin uhkaavan pohjaveden hyvää tilaa noin 225 pohjavesialueella. Nämä alueet sijaitsevat erityisesti Etelä-Suomessa, missä huomattavasti ihmistoimintaa on keskittynyt pohjavesialueille. Lisäksi arvioiden mukaan noin 300 pohjavesialueella tarvitaan lisää selvityksiä ja seurantaa ihmistoiminnan vaikutusten arvioimiseksi ja riskien todentamiseksi. Tämän hetkisten arvioiden mukaan hyvä tila saavutetaan lähes kaikilla pohjavesialueilla vuoteen 2015 mennessä, mikäli esitetyt toimenpiteet toteutetaan.

Pohjavesialueille on lisäksi jo pitkään laadittu suojelusuunnitelmia. Vuonna 2008 valmistui 13 pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa. Vuoden lopussa suunnitelmia oli valmiina yhteensä 326 ja ne kattavat yhteensä yli 1 000 pohjavesialuetta. Vedenhankintaa varten tärkeistä ensimmäisen luokan pohjavesialueista oli valmiiden tai tekeillä olevien suojelusuunnitelmien piirissä vuoden lopussa noin 30 prosenttia.

Pohjavesidirektiivin täytäntöönpanosta valmistui työryhmän ehdotus. Täytäntöönpano tapahtuu muuttamalla vesienhoidon järjestämisestä sekä vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annettuja valtioneuvoston asetuksia keväällä 2009.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyä tehostettiin

Valtioneuvoston asetuksen talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla on arvioitu edellyttävän jätevesijärjestelmien tehostamista noin 200 000 kohteessa vuoteen 2014 mennessä. Alueelliset ympäristökeskukset valmistivat vuonna 2008 useita selvityksiä haja-asutuksen viemäröintitarpeista. Toimeenpanon edistämiseksi ympäristökeskukset ovat kohdentaneet yhdyskuntien vesiensuojeluavustuksia erityisesti hankkeisiin, jotka edistävät jätevesiyhteistyötä vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden ulkopuolella.

Enemmän kuin ympäristöministeriön määrärahoilla, haja-asutuksen viemäröintihankkeita on voitu tukea maa- ja metsätalousministeriön vesihuoltoavustuksilla. Tukitoimenpiteiden avulla on vuonna 2008 saatettu tuhansia uusia talouksia tehokkaamman jätevesien käsittelyn piiriin. Ympäristökeskuksissa hankkeita on edistetty myös neuvomalla sekä tukemalla kuntien ympäristönsuojeluviranomaisia. Haja-asutuksen jätevesiasetuksen toimeenpanon edistämistä selvittävä hajajätevesityöryhmä käynnisti vuonna 2008 hajajätevesioppaan laatimisen. Hajajätevesiuudistuksen toimeenpanoa vauhditettiin myös korottamalla rakennusten korjaus- ja energia-avustuksiin sisältyvän sosiaaliperusteisen jätevesiavustuksen tularajoja.

Yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviä siirtoviemärihankkeita valmistui ympäristökeskuksissa kertomusvuonna yhteensä 13. Lisäksi vuoden lopussa oli tekeillä 18 hanketta. Siirtoviemärien avulla jätevesien käsittely voidaan keskittää isompiin, tehokkaampiin ja taloudellisempiin yksiköihin, lakkauttaa käyttöikänsä lopussa ole-

via vanhoja heikkotehoisia puhdistamoja ja vapauttaa laajojakin vesialueita kokonaan yhdyskuntien jätevesikuormituksesta. Samalla voidaan saada myös siirtoviemärilinjojen varrella oleva haja-asutus tehokkaan jätevedenpuhdistuksen piiriin.

Maatalouden vesiensuojelussa ollaan edelleen jäljessä tavoitteista

Maatalouden osuus ihmisen aiheuttamasta fosforikuormituksesta on Suomessa edelleen lähes kaksi kolmasosaa ja typpikuormituksestakin noin puolet. Maataloudesta peräisin olevan kuormituksen vaikutus näkyy selvimmin Saaristomerellä ja Suomenlahdella sekä Etelä-Suomen jokivesistöissä. Maataloudesta tuleva kuormitus on Saaristomerellä 75 prosenttia ihmisen toiminnan aiheuttamasta fosforikuormasta ja 70 prosenttia vastaavasta typpikuormasta.

Maatalouden vesiensuojelutoimet ovat toistaiseksi olleet tavoitteisiin nähden riittämättömiä, joskin niillä on luotu edellytyksiä kuormituksen vähenemiselle. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan maatalouden ravinnepäästöjä pyritään vähentämään kolmanneksella vuosien 2001–2005 keskimääräisestä tasosta vuoteen 2015 mennessä.

Ohjelmakauden 2007–2013 maatalouden ympäristötuen ehtoja on tiukennettu ja ohjelman toimenpiteitä on kohdennettu vesiensuojelullisesti tärkeille alueille. Vuonna 2008 maatalouden ympäristötukeen käytettiin noin 320 miljoonaa euroa.

Alueelliset ympäristökeskukset antoivat toimintavuonna maatalouden vesiensuojeluun liittyvistä erityistukihakemuksista yhteensä 500 lausuntoa. Hakemuksia tuli lausunnolle lähes 40 prosenttia vähemmän kuin ennakoitiin. Maksetut erityistukisopimukset kattoivat noin 295 000 hehtaaria. Pinta-alaltaan suurin erityistukimuoto on luonnonmukainen tuotanto, josta oli sopimuksia 163 000 hehtaarin alalta.

Ympäristöministeriön asettamassa työryhmässä valmisteltiin ehdotus kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeksi. Ohjeella varmistetaan, että kotieläintaloutta koskevat valtakunnalliset ympäristönsuojelun tavoitteet saavutetaan yhdenmukaisin menettelyin ja tulkinnoin.

Lounais-Suomessa käynnistettiin ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön rahoittama kolmivuotinen Tehoa maatalouden vesiensuojeluun -hanke (TEHO). Sen tavoitteena on löytää uusia tehokkaita vesiensuojelun toimenpiteitä ja kehittää maatalouden ympäristötukijärjestelmää. Hankkeeseen ilmoittautui vuoden 2008 loppuun mennessä 113 tilaa (tavoite on 150 tilaa kolmessa vuodessa).

Taulukko 1. Suojavyöhykesopimusten pinta-alat (ha) ja lukumäärä (kpl) vuosilta 2002–2008.

Vuosi	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Suojavyöhykkeet (ha)	1640	2606	3686	4308	5893	8200	8503
Suojavyöhykkeet (kpl)	613	1066	1475	1688	2003	2780	2879

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiutta parannettiin

Valtion ja kuntien öljyntorjuntavalmiuden kehittämisestä valmistui vuoden 2008 loppussa kokonaisselvitys. Selvitys tähtää öljyntorjuntavalmiuden nostamiseen tarvittavalle tasolle suurvahinkotapauksissa. Selvitys koskee öljyntorjuntaa ja sen kehittämistä ensisijaisesti avomerellä ja saaristossa. Erityisesti Suomenlahdelle on lähivuosina saatava lisää öljyntorjunta-aluksia, koska vakavan öljyvahingon mahdollisuus on jatkuvasti kasvanut huomattavasti lisääntyneiden öljykuljetusten ja muun vilkkaan merenkulun takia. Hankinnassa on jo merivoimien käyttöön vuoden 2011 alussa tuleva suuri monitoimialus, joka soveltuu öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan myös

vaikeissa jää- ja sääoloissa. Aluksen hankintahinta on 47 miljoonaa euroa. Muiden uusien alusten hankinnasta ja vanhojen peruskorjauksesta, muun torjuntakaluston uusimisesta ja täydentämisestä sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta ja käytöstä aiheutuisi selvityksen mukaan valtiolle ja pelastuslaitoksille vuosina 2009–2018 yhteensä noin 310 miljoonan euron kustannukset, jotka voitaisiin merkittävältä osin kattaa öljysuojamaksua korottamalla.

Suomen öljyntorjuntavalmiuksia parantaa osaltaan myös uusi öljyntorjunnan osaamiskeskus, joka perustetaan Suomen ympäristökeskuksen yhteyteen. Öljyntorjuntakeskus sijoitetaan Porvooseen, ja se huolehtii torjuntakaluston varastoinnista, huollosta ja kehittämisestä sekä öljyntorjunnan koulutukseen ja harjoituksiin liittyvistä tehtävistä. Keskukseen perustamiseksi tarvittava määräraha on sisällytetty vuoden 2009 talousarvioon.

Maaperänsuojelu ja pilaantuneiden maiden kunnostus

Maaperänsuojeludirektiiviehdotuksen käsittely EU:n ministerineuvoston ympäristötyöryhmässä jatkui vuonna 2008, eikä asiassa saavutettu vielä poliittista yhteisymmärrystä.

Uusi valtakunnallinen maaperän tilan tietojärjestelmä otettiin tietojen tarkistuskierroksen jälkeen laajamittaiseen käyttöön kesällä 2008. Järjestelmään on talletettu tiedot mahdollisesti pilaantuneista, pilaantuneista, tutkituista ja kunnostetuista alueilta. Järjestelmässä on kaikkiaan liki 21 000 kohdetta, joista 10 prosenttia on todettu tai kunnostettu puhtaaksi.

Ympäristökeskukset tekivät vuonna 2008 pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevista lupahakemuksista ja ympäristönsuojelulain mukaisista ilmoituksista 323 päätöstä. Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostushankkeita, joihin käytettiin myös valtion ympäristötyömäärärahoja, valmistui 24 kappaletta. Merkittäviä tutkimuksia ja riskinarvioita valmistui neljä kappaletta. Vuoden lopussa oli lisäksi vireillä 11 hanketta.

Huoltoasemien maaperän kunnostamista jatkettiin SOILI-ohjelman puitteissa. Vuonna 2008 kunnostustyöt aloitettiin 59:ssä öljysuojarahaston rahoitusosuuteen kuuluvassa kohteessa ja 58 kohdetta valmistui. Ympäristötekniisiä tutkimuksia tehtiin 170 kohteessa, joista 88 edellytti kunnostustöitä.

Kemikaalit

REACH-asetuksen toimeenpano eteni

EU:n kemikaali- eli REACH-asetuksen kansallista toimeenpanoa varten perustettiin useiden hallinnonalojen edustajista koostuva viranomaisryhmä, joka on valmistellut kansalliset REACH-asetuksen edellyttämät säädösmuutokset. REACH-asetuksen valvontaa koskeva lainmuutos tuli voimaan 18.7.2008. Lain valvonta jakaantuu useille työsuojelu-, terveys- ja ympäristöviranomaisille keskus-, alue- ja kuntatasolla.

Euroopan kemikaalivirasto jatkoi toimintaansa Helsingissä. Kemikaaliviraston tehtävänä on antaa teknistä ja tieteellistä tukea REACH-asetuksen toimeenpanossa. Virastossa oli vuoden 2008 lopussa noin 200 työntekijää. Kemikaalivirasto pitää yllä omaa neuvontapalvelua sekä verkkosivustoa, jossa on esillä muun muassa REACH-asetuksen mukaisia menettelyjä koskevat toimintaohjeet. Asetuksen mukainen kemikaalien esirekisteröintiä loppui 1.12.2008. Tänä aikana noin 65 000 yritystä teki 2,7 miljoonaa esirekisteröintiä kattaen noin 150 000 eri kemikaalia.

Valtiovarainministeriön johdolla työskennellyt työryhmä teki 30.11.2008 ehdotuksen kansallisen kemikaalivalvontaviranomaisen perustamisesta. Kemikaaleihin ja kasvinsuojeluaineisiin liittyvät valvontatehtävät keskitettäisiin Suomen ympäris-

tökeskuksesta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvirasta ja Elintarviketurvallisuusvirasto Evirasta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle Turvatekniikkakeskukseen (TUKES).

Kemikaalien ja vaarallisten jätteiden maapallonlaajuiseksi hallitsemiseksi ympäristöministeriö osallistui lisäksi useisiin maailmanlaajuisten ympäristösopimusten valmisteluun sekä kansainvälisten toimielinten valmistelutyön tuloksina syntyneiden toimintojen kehittämiseen.

Ympäristölupien käsittely ja valvonta

Keskimääräiset käsittelyajat lyhenivät, kun luparuuhkaa purettiin

Ympäristökeskukset ratkaisivat vuonna 2008 yhteensä 649 ympäristölupaa. Ympäristölupavirastot ratkaisivat yhteensä 935 asiaa, joista ympäristönsuojelulain mukaisia lupia oli noin 350 ja vesitalousasioita noin 500 sekä muita noin 80. Molemmissa lupaviranomaisissa ratkaisumäärien tavoitteet ylittyivät, ja vireillä olevien asioiden määrää on pystytty edelleen vähentämään.

Vaikka ympäristölupien käsittelyaikatavoitteita ei kaikin osin saavutettu, keskimääräiset käsittelyajat ovat lyhentyneet edellisvuodesta. Virastojen väliset erot ovat yhä suuria, koska erityisesti eteläisen Suomen ympäristökeskuksissa on käsiteltävänä pitkään vireillä olleita ympäristönsuojelulainsäädännön voimaannpanovaiheeseen liittyviä hakemuksia. Ministeriö on kohdentanut muutamiin ympäristökeskuksiin vuodelle 2009 lisää voimavaroja ruuhkan purkamiseksi.

Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevat lupahakemukset on asetettu käsittelyssä etusijalle sekä ympäristökeskuksissa että ympäristölupavirastoissa, jotta aloitettava toiminta ei lupakäsittelyn takia viivästyisi eikä toiminnanharjoittajille aiheutuisi taloudellisia menetyksiä. Tavoite käsitellä uutta toimintaa koskevat luvat kahdeksassa kuukaudessa toteutui ympäristökeskuksissa vaihtelevasti. Parhaimmillaan 92 prosenttia ja heikoimmillaan 34 prosenttia uutta toimintaa koskevista hakemuksista saatiin ratkaistuksi kahdeksassa kuukaudessa. Ympäristölupavirastoissa uutta toimintaa koskevien lupahakemusten käsittelyaika vaihteli 9 kuukaudesta 12 kuukauteen.

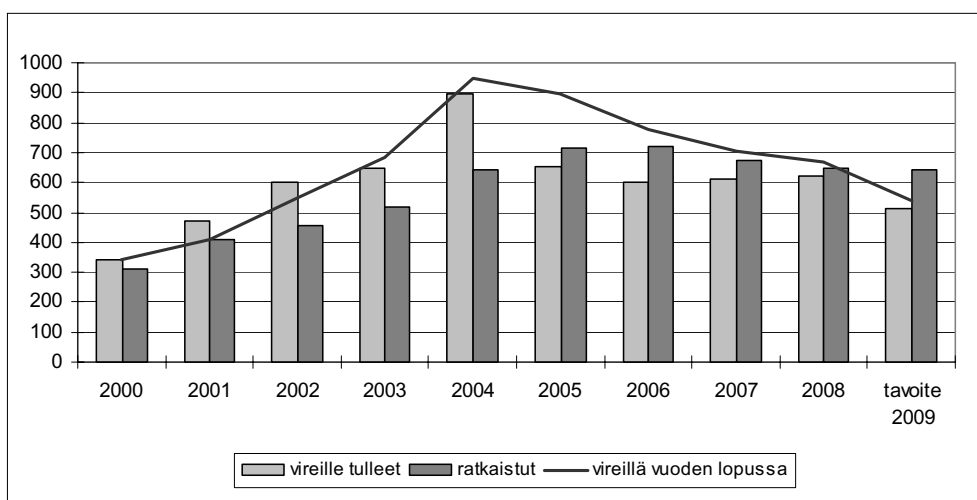
Tuottavuus eli ratkaisujen määrä henkilötyövuotta kohti on edelleen kasvanut sekä ympäristökeskuksissa että ympäristölupavirastoissa. Kustannukset lupaa kohti ovat kuitenkin molemmissa virastoissa hieman kasvaneet. Tätä selittää kustannusten nousu, erityisesti henkilöstömenojen kasvu palkankorotusten takia.

Taulukko 2. Asiamäärät, käsittelyajat, tuottavuus ja taloudellisuus ympäristökeskuksissa 2006–2008.

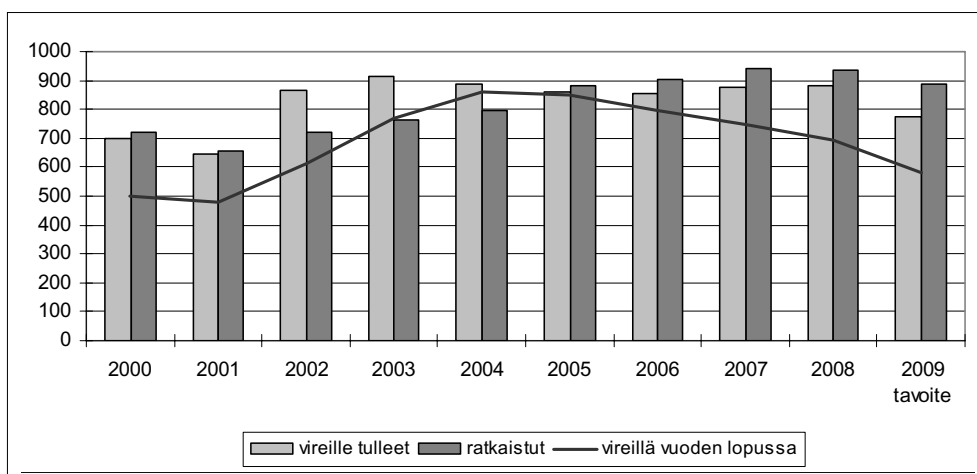
Ympäristökeskukset	Toteutuma 2006	Toteutuma 2007	Tavoite 2008	Toteutuma 2008
Ympäristöluvat				
Vireille tulleet, kpl	601	609	535	624
Ratkaistut, kpl	718	673	604	649
Vireillä 31.12, kpl	778	704	618	666
Käsittelyaika keskimäärin, kk	12,5	13,4	12,3	13,0
Uuden toiminnan ja toiminnan muutosten lupia käsitelty 8 kk:ssa, %	72 %	71 %	82 %	67 %
Henkilötyöpanos htv	62	56		49
Tuottavuus, ratkaisua/htv	11,6	12,1	10,2	13,3
Taloudellisuus, €/ratkaisu	7124	6854	7460	6908
Kustannusvastaavuus (tulot/kustannukset)	49 %	50 %	50 %	44 %

Taulukko 3. Asiamäärät, käsittelyajat, tuottavuus ja taloudellisuus ympäristölupavirastoissa 2006–2008.

Ympäristölupavirastot	Toteutuma 2006	Toteutuma 2007	Tavoite 2008	Toteutuma 2008
Vireille tulleet, kpl	854	874	830	883
Ratkaistut, kpl	905	939	870	935
Vireillä 31.12, kpl	797	748	708	693
Käsittelyaika keskeisissä asiaryhmissä keskimäärin kk				
Ympäristöluvat	17,2	17,8	14,3	13,6
Vesitalousasiat	7,7	7,3	7,6	8,6
Uutta toimintaa koskevat luvat keskimäärin, kk	12,1	8,6	10	9,9
Henkilötyöpanos htv	90	90	89	86
Tuottavuus, ratkaisua/htv	10,0	10,4	9,7	10,8
Taloudellisuus, €/ratkaisu	6670	6625	7800	6749
Kustannusvastaavuus (tulot/kustannukset)	36 %	36 %	27 %	32 %



Kuvio 7. Asiamäärien kehitys ympäristökeskuksissa.



Kuvio 8. Asiamäärien kehitys ympäristölupavirastoissa.

Aluehallinnon uudistuksessa (ALKU-hanke) ympäristölupa-asiat on tarkoitettu keskittämään sekä ympäristölupavirastoista että ympäristökeskuksista uusille aluehallintovirastoille vuoden 2010 alusta lukien.

Ympäristölupamenettelylle kehitettiin sähköistä tukijärjestelmää

Ympäristöministeriö asetti vuonna 2008 LUPA-järjestelmähankkeen, jonka keskeisenä tavoitteena on toteuttaa ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon tehostamista sekä lupakäytäntöjen yhdenmukaistamista vuosina 2005–2007 selvittäneen hankkeen esittämät järjestelmät ja järjestelmämuutokset.

Lupamenettelyä tukevalla uudella sähköisellä järjestelmällä voidaan saavuttaa merkittäviä parannuksia ja lisätä tuottavuutta nykyiseen, osin epäyhtenäiseen lupakäsittelykäytäntöön verrattuna. Ympäristölupamenettelyä tukeva sähköinen asiointiympäristö ja käsittelyjärjestelmä toteutetaan siten, että se soveltuu sekä ympäristönsuojelulain että vesilain mukaisten lupien käsittelyyn.

Keskeistä järjestelmässä on erityisesti luvan hakijalle ja valmistelijalle suunnattu niin sanottu ratkaisupankki-tietokanta, joka sisältää muun muassa toimialakohtaisia lupamääräyksiä, niiden perusteluita, lainsäädäntöä sekä valitustuomioistuinten päätöksiä. Ratkaisupankin avulla myös lupaviranomaisten johto voi seurata lupien sisältöä ja asettaa lupakäsittelylle tavoitteita. Järjestelmä on tarkoitettu saadaan ensimmäisten toimialojen osalta koekäyttöön syksyllä 2009.

Lupamenettelyn keventämisen valmistelua jatkettiin

Ympäristöministeriön ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon tehostamista sekä lupakäytäntöjen yhdenmukaistamista selvittäneen, vuosina 2005–2007 työskennelleen hankkeen tulosten pohjalta ministeriö asetti jatkohankkeen, jossa valmistellaan tarvittavat keskeiset säädösmuutokset lupamenettelyjen keventämiseksi ja toimialakohtaisiksi valtioneuvoston asetuksiksi. Ympäristönsuojelulakia (86/2000) muutetaan rekisteröintimenettelyä vahvistamalla. Ympäristönsuojeluasetusta (169/2000) muutetaan lupakynnysten ja kunnan ja valtion lupaviranomaisten välisen toimivaltajaon osalta. Toimialakohtaisia normeja säädetään viidelle eri toimialalle: murskaus-aseille ja kivenlouhimoille, asfalttiasemille, polttoaineteholtaan alle 50 megawatin polttolaitoksille ja polttonesteiden jakeluasemille. Suurin osa näistä toiminnoista siirtyy lupamenettelyä kevyempään rekisteröintimenettelyyn. Sädösmuutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2009 aikana.

Ympäristöministeriö on selvittänyt ympäristöluvissa annettavien niin sanottujen selvitysvelvoitteiden käyttöalaa. Selvityksessä kävi ilmi, että velvoitteita ei käytetä valtakunnallisesti yhtenäisesti. Saadut tutkimustulokset ja sen pohjalta esitetyt ehdotukset jatkotoimiksi ovat olleet laajalla lausuntokierroksella. Ympäristöministeriö harkitsee lausuntokierrokselta saadun palautteen pohjalta, vaaditaanko asiassa lakimuutoksia. Joka tapauksessa ympäristöministeriö tulee ohjaamaan lupaviranomaisia selvitysvelvoitteiden käytön yhdenmukaistamiseksi ja täsmentämiseksi.

Lupien valvontaa tehostettiin koulutuksella

Valvontatoimintaa pyrittiin tehostamaan ja lisäämään sen suunnitelmallisuutta ympäristöministeriön vuonna 2005 antaman valvontaohjeen mukaisesti. Alueelliset ympäristökeskukset noudattavat antamiensa ympäristölupien ja myös ympäristölupavirastojen antamien lupapäätösten valvonnassa valvontaohjeeseen perustuvaa vuosisuunnitelmaa.

Jokaisesta valvontakäynnistä tehdään raportti valvonnan tietojärjestelmään. Vuonna 2008 tietojärjestelmään vietiin yhteensä 2 972 valvontaraporttia, joka on

yli 200 enemmän kuin edellisenä vuonna. Valvontatoiminnan ongelmana oli kuitenkin edelleen voimavarojen puute, koska voimavaroja on jouduttu keskittämään luparuuhkien purkamiseen. Ympäristönsuojelulain mukaisen lupavalvonnan lisäksi ympäristökeskuksilla on myös runsaasti vesilain ja jätelain mukaisia valvontatehtäviä. Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisista lupa-asioista ympäristökeskukset antoivat muille lupaviranviranomaisille yhteensä 1 484 lausuntoa eli suunnilleen saman verran kuin vuonna 2007.

Kaikille valtion virkamiehille, jotka valvovat ympäristölupia, ryhdyttiin antamaan vuonna 2008 koulutusta kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa käytiin läpi ympäristö- ja muu valvontatoimintaan liittyvä lainsäädäntö ja toisessa vaiheessa valvoja opastettiin kehittämään valvontatoimintaa. Koulutuksen kolmannessa vaiheessa, keväällä 2009, käydään läpi valvojien, poliisin ja syyttäjälaitoksen välistä yhteistyötä.

1.3.4

Alueidenkäyttö

Ympäristövaikutusten arvioinnissa painottuneet hankkeet, joilla rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia

ECE:n ympäristövaikutusten arviointia koskevan yleissopimuksen mukaisia menettelyjä on ollut käynnissä aiempia vuosia runsaammin. Itämeren kaasuputki on näistä mittavin. Suomi on osallistunut kyseisen hankkeen kansainvälistä YVA-menettelyä ohjaaviin kokouksiin. Ympäristöministeriö on valmistellut tarvittavat kansalliset kannanotot ja lausunnot, ympäristökeskuksia on ohjattu Espoon sopimuksen soveltamisessa. YVA-lainsäädännön toimivuuden arviointi on käynnissä. Työn odotetaan valmistuvan vuoden 2009 loppuun mennessä.

Vaikuttavuuden kuvaus

Alueidenkäytön ohjauksen keskeiset tavoitteet ovat liittyneet ilmastonmuutoksen hillintään, yhdyskuntarakenteen eheytymiseen sekä yhteistyön edistämiseen keskeisillä kaupunkiseuduilla erityisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelussa. Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheyttämisen tavoitteet on sisällytetty kansalliseen ilmasto- ja energiastategiaan, tarkistettuihin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin sekä metropolipolitiikan ja kaupunkipolitiikan painopisteisiin.

Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kunnissa ja pääradan taajamissa yhdyskuntarakenne eheytyy täydennysrakentamisen myötä, mutta ympäröivällä kehysalueella yhdyskuntarakenne hajautuu edelleen. Monissa kehyskunnissa suuri osa asunnoista rakennetaan haja-asutusalueille. Myös monet vireillä olevat suuret kaupan hankkeet ovat herättäneet huolta yhdyskuntarakenteen hajautumisesta.

Keskeiset, koko maata koskevat asuntopoliittiset toimenpiteet määritellään asuntopoliittisessa toimenpideohjelmassa, jossa on keskeisesti esillä myös yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja tonttitarjonnan edistäminen. Metropolipolitiikan ensimmäisinä kärkihankkeina hyväksyttiin Helsingin seudun kuntien ja valtion välinen aiesopimus tontti- ja asuntotarjonnan tehostamisesta sekä asunnottomuusohjelma. Näiden toimien vaikutukset ovat nähtävissä vasta lähivuosina.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutokset ovat viime vuosina liittyneet erityisesti kaavoituksen sujuvuuden edistämiseen etenkin kasvavilla kaupunkiseuduilla tonttitarjonnan lisäämiseksi. Tätä koskeva ensimmäinen lain muutos tuli voimaan 1.3.2007. Hallitusohjelman mukaisesti eduskunnalle annettiin kesäkuussa 2008 hallituksen esitys (HE 102/2008) lainmuutokseksi, jolla otetaan käyttöön valituslupajärjestelmä

asemakaavoja koskevista jatkovalituksista, joissa kunnan päätös ei ole muuttunut hallinto-oikeudessa. Lain muutos tuli voimaan 1.1.2009.

Muutokseen sisältyi myös pääkaupunkiseudun kunnille säädetty velvollisuus laatia yhteinen yleiskaava. Lisäksi muutoksella helpotettiin yleiskaavan käyttöä maaseudun kylien asuntorakentamisen edistämiseksi, mahdollistettiin kaukolämpöverkoon liittymistä koskevan määräyksen antaminen asemakaavassa ja helpotettiin katujen nimien muuttamista etenkin kuntien yhdistymistilanteissa.

Toteutettujen lain muutosten vaikutukset muun muassa kaavoituksen sujuvuuteen ovat nähtävissä vasta vähitellen. Ympäristöministeriö seuraa muutosten vaikutuksia, erityisesti valituslupajärjestelmän toimivuutta.

Kunta- ja palvelurakennemuutukseen (PARAS) liittyvien kaupunkiseutusuunnitelmien arviointi valmistui eri ministeriöiden ja Suomen Kuntaliiton yhteistyönä keväällä 2008. Kaupunkiseutusuunnittelutyö on jo tähän mennessä käynnistänyt usealla seudulla myönteisiä prosesseja, jotka toteutuessaan edistävät PARAS-hankkeen puitelain tavoitteiden toteutumista. Kunta- ja palvelurakennemuutuksen tavoitteita kaupunkiseutujen kuntayhteistyön ja maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisen kehittämiseksi on tuettu myös kaavaohjauksen keinoin.

Rantojen yleiskaavoituksen edistyessä rantarakentamisen suunnitelmallisuus on lisääntynyt. Yleiskaavoituksen piirissä oli vuonna 2005 noin 75000 kilometriä rantaviivaa eli neljäsosa Suomen rantaviivasta. Kaavoituksen piirissä olevan rantaviivan määrän arvioidaan kaksinkertaistuneen vuoden 2000 jälkeen. Lomarakennuspaikkoja on kaavoitettu yhteensä noin 220 000 kappaletta. Yli 60 prosenttia rantarakentamiseen myönnettyistä uusien rakennusten rakennusluvista perustuu kaavoitukseen. Rantarakentamista koskevien ympäristökeskusten poikkeamispäätösten määrä on edelleen viime vuonna vähentynyt. Ympäristökeskusten ohjauksella arvioidaankin olleen merkittävä vaikutus rantojen yleiskaavoituksen kehitykseen.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tarkistettiin

Valtioneuvosto teki 13.11.2008 päätöksen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta. Päätöksellä saatettiin ajan tasalle valtioneuvoston vuonna 2000 hyväksymät tavoitteet. Tavoitteita tarkistettiin, jotta ne vastaisivat mahdollisimman hyvin alueidenkäytön uusiin haasteisiin. Valtioneuvoston päätöstä edelsi laajapohjainen ja vuorovaikutteinen valmistelu. Eduskunta käsitteli tarkistusta keväällä 2008, ja tuki sitä yksimielisesti. Eduskunnan mukaan erityisesti ilmastonmuutos edellyttää, että alueidenkäyttöä ohjataan nykyistä vahvemmin valtakunnallisesti.

Yhdyskuntarakenteen eheyttämistä tukevia tavoitteita on täsmennetty ja niiden velvoittavuutta lisätty ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tarkistetut tavoitteet tulevat voimaan 1.3.2009. Tämän jälkeen ne on otettava maankäyttö- ja rakennuslain mukaan huomioon ja niitä on edistettävä kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Tavoitteissa painotetaan erityisesti tarvetta eheyttää kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta sekä henkilöautoliikenteen tarpeen vähentämistä ja joukkoliikenteen edellytysten parantamista. Tavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on luotava edellytykset myös ilmastonmuutokseen sopeutumiselle. Uusissa tavoitteissa painottuvat lisäksi alueidenkäytön energiakysymykset. Ilmastopoliittisten pyrkimysten kannalta ensiarvoisen tärkeä on uusi tavoite, jonka mukaan taajamien yleis- ja asemakaavoituksessa on edistettävä energian säästämistä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kaukolämmön käytön edellytyksiä. Lisäksi tuulivoimaloille on haettava maakuntakaavoituksessa sijoittumispaikkoja koko maan kattavasti.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisen toinen merkittävä teema on Helsingin seudun alueidenkäytön linjaaminen. Tavoitteet edellyttävät kasvun kestävä hallintaa muun muassa varmistamalla, että tonttimaata on riittävästi sekä ohjaamalla rakentamista joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen palvelualueelle. Alueidenkäytössä on varauduttava raideliikenteen laajentamiseen yhdyskuntarakentamisen ja asuntotuotannon niin edellyttäessä.

Ilmastonmuutosta hillitään myös yhdyskuntarakennetta eheyttämällä

Yhdyskuntarakenteen hajautuminen on taloudellinen ongelma sekä kasvavilla kaupunkiseuduilla että taantuvilla taajama-alueilla. Kaupunkiseuduilla yhdyskuntarakenteen hajanaisuudella voi olla suurikin merkitys liikenteen ja muun energiankulutuksen seurauksena syntyvien kasvihuonekaasujen päästöjen määrään. Yhdyskuntarakenteen kehitykseen vaikuttavat kuntien kaavoitus ja maapolitiikka, mutta myös valtion eri hallinnonalojen toimet. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kunnissa ja pääradan taajamissa yhdyskuntarakenne eheytyy täydennysrakentamisen myötä, mutta ympäröivällä kehysalueella yhdyskuntarakenteen hajautuminen jatkuu edelleen. Monissa kehyskunnissa suuri osa asunnoista rakennetaan haja-asutusalueille.

Yhdyskuntarakenteen ohjauksen kehittämistyöryhmän ehdottaman ohjelman pohjalta laadittiin tavoite- ja toimenpideraportti. Tavoitteita ovat yhdyskuntien vähäisempi energiankulutus ja päästöt, kustannustehokkaat ja kilpailukykyiset kaupunkiseudut, joukkoliikenteen ja kevyenliikenteen paremmat toimintaedellytykset, palvelujen hyvä saavutettavuus sekä vähäisempi luonnonvarojen ja -alueiden kulutus. Raporttiin on kirjattu toimenpiteitä usealle hallinnonalalle. Toimenpiteitä ovat mm. yhdyskuntarakenteen eheyttämisen tavoitteen asettaminen eri hallinnonalojen strategioihin, maankäytön ja liikennesuunnittelun parempi yhteensovittaminen, joukkoliikenteen tukeminen, kaupallisen palvelurakenteen ohjaaminen, eräät verotukselliset keinot, kuntien maapolitiikan parantaminen sekä yhdyskuntien täydennysrakentaminen. Raportin sisältämiä tavoitteita ja toimenpiteitä on asetettu osaksi pitkänajan ilmastostrategiaa ja valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Vuoden aikana laadittiin selvitys kyläasutuksen kehityksestä maaseudulla ja kaupunkiseuduilla ja selvitys yhdyskuntarakenteen vaikutuksista kuntien talouteen. Käynnissä on selvitys yhdyskuntarakenteen kehityksen merkityksestä kasvihuonekaasujen päästöihin suhteessa Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin. Selvitykseen osallistuvat myös liikenne- ja viestintäministeriö sekä työvoima- ja elinkeinoministeriö ja ohjausryhmässä on edustus Suomen kuntaliitosta.

Suurten kauppahankkeiden sijainnin ohjausta tehostettiin

Alkuvuodesta 2008 julkisuuteen tuli useita suuria kauppahankkeita, joiden suhde maakuntakaavaan ja yhdyskuntarakenteen eheyttämisen tavoitteisiin koettiin ongelmallisena. Valtakunnallisen kokonaiskuvan saamiseksi ympäristöhallinto käynnisti selvityksen suunnitteilla olevista, seudullisesti merkittävistä kauppahankkeista. Tietoa kaivattiin erityisesti hankkeiden koosta ja luonteesta, sijainnista yhdyskuntarakenteessa sekä kaavoitustilanteesta, erityisesti kaavojen suhteesta maakunta- tai seutukaavaan. Selvitysaineisto koottiin alueellisten ympäristökeskusten avustuksella kesä-syyskuussa, jolloin talouden taantuma ei vielä ollut näkyvissä.

Selvitys osoitti, ettei huoli suunnitteilla olevien suurten kauppahankkeiden vaikutuksista yhdyskuntarakenteeseen ollut aiheeton. Selvitykseen kertyi tiedot noin 200 hankkeesta, joista viidennes osoittautui maakunta- tai seutukaavan vastaisiksi. Joukossa oli useita erittäin suuria, sijainniltaan ongelmallisia hankkeita. Uutta liike-tilaa oli suunnitteilla kaksikertaisesti lähimmän kymmenen vuoden tarpeeseen nähden. Tulokset julkistettiin AsuntoForumissa lokakuussa ja ne saivat paljon huomiota

tiedotusvälineissä. Selvityksen tulokset ovat olleet esillä myös ympäristöhallinnon koulutustilaisuuksissa. Selvityksen ansioista kaavaohjauksessa on kiinnitetty aikaisempaa enemmän huomiota kaupan sijainnin ohjaukseen.

Selvitys herätti kysymyksen myös siitä, ovatko nykyiset vähittäiskaupan suu-yksiköiden sijainnin ohjauksen keinot ajanmukaisia. Ympäristöministeriö perusti lokakuussa 2008 työryhmän arvioimaan kaupan sijainnin ohjauksen vaikuttavuutta ja ajanmukaisuutta. Työryhmän tehtävänä on arvioida, mikä on kaupan sijainnin merkitys yhdyskuntarakenteen muuttumiseen. Lisäksi työryhmä arvioi kulutuskäyttäytymisen muutosten ja kaupan palvelujen vastaavuutta sekä ilmastonmuutoksen hillinnän vaikutuksia kaupan sijaintiin ja rakenteeseen.

Kaupunkiseutujen kehityksen edellytyksiä parannettu

Hallitusohjelman mukaisen Helsingin seudun metropolipolitiikan toteuttaminen saatiin vauhtiin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän (Halke) joulukuussa 2007 hyväksymien painopisteiden mukaisesti. Ympäristöministeriön johdolla toimiva eri ministeriöiden edustajista ja kuntien pysyvistä asiantuntijoista koostuva sihteeristö kokoontui vuoden 2008 aikana kahdeksan kertaa valmistelemaan painopisteiden ja niihin sisältyvien viiden kärkihankkeen edistämistä. Metropolipolitiikkahankkeen neuvottelukunta asetettiin 24.7.2008 Halken painopisteitä koskevan päätöksen mukaisesti vahvistamaan kumppanuutta ja seuraamaan metropolipolitiikan toteuttamista. Metropolipolitiikan kärkihankkeita pyritään viemään eteenpäin laatimalla mahdollisimman konkreettisia valtion ja seudun kuntien välisiä aiesopimuksia.

Valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen aiesopimus asunto- ja tonttitarjonnan lisäämiseksi allekirjoitettiin 18.1.2008. Aiesopimus on yksi metropolipolitiikan kärkihankkeista. Valtioneuvosto hyväksyi sen 14.2.2008 ja seudun kunnat helmi-maaliskuussa. Sopimus on voimassa 1.4.2008–31.12.2011, mutta se on tarkoitus uudistaa vuoden 2011 aikana. Tavoitteena on parantaa Helsingin seudun tonttitarjontaa, niin että se mahdollistaa 13 000 asunnon vuosituotannon, lisää ARA-tuotantoa siten, että vähintään 20 prosenttia tuotantotavoitteesta on valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa sekä edistää tavoitteena olevan asuntotuotannon edellyttävienliikennehankkeiden oikea-aikaista toteuttamista. Sopimuksen toteutumista seurataan valtiovarainministeriön, ympäristöministeriön ja seudun kuntien yhteistyönä. Ensimmäinen arviointitilaisuus pidettiin tammikuussa 2009.

PARAS-hankkeeseen liittyvien kaupunkiseutusunnitelmien arviointi valmistui eri ministeriöiden ja Suomen Kuntaliiton yhteistyönä keväällä 2008. Arvioinnista järjestettiin viisi palautetilaisuutta kaupunkiseuduille eri puolilla maata. Kaupunkiseutusunnittelutyö onkin jo käynnistänyt usealla seudulla myönteisiä hankkeita, jotka toteutuessaan edistävät PARAS-hankkeen puitelain tavoitteiden toteutumista. Eduskunnalle annetaan syksyllä 2009 PARAS-hankkeen selonteko. Selonteon yhteydessä arvioidaan, vastaavatko käynnistetyt toimenpiteet puitelain tarkoitusta ja edetäänpäin kaupunkiseutusunnitelmien yhteistyöllä riittävästi toivottuun suuntaan.

Hallitusohjelman mukaisesti eduskunnalle annettiin hallituksen esitys (HE 102/2008) lainmuutokseksi, jolla otetaan käyttöön valituslupajärjestelmä asemakaavoja koskevissa jatkovalituksissa, joissa kunnan päätös ei ole muuttunut hallinto-oikeudessa. Muutokseen sisältyi myös pääkaupunkiseudun kunnille säädetty velvollisuus laatia yhteinen yleiskaava. Eduskunta hyväksyi lainmuutoksen joulukuussa ja se tuli voimaan 1.1.2009.

Ympäristöministeriö on yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa jatkanut tutkimus- ja kehittämistyötä tonttituotannon edistämiseksi. Monet kunnat ovat ryhtyneet sen avulla toimiin kaavoituksen nopeuttamiseksi. Alkuvuodesta 2009 valmistuu kuntien sisäisen yhteistyön kehittämisen hanke, jonka tavoitteena on edistää muun muassa erilaisin yhteistyömenettelyin yhdyskuntarakenteen kannalta onnistuneesti

sijoittunutta ja kysyntään vastaavaa tonttitarjontaa. Tonttitarjonnan edellytysten parantamiseksi kuntia on edelleen kannustettu maapoliittisten keinojen aktiivisempaan käyttöön.

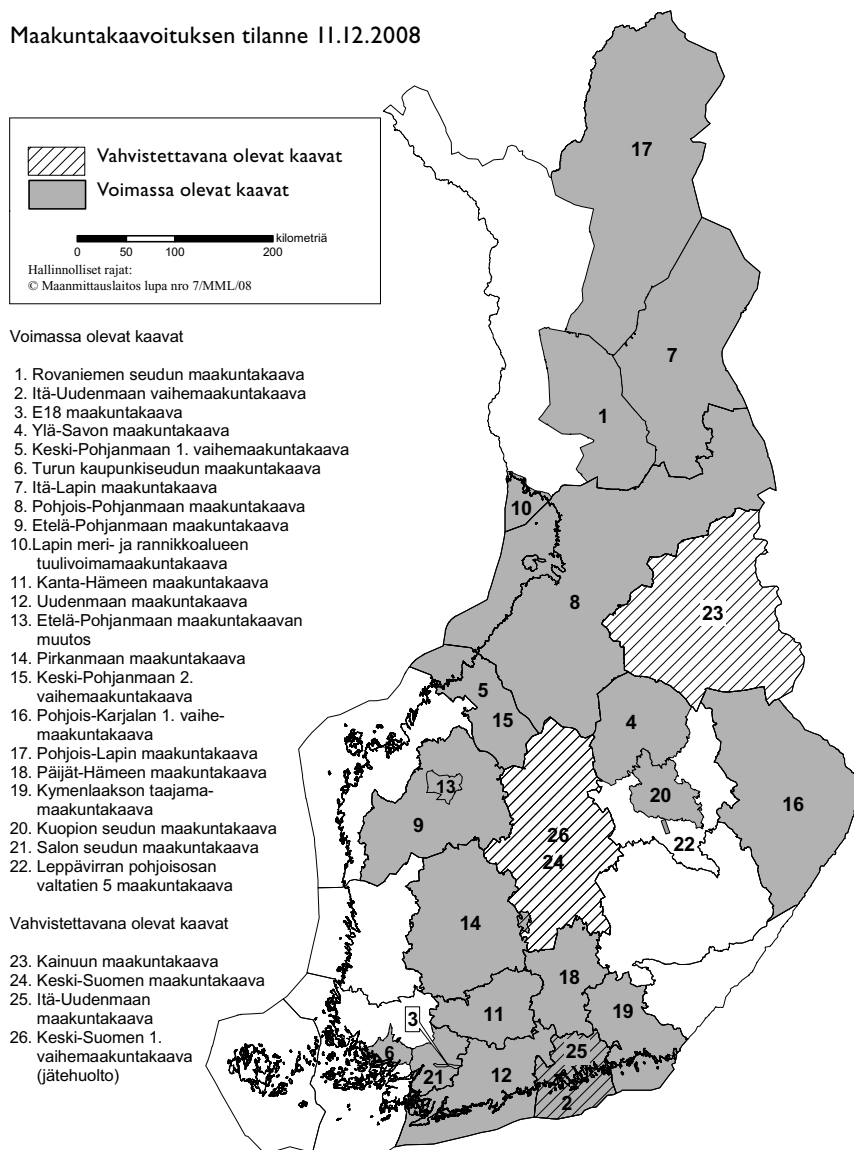
Ympäristöministeriössä on keväällä 2008 käynnistynyt Strategisen suunnittelun sisältö ja muodot alueidenkäytössä -hanke (STRASI), jonka tavoitteena on parantaa maankäytön strategista ohjaamista osana kuntien ja kaupunkiseutujen strategista kehittämistä. Tähän mennessä on selvitetty muun muassa yleiskaavojen roolia kuntien strategisten maankäyttötavoitteiden määrittelyssä ja todettu rooli melko ohueksi.

Maakuntakaavat kattavat lähes koko maan

Maakuntakaavoitus on edennyt ripeästi. Maassa on voimassa 22 maakuntakaavaa, joista vuoden 2008 aikana vahvistettiin ympäristöministeriön päätöksellä Päijät-Hämeen, Kuopion seudun ja Salon seudun maakuntakaavat sekä Kymenlaakson taajamamaakuntakaava ja Leppävirran pohjoisosan valtatie viiden maakuntakaava.

Ympäristöministeriössä on vireillä neljän maakuntakaavan vahvistaminen. Maakuntien liitoissa on käynnissä 19 uuden, pääosin eri aihealueita käsittelevien vaihekaavojen valmistelu. Vuoden 2008 aikana on käyty yhdeksän lakisäateistä maakuntakaavoituksen viranomaisneuvottelua.

Maakuntakaavoituksen tilanne 11.12.2008



Kuntien kaavaohjauksen painopisteinä ilmastonmuutos, yhdyskuntarakenne ja kuntien yhteistyö

Alueelliset ympäristökeskukset ohjaavat kuntien kaavoitusta vuosittaisten kehittämiskeskustelujen ja merkittäviä kaavahankkeita koskevien viranomaisneuvottelujen avulla. Kuntien kaavoituksen ohjauksessa on vuoden 2008 talousarvion tavoitteiden mukaisesti korostettu ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen vaikuttavia toimia, kuten taajamien yhdyskuntarakenteen eheyttämistä, joukkoliikenteen edellytysten parantamista ja tulvariskeihin varautumista. Erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla ohjauksessa on korostettu myös kuntien yhteistyötä, tonttituotannon riittävyttä ja maapolitiikan välineiden tehokasta käyttöä.

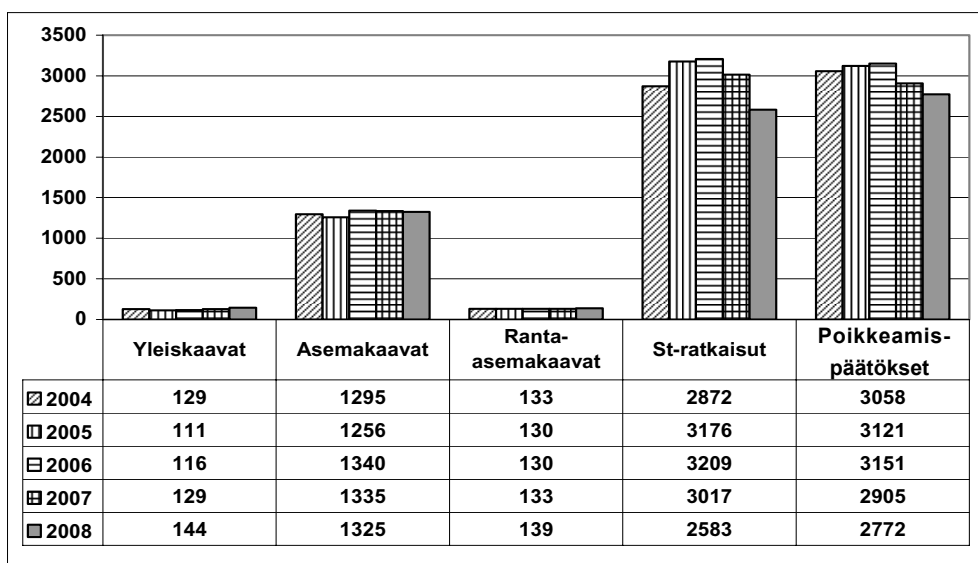
Viranomaisneuvottelujen määrä vaihtelee vuosittain kuntien kaavoitustilanteesta riippuen. Ensimmäinen maaliskuuta 2007 voimaan tulleella maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella ja siihen liittyvällä asetuksen muutoksella, on pyritty kohdentamaan viranomaisneuvottelut entistä selkeämmin merkittäviin kaavoihin, jotta kaavoitus olisi mahdollisimman sujuvaa.

Kuntakaavoitusta koskevia viranomaisneuvotteluja on vuosina 2003–2008 järjestetty seuraavasti:

Vuosi	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Viranomaisneuvottelujen määrä	760	895	748	832	749	798

Yleis- ja asemakaavoja koskevien viranomaisneuvottelujen määrä väheni vuodesta 2006 vuoteen 2007 noin 10 prosenttia mutta lisääntyi jälleen hieman vuonna 2008. Viranomaisneuvotteluja koskevan lain ja asetuksen muutos eivät näytä toistaiseksi merkittävästi vähentäneen neuvottelujen määrää. Ympäristöministeriö seuraa edelleen muutosten vaikutuksia.

Kuvio 9 osoittaa kunnista alueellisille ympäristökeskuksille tiedoksi tulleiden päätösten määrien kehitystä.



Kuvio 9. Kunnista tiedoksi tulleet päätökset 2004–2008

Kuntien hyväksymien yleis- ja asemakaavojen määrän vuotuinen vaihtelu on viime vuosina ollut melko vähäistä. Vuonna 2008 hyväksytyjen yleiskaavojen määrä kuitenkin nousi aikaisemmasta. Lähes kaikki hyväksytyt yleiskaavat olivat edelleen oikeusvaikutteisia.

Suunnittelutarveratkaisujen ja kuntien poikkeamispäätösten määrän vuodesta 2002 jatkunut kasvu kääntyi laskuun vuonna 2007. Päätösten määrän väheneminen jatkui vuonna 2008. Erityisen merkittävää oli suunnittelutarveratkaisujen määrän väheneminen vuonna 2008 yli 400 kappaleella. Suunnittelutarveratkaisut ovat vähentyneet erityisesti Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskusten alueilla.

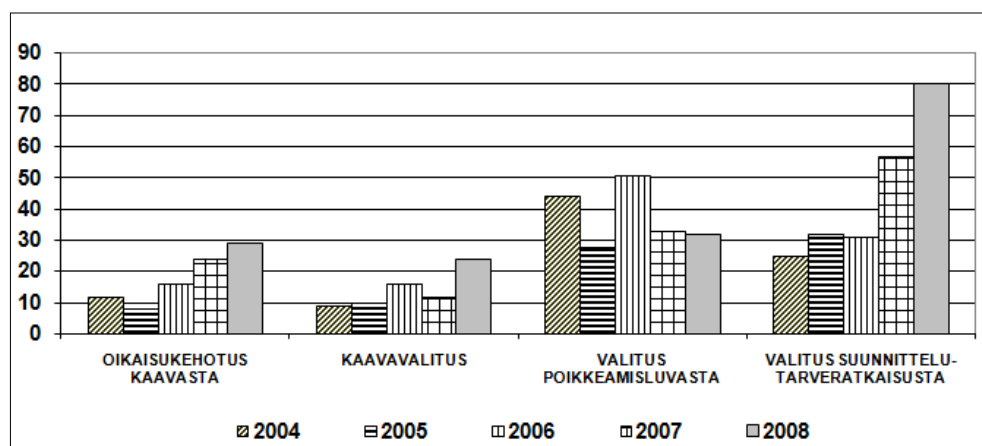
Pienten kuntien kaavoitukseen tukea aluearkkitehtitoiminnalla

Aluearkkitehtitoiminnan avustusta myönnettiin yhteensä 84 pienelle, pääasiassa alle 6000 asukkaan kunnalle. Aluearkkitehtien pääasiallisena tehtävänä oli kuntien kaavoituksen ohjelmointiin ja suunnittelun ohjaukseen sekä suunnittelutarveratkaisuihin ja poikkeamispäätöksiin liittyvät tehtävät sekä uudis- ja korjausrakentamisessa neuvominen. Aluearkkitehtiavustusta saavissa kunnissa hyväksytään vuosittain yhteensä noin 300–400 osayleis- tai asemakaavaa.

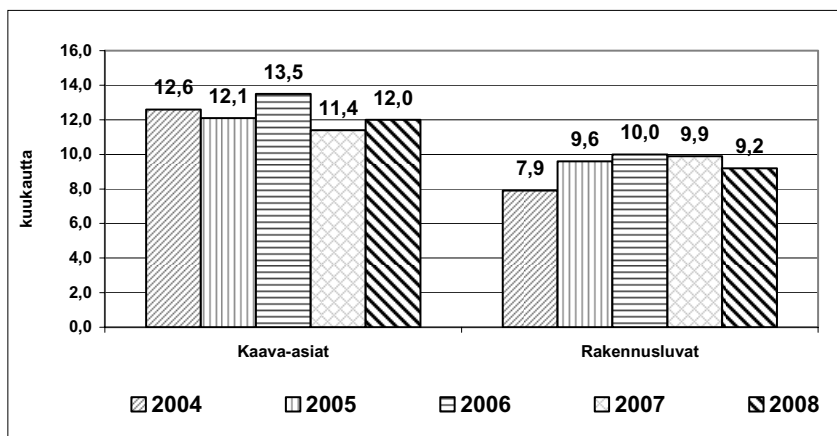
Asemakaavoista valittamisessa vain vähäisiä muutoksia

Alueelliset ympäristökeskukset ovat käyttäneet valitusoikeuttaan kaava- ja lupasioissa maltillisesti. Asemakaavoissa on puututtu hiemen yli kahteen prosenttiin hyväksytyistä kaavoista. Kuntien suunnittelutarvepäätöksistä tehdyt valitukset ovat viime vuosina jonkin verran lisääntyneet. Ympäristökeskusten valitukset on valtaosin hyväksytty, joten ne ovat olleet päätösten lainmukaisuuden valvonnan kannalta perusteltuja.

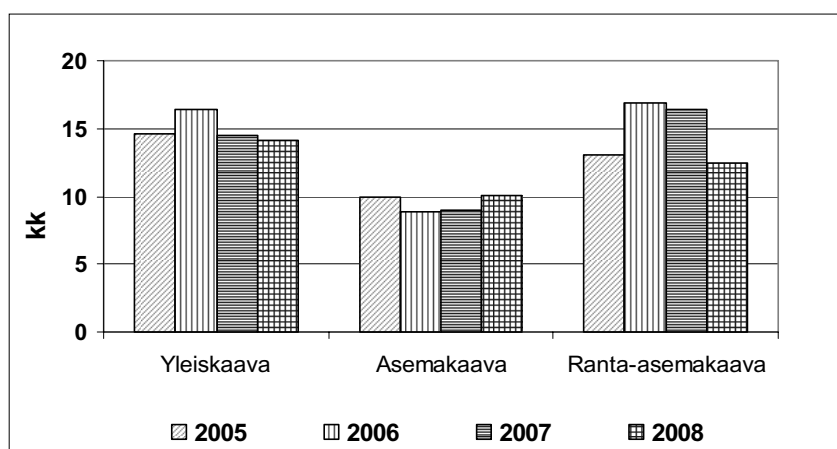
Asemakaavavalitusten käsittely hallinto-oikeuksissa nopeutui vuodesta 2005 vuoteen 2007 noin yhdellä kuukaudella. Vuonna 2008 asemakaavavalitusten keskimääräinen käsittelyaika kuitenkin taas pidentyi vuoden 2005 tasolle, noin 10 kuukauteen. Ranta-asemakaavoja koskevien valitusten käsittelyaika lyheni vuonna 2008 huomattavasti (noin 16 kuukaudesta 12 kuukauteen). Myös yleiskaavavalitusten käsittelyajat lyhenivät hieman (keskimääräinen aika noin 14 kk). Rakennuslupavalitusten keskimääräinen käsittelyaika lyheni vuonna 2008 noin 10 kuukaudesta noin 9 kuukauteen.



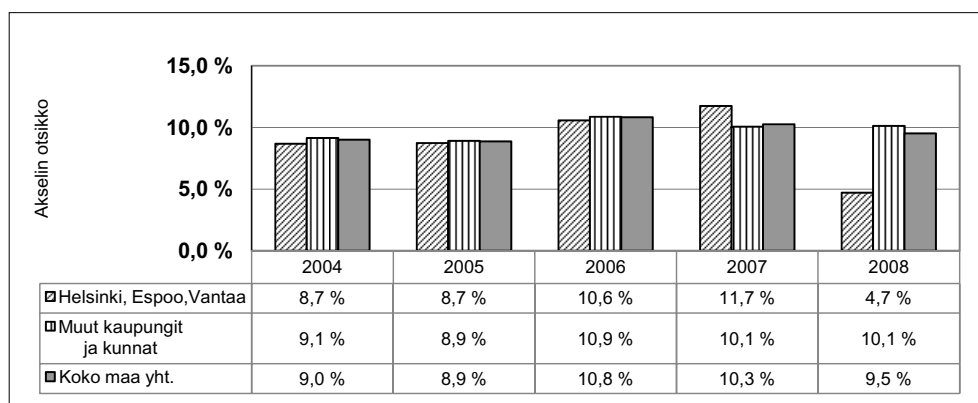
Kuvio 10. Ympäristökeskusten oikaisukehotukset ja valitukset 2004–2008.



Kuvio 11. Keskimääräiset käsittelyajat hallinto-oikeuksissa vuosina 2004–2008.



Kuvio 12. Kaavavalitusten käsittelyajat HaO:ssa 2005–2008.



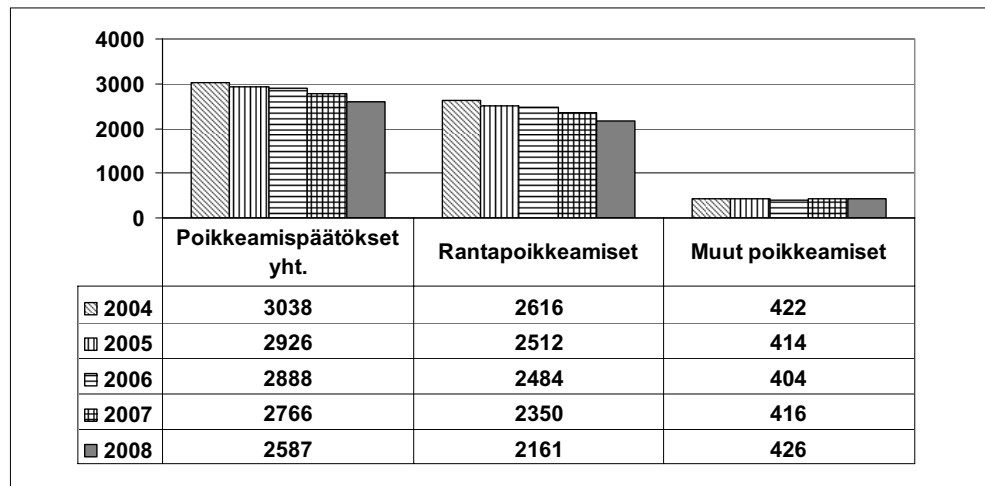
Kuvio 13. Asemakaavojen valituskerkyys 2004–2008.

Asemakaavoista valittaminen väheni viime vuonna merkittävästi pääkaupunkiseudulla, jossa valituskavojen osuus oli vuonna 2008 vain 4,7 % eli noin puolet aikaisempien vuosien valituskavojen osuudesta. Valituskavojen osuus väheni selvästi sekä Helsingissä, Espoossa että Vantaalla. Valitusten määrän vähenemisen syytä voidaan arvioida selvitettyä maankäyttö- ja rakennuslakiin 2007 ja 2008 tehtyjen tarkistusten toimivuutta. Koko maassa valituskavojen osuus väheni hieman. Vuonna 2008 valituskavojen osuus asemakaavoista oli 9,5 %.

Rantarakentaminen perustuu entistä suuremmalta osin kaavoitukseen

Vuoden 2008 talousarviossa asetettiin tavoitteeksi lisätä rantarakentamisen suunnitelmallisuutta niin, että kaavoitukseen perustuvan rantarakentamisen osuus suhteessa poikkeamismenettelyihin kasvaa. Rantojen yleiskaavoituksen edistyessä entistä suurempi osa rantarakentamisesta perustuu kaavoitukseen. Hieman yli 60 prosenttia rantarakentamiseen myönnetyistä uusien rakennusten rakennusluvista perustui kaavoitukseen.

Kehityksen ansiosta rantarakentamista koskevat ympäristökeskusten poikkeamispäätökset ovat viime vuosina vähentyneet. Vuonna 2008 poikkeamisten määrä väheni edelleen lähes 200 kappaletta. Ympäristökeskusten ohjauksella voidaan arvioida olleen merkittävä vaikutus rantojen yleiskaavoituksen kehitykseen viime vuosina.



Kuvio 14. Ympäristökeskusten poikkeamispäätösten määrien kehitys 2004–2008.

Vuosina 2000–2005 on hyväksytty vuosittain noin 50 rantayleiskaavaa. Rakennuslain aikaiset kaavat mukaan lukien yleiskaavoituksen piirissä oli vuoden 2005 lopussa noin 75 000 kilometriä rantaviivaa eli neljäsosa Suomen rantaviivasta. Lomarakennuspaikkoja oli vuoden 2005 lopussa kaavoitettu yhteensä noin 220 000 kappaletta. Sekä kaavoitetun rantaviivan pituus että lomarakennuspaikkojen määrä ovat lisääntyneet. Tämä johtuu siitä, että vuosittain hyväksytään noin 50 uutta rantayleiskaavaa. Kaavoituksen piirissä olevan rantaviivan määrän arvioidaan olevan yli kaksinkertainen vuoden 2000 tilanteeseen verrattuna.

Maaseudun maankäyttöä ja rakentamista ohjataan yhä enemmän kaavoituksella

Vuosina 2005–2007 hyväksytyt yleiskaavoja koskevan selvityksen mukaan kyseisinä vuosina hyväksyttiin yhteensä noin 150 yleiskaavaa. Lähes kaikki kaavat olivat oikeusvaikutteisia. Noin 80 kaavassa käsiteltiin kyliä tai muita maaseutualueita. Ainoastaan rantojenyleiskaavat eivät olleet selvityksessä mukana. Monissa kaavoissa oli kuitenkin mukana ranta-alueita, joiden rakentamista ohjattiin maankäyttö- ja rakennuslain 72 §:n mukaisesti. Tämän lisäksi useat kaavat oli laadittu jotta niiden perusteella voidaan myöntää rakennuslupia myös muilla maaseutualueilla (MRL 137 §). Rakentamisen ohjaamisen tarkkuus ja määräykset vaihtelivat suuresti, jopa niin paljon, että oikeusvaikutukset jäivät asiakirjojen perusteella epäselviksi.

Vuoden 2009 ensimmäisenä päivänä voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslain muutos selkeyttää tilannetta siten, että yleiskaavaa voidaan käyttää kyläalueiden

rakentamisen ohjaukseen. Enää ei tarvita tapauskohtaista harkintaa siitä, voidaanko lupa myöntää yleiskaavan perusteella vai ei. Ympäristöministeriö on lisäksi vuoden 2008 lopulla käynnistänyt kyläkaavoituksen kehittämishankkeen, jossa selvitetään lainmuutoksen tavoitteita toteuttavan kyläyleiskaavan laadintaperiaatteita.

Poikkeamishakemusten käsittelyajat ennallaan

Poikkeamishakemusten käsittelyajat ympäristökeskuksissa ovat säilyneet edellisten vuosien tasolla. Keskimääräinen käsittelyaika oli noin kolme kuukautta ja poikkeamishakemuksista 91 prosenttia ratkaistiin alle kuudessa kuukaudessa (vuonna 2007 93 prosenttia, 2006 91 prosenttia ja vuonna 2005 89 prosenttia)

Vuoden 2008 talousarviossa asetettu tavoite oli, että poikkeamishakemuksista käsitellään kaikissa ympäristökeskuksissa vähintään 80 prosenttia alle kuudessa kuukaudessa. Ympäristökeskuksista kaksi jäi niukasti ja yksi hieman enemmän tästä tavoitteesta.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelma valmistui

Ympäristöministeriön asettama ilmastonmuutoksen sopeutumisverkko on vuonna 2008 laatinut ilmastonmuutokseen sopeutumistoimintaohjelman ympäristöhallinnon toimialalle.

Toimintaohjelmassa kuvataan, mitä hyötyjä ja haittoja ilmastonmuutoksen ennustetaan aiheuttavan ja mitä toimia muutokseen sopeutumiseksi tarvitaan. Työohjelmalla toteutetaan kansallista, vuonna 2005 laadittua sopeutumisstrategiaa. Työohjelman toteuttaminen käynnistyi vuonna 2008.

1.3.5

Luonnonsuojelu

Toiminnallinen vaikuttavuus

Edellytykset luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja hoitoon tehostuivat merkittävästi, kun valtioneuvoston teki 27.3.2008 periaatepäätöksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmasta (METSO).

METSO linjaa pitkällä aikavälillä metsäluonnon suojelun menettelytavat. METSO:n toimien vapaaehtoisuus, eri toimijoiden yhteistyö ja paikallisen aloitteellisuuden aktivoiminen lisäävät luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä. METSO:n panokset tutkimukseen ja seurantaan turvaavat toimintaohjelman vaikuttavuuden seurannan ja mahdollistavat, että välitarkasteluja ja mahdollisia korjaustoimia tehdään määräajoin.

Toimintaohjelmaan sisältyvät luonnonsuojelualueiden hoito- ja ennallistamistoimet tehostavat nykyisen luonnonsuojelualueverkon vaikutusta. Eliölajien suojelun kannalta toimintaohjelma on merkittävä siksi, että huomattava osa uhanalaisista lajeista on riippuvainen Etelä-Suomen metsäisistä elinympäristöistä. METSO:n avulla voidaan jatkaa puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tukimusta, joka on välttämätöntä suojelutoimien oikean kohdentamisen kannalta. Periaatepäätöksen vaikuttavuutta kuvaa hyvin se, että vapaaehtoisten suojelutoimien kysyntä metsänomistajien keskuudessa oli suurta heti päätöksen valmistuttua.

Luonnon monimuotoisuuden suojelu ja kestävä käyttö osana eri toimialojen suunnittelua ja toimintaa on vahvistunut. Eri hallinnonalat ovat raportoineet vuonna 2006 hyväksytyyn Luonnon puolesta – luonnon hyväksi -toimintaohjelman toimeenpanos-

ta. Kaikki hallinnonalat ovat edenneet toimintaohjelmassa, joskin osittain tavoiteaikatauluista on jouduttu tinkimään vähäisten voimavarojen vuoksi.

Tieto luonnon monimuotoisuudesta lisääntyi. Erityisen tärkeä avaus tulevaisuuden kannalta on Suomen luontotyyppejen uhanalaisuuden arviointi. Sen perusteella voidaan ensimmäisen kerran arvioida sekä luonnon käytön että suojelutoimien vaikutusta eliöyhteisöihin. Aikaisemmin tärkein väline on ollut eliölajien uhanalaisuuden arviointi. Uudella tiedolla on merkitystä pitkällä tähtäimellä luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kustannustehokkaalle ja sopeutuvalla toimintapolitiikalle.

Yhteistyö keskeisten toimijoiden välillä vahvistui etenkin METSO-ohjelman ansiosta. Luonnon puolesta – luonnon hyväksi -strategian ja toimintaohjelman seurantatyöryhmä on kehittynyt tärkeäksi foorumiksi, joka varmistaa laajan yhteistyön asianomaisten ministeriöiden ja eri toimijoiden kesken luonnon monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Työryhmän alaisuudessa toimiva kansainvälisen yhteistyön jaos käsittelee ja sovittaa yhteen Suomen kantoja käytännön tasolla.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen

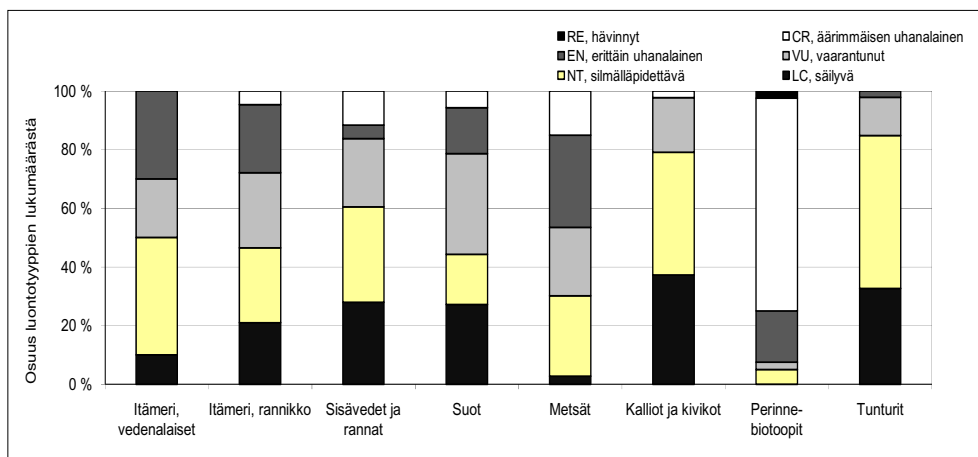
Valtioneuvosto on päättänyt Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiasta. Strategian tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen vuoteen 2010 mennessä, vakiinnuttaa luonnon tilan suotuisa kehitys vuosien 2010–2016 kuluessa, varautua vuoteen 2016 mennessä luontoa uhkaaviin maailmanlaajuisiin ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen, ja vahvistaa Suomen vaikuttavuutta luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä maailmanlaajuisesti kansainvälisen yhteistyön keinoin.

Ympäristöministeriö toteuttaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa strategiaan liittyvää toimintaohjelmaa vuosille 2006–2016. Toimeenpanoa seuraa laaja-pohjainen työryhmä, joka keskustelee säännöllisesti hallinnonalojen, etujärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen yhteistyöstä. Näin varmistetaan laaja yhteistyö asianomaisten ministeriöiden ja eri toimijoiden kesken luonnon monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Biodiversiteetin seurantajärjestelmän kehittämisestä laadittiin erillinen selvitys vuonna 2008 osana luonnonsuojeluhallinnon tuottavuusohjelmaa.

Kansainvälinen vaikuttavuus luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä ja kestävässä käytössä maailmanlaajuisesti on edennyt. Erittäin hyvät mahdollisuudet avautuivat Suomen kehityspolitiikassa. Suomen osallistuminen YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen osapuolikokoukseen oli tehokasta erityisesti päätöksenteossa ilmastopolitiikan ja biodiversiteettipolitiikan yhteyksistä.

Viestintäohjelma

Ympäristöministeriön asettama Biodiversiteettiasioiden viestintäasiantuntijaryhmä kokosi vuoden 2008 aikana viestintäohjelmaa Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi -strategialle ja toimintaohjelmalle. Viestintäohjelma saatiin luonnosvaiheeseen. Viestintäohjelma suunnataan eri hallinnonaloille sekä erilaisille sidosryhmille, jotka toimivat luonnon monimuotoisuuden parissa. Viestintäohjelma sisältää biodiversiteettiviestinnän ydinviestit, keskeiset viestintäkanavat sekä viestinnän kumppanit ja kohderyhmät. Eri tahot voivat sen pohjalta suunnitella tarkemmin omaa viestintäänsä.



Kuvio 15.

Ohjelmaa valmistelivat ympäristöministeriön lisäksi ulkoasiainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, puolustusministeriö, opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen ympäristökeskus, Metsähallituksen luontopalvelut ja Yleisradio.

Luontotyyppien uhanalaisarviointi

Suomen ensimmäinen luontotyyppien uhanalaisuuden arviointityö valmistui 2008. Seitsemän asiantuntijaryhmää tarkasteli lähes 400 luontotyyppiä ja luontotyyppiyhdistelmää käyttäen hyväksi niistä vuosien varrella kerättyä tietoa. Työn etenemisestä ja yhteensovittamisesta vastasi Suomen ympäristökeskus (SYKE).

Hankkeeseen osallistuivat ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja SYKE:n lisäksi monet tärkeät luontotyyppitietoa tuottavat laitokset, kuten Metsäntutkimuslaitos, Geologian tutkimuskeskus, Metsähallitus, Metsätalouden tutkimuskeskus Tapio ja Helsingin yliopisto.

Hankkeen lopputuloksena julkaistiin ensimmäistä kertaa laajana raporttina luettelo ja kuvaukset Suomen uhanalaisista, silmälläpidettävistä, säilyvistä ja puutteellisesti tunnetuista luontotyypeistä. Asiantuntijaryhmä ehdotti myös suuren joukon toimenpiteitä uhanalaisuuden vähentämiseksi. Arvioinnilla on luotu hyvä perusta luontotyyppien tilan kokonaisu seurannalle ja aika ajoin toistettavalle arvioinnille sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiselle. Ympäristöministeriö on pyytänyt SYKE:n tuottamasta luontotyyppien uhanalaisuuden arviointiraportista ja ehdotetuista toimenpiteistä lausunnot, joiden pohjalta päätetään jatkotoimista.

Myös lajeja koskeva neljäs uhanalaisarviointi eteni vuonna 2008. Sen on tarkoitus valmistua vuonna 2010.

METSO-ohjelma 2008

Valtioneuvosto teki 27.3.2008 periaatepäätöksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta vuosille 2008–2016. Ohjelma on jatkoa Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmalle (METSO), jota toteutettiin vuosina 2002–2007.

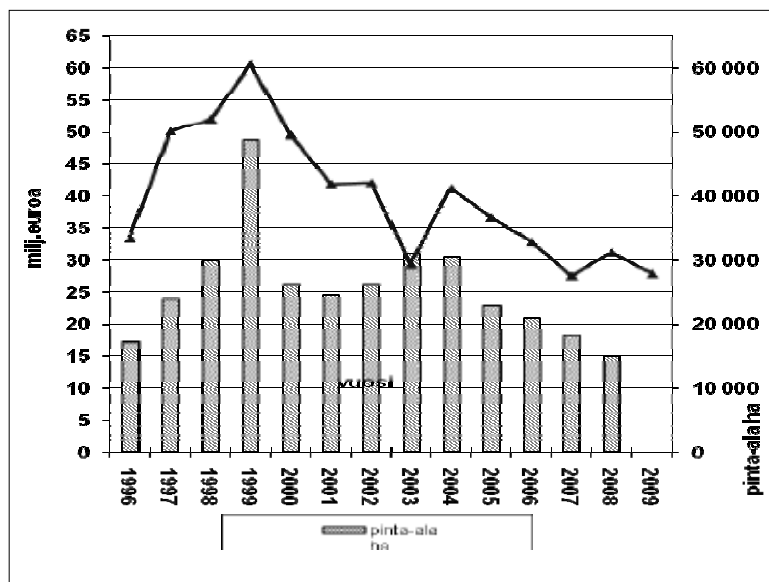
METSO:n toteutusta on jatkettu uuden periaatepäätöksen mukaisin menetelmin. Ohjelman seurannan tueksi asetettiin laajapohjainen seurantaryhmä.

Luonnonsuojeluohjelmiin ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvia yksityismaita on toteutettu vuodesta 1996 lähtien rahoitusohjelmalla, joka jatkuu vielä vuoteen 2009 saakka. Ohjelman rahoitukseen on varattu yhteensä 575 miljoonaa euroa.

Tähän mennessä suojelun piiriin on saatu noin 325 000 hehtaaria yksityismaita. Toteuttamatta on vielä noin 30 000 hehtaaria ja lisäksi joitakin yhtiöiden omistamia alueita, joita on varauduttu toteuttamaan vielä vuoden 2009 jälkeen.

Vuosittain käytössä olleet toteuttamisvarat ja vuosittainen toteutumapinta-ala ilmenee kuvioista 16.

Kuvio 16. Luonnonsuojeluohjelmien toteuttaminen 1996–2009. Käytettävissä olleet varat ja kehdykset mlj.euroa, pinta-ala ha, ei sisällä METSO-toteututusta.



Ministeriön asettaman asiantuntijatyöryhmän selvitys Natura 2000 -verkoston täydentämisen tarpeesta avoerialueilla valmistui toukokuussa 2008. Mahdollisten uusien kohteiden tietoja täsmennettiin loppuvuoden aikana suoritetuilla lisätutkimuksilla yhteistyössä Su, Metsähallituksen ja Merivoimien tutkimuslaitoksen kanssa. Suomen verkostoehdotuksen täydentämistä koskevan päätöksenteon valmistelu aloitettiin niin sanotussa Natura-ministeriryhmässä vuoden lopussa.

Luonnonsuojelulainsäädännön kehittäminen

Eduskunnalle annettiin joulukuussa luontovahinkojen säätelyä koskeva luonnonsuojelulain muutos osana laajempaa, EY:n ympäristövastuudirektiivin kansallisen toimeenpanon lainsäädäntöuudistusta. Valtionmaiden luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännösten tarkistamista koskevan luonnonsuojelulain osuudistuksen valmistelua jatkettiin. Valtionmailla sijaitsevien, noin 1 800 suojelukohteen luonnonsuojelualueeksi perustamisen tarkempaa työohjelmaa on valmisteltu tarkoitusta varten asetetussa luonnonsuojelualueiden säädösvalmistelun projektiryhmässä. Luonnonsuojelulainsäädännön toimivuuden kokonaisarvioinnin käynnistämistä on kartoitettu sisäisenä virkатыönä.

Maisemanhoito

Maisemanhoidon edistäminen Suomessa perustuu Eurooppalaiseen maisemayleissopimukseen, maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä luonnonsuojelulakiin. Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen on allekirjoittanut 36 Euroopan neuvoston jäsenmaata ja sopimus on jo ratifioitu 29 maassa. Suomi ratifioi sopimuksen 1.4.2006.

Vuonna 2009 myönnetään ensimmäistä kertaa sopimukseen liittyvä Euroopan maisemapalkinto. Se voidaan myöntää jollekin paikalliselle tai alueelliselle viranomaiselle tai kansalaisjärjestölle esimerkillisesti toteutetusta maisemanhoidon hankkeesta. Suomessa järjestettiin vuoden palkintoa varten avoin kilpailu ”Suomen paras maisemahanke”, johon osallistui 21 hakijaa eri puolelta maata. 18.11.2008 pidetyssä maisemasymposiumissa valittiin voittajaksi Hämeenkyrön maisemanhoidon hankkeet. Hanke-ehdotus lähetettiin Euroopan neuvostoon Suomen ehdokkaana Euroopan maisemapalkintoa varten.

Vuoden 2008 aikana valmisteltiin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistukset, jotka valtioneuvosto hyväksyi 13.11.2008. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Ministeriössä käynnistettiin valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivityksien valmistelu. Arvokkaat maisema-alueet on alun perin määritelty vuonna 1993, ja valtioneuvosto on tehnyt niistä ja niiden hoidosta periaatepäätöksen 5.1.1995.

Luonnonsuojelulain mukaan luonnon- tai kulttuurimaiseman arvojen hoitamiseksi ja säilyttämiseksi voidaan perustaa maisema-alue. Vuoden 2008 aikana valmisteltiin Hyyppänjokilaakson maisemanhoitoalueen perustamista Kauhajoelle ja Kairalan-Luiron maisemanhoitoalueen perustamista Pelkosenniemelle.

1.3.6

Vesivarojen käyttö ja hoito

Vaikuttavuuden kuvaus

Toimintaympäristön muutos

Vuosi 2008 oli harvinaisen lämmin ja sateinen. Kokemäenjoen ja Oulujoen vesistöalueilla satoi ennätysellisen paljon. Lunta oli talvella ja keväällä tavallista vähemmän etenkin maan etelä- ja keskiosassa. Lumen vesiarvo oli vuoden päättyessä keskimääräinen tai suurempi maan pohjoisosassa, mutta etelässä lunta oli tavallista vähemmän. Vesistöjen vedenpinnat olivat keskimääräistä korkeammalla sekä vuoden alkaessa että sen päättyessä. Myös jokien virtaamat olivat vuoden lopulla huomattavasti tavallista runsaampia. Vuodenvaihteen pakkaset lisäsivät hyydetulvien riskiä useissa joissa. Pohjaveden pinnat olivat koko kuluneen vuoden aikana monin paikoin keskimääräistä korkeammalla.

Viime vuosina vesiolioissa yleistyneet ääri-ilmiöt ovat vaatineet, että voimavaroja kohdennetaan erityistilanteisiin varautumiseen. Painopiste on yhdyskuntien tulvariskien hallinnassa sekä valtion vesistö rakenteiden ylläpidossa. Vesihuollon edistämässä painopiste oli hallitusohjelman linjausten mukaisesti viemäriverkostojen laajentamisessa haja-asutusalueilla ennen vuonna 2014 voimaan tulevaa talousjätevesiasetuksen velvoitetta.

Keskeiset tulokset

Tulvariskien hallinnan operatiivisista toimista suoriuduttiin runsaasta vesitilanteesta huolimatta tavanomaisen rahoituksen puitteissa. EU:n direktiivi tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta tuli voimaan 26.11.2007. Maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä valmisteli direktiivin toimeenpanoa. Ministeriössä valmisteltiin tulvavahinkojen korvausjärjestelmän uudistamiseksi ehdotusta, jonka toteutuessa poikkeuk-

sellisista tulvista Suomessa aiheutuvat rakennus- ja irtaimistovahingot korvattaisiin yksityisistä vakuutuksista eikä valtion varoista. Hallituksen esitys patoturvallisuuslaiksi annettiin 5.12.2008.

Vesihuollon alueellista yhteistyötä, erityistilanteisiin varautumista sekä maaseudun vesihuoltoa parannettiin tukemalla uusien vesilähteiden käyttöönottoa ja kuntien rajat ylittäviä yhdysvesijohto- ja siirtoviemärihankkeita. Vesihuollon tukemisen linjauksista valmistui vuoden lopulla opas.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Tulvariskien hallinta ja patoturvallisuus

Laadittiin tulvakarttoja ja tulvariskien hallinnan yleissuunnitelmia sekä suunniteltiin ja toteutettiin tulvasuojeluhankkeita. Tulvariskien hallintaa parannettiin myös ajantasaistamalla ja laatimalla tulvantorjunnan toimintasuunnitelmia, ohjaamalla maankäyttöä ja rakentamista tulvariskittömille alueille sekä hoitamalla valtion vastuulla olevat säännöstely- ja tulvantorjuntatoimet. Laajojen vesistöalueiden tulvariskien hallintaa parannettiin tiivistämällä yhteistyötä ympäristökeskusten välillä. Rakentamiskorkeussuosituksia annettiin 64, yksi tulvantorjunnan toimintasuunnitelma päivitettiin ja tulvakarttoja valmistui 14.

Patoturvallisuuslain mukaisia määräaikaistarkastuksia tehtiin 103. Uljuan tekojärven patojen perusparannustöitä jatkettiin.

Vesihuollon edistäminen

Maaseudulla saatettiin vesihuollon tukitoimenpitein vuonna 2008 lähes 5 400 taloutta vesijohto- ja viemäriverkostojen piiriin. Tavoite oli 4 000 taloutta. Vesihuollon alueellista yhteistyötä edistettiin toteuttamalla alueellisten yleissuunnitelmien mukaisina valtion vesihuoltotöinä kuntien rajat ylittäviä vedenhankinta- ja viemärintijärjestelyjä. Vesihuollon alueellisia yleissuunnitelmia valmistui 10 ja vesihuoltotöitä 13. Vesihuoltolain mukaisia lausuntoja annettiin 171. Vesihuoltolaitosten toimintavarmuus ja varautuminen erityistilanteisiin parani uusien vesilähteiden ja yhdysvesijohtojen rakentamisen myötä. Vesihuoltolaitosten varmuusluokituksessa todetuille kriittisille kohteille selvitettiin toimintavarmuuden parantamistoimenpiteitä yhdessä kuntien ja laitosten kanssa.

Vesivarojen käytettävyys ja tila

Vesistöjen säännöstelyn kehittäminen jatkui, ja niissä kiinnitettiin huomiota myös ilmastonmuutokseen sopeutumisesta johtuviin tarpeisiin. Säännöstelyhankkeiden kehittämisselvityksiin liittyviä kunnostusohjelmia toteutettiin ja rakennettujen vesistöjen kunnostusta jatkettiin yleensä kunnan, säännöstelijän ja valtion yhteistyöhankkeina.

Tulvariskien hallinta ja patoturvallisuus	toteuma 2006	toteuma 2007	tavoite 2008	toteuma 2008
Valmistuneet tulvavaarakartat, kpl	16	25	17	14
Valmistuneet/päivitetyt tulvantorjunnan toimintasuunnitelmat, kpl	4	3	5	1
Valmistuneet tulvasuojelu-/vesistötyöt, kpl	8	7	7	10
Vesihuollon edistäminen				
Ylikunnallisiin vesihuoltohankkeisiin osallistuneet kunnat, kpl	103	123	107	93
Vesihuoltolaitokset, joiden varmuusluokka parantunut, kpl	15	25	30	26
Valmistuneet vesihuoltotyöt, kpl	31	20	15	13
Vesistöjen ja valuma-alueiden käytettävyys ja tila				
Valmistuneet säännöstelyn kehittämishankkeet, kpl	7	4	9	4
Valmistuneet vesistön kunnostushankkeet, kpl	33	31	13	15

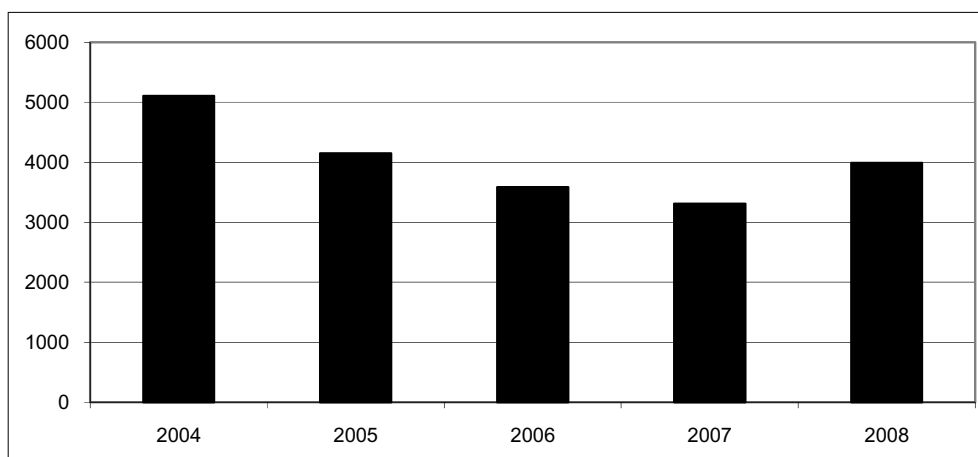
I.3.7

Asuminen

Vaikuttavuuden kuvaus

Koko vuosituhatosen alun vallinnut vahva omistusasuntokysyntä kääntyi laskuun kesän 2008 aikana. Suhdanteen omistusasuntojen hintahuippu oli toiselle neljännekselle. Syksyllä alkanut rahoituskriisi ja taloustilanteen nopea heikkeneminen vähensi edelleen etenkin uusien asuntojen kauppaa ja johti selvään asuntohintojen laskuun. Omistusasuntojen kysynnän hiipuminen kasvatti myymättömän uustuotannon suuremmaksi kuin kertaakaan laman jälkeen ja rakennusliikkeet eivät enää syksyn aikana aloittaneet käytännössä lainkaan uusia asuntokohteita.

Vuokra-asuntomarkkinoiden kiristyminen jatkui ja paheni loppuvuodesta omistusasuntokysynnän hiipuessa. Asunnonhakijoiden määrä ARA-asuntoihin lisääntyi ja vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen vuokrat nousivat nopeasti. Uusia vuokra-asun-



Kuvio 17. ARA-tuotanto kääntyi nousuun.

toja on viime vuosina rakennettu vain vähän, kun resurssit ovat kohdistuneet muuhun rakentamiseen ja kustannustaso ei ole houkuttanut vuokra-asuntotuotantoon. Omistusasuntokysynnän heikkeneminen ja kustannuspaineiden väheneminen ovat syksyn kuluessa lisänneet kiinnostusta sekä vapaarahoitteiseen että valtion tukemaan vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoon. Marraskuussa hallitus päätettiin suhdanetoimenpiteenä lisätä tukea normaaliin ARA-tuotantoon ulottamalla käynnistysavustus koko maahan ja nostamalla käynnistysavustusta Helsingin seudulla.

Helmikuussa hyväksytty hallituksen asuntopoliittinen toimenpideohjelma sisälsi useita kehittämistoimenpiteitä vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi. Ohjelma lisäsi tukea erityisryhmien asuntotuotantoon, toi uuden ns. välimallin vuokra-asuntotuotantoon ja REIT-mallin vuokra-asuntosijoittamiseen.

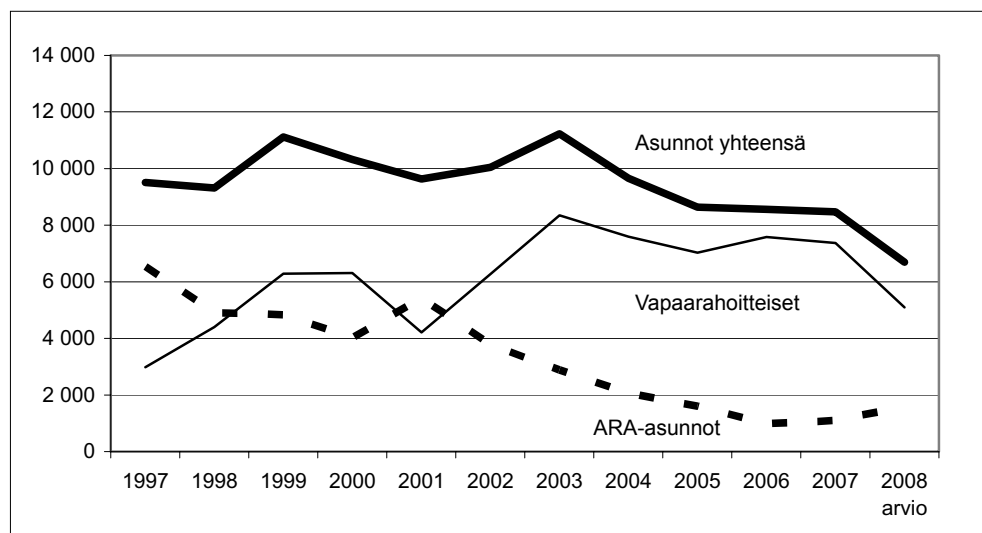
Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Hallituksen asuntopoliittinen toimenpideohjelma hyväksyttiin helmikuussa. Toimenpideohjelma sisältää hallituskauden keskeiset kehittämistoimenpiteet asumisessa. Toimenpideohjelman toteutus on sujunut aikataulun mukaan ja suuri osa toimenpiteistä on jo toteutettu.

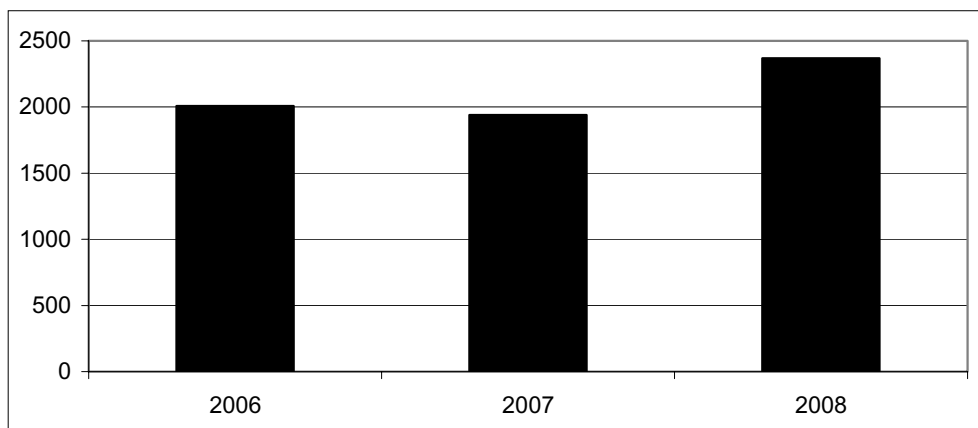
Asuntotonttien tarjonta ja asuntotarjonta Helsingin seudulla kasvaa

Valtio ja Helsingin seudun kuntien aiesopimus tontti- ja asuntotarjonnan lisäämisestä astui voimaan keväällä. Sopimuksen mukaan kunnat lisäävät asemakaavoitustaan siten, että vuotuista uutta rakennusoikeutta osoitetaan vähintään 13 000 asunnon vuosituotantoa vastaava määrä. Asuntotuotantoa toteutettaisiin vuosittain 12 000–13 000 asuntoa, joista 20 % olisi valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa. Molemmat tavoitteet on jyvitetty kuntakohtaisiksi. Valtio tukee tavoitteita antamalla kunnallistekniikka-avustuksia uusien asuntoalueiden käyttöönottoon sekä käynnistysavustuksia valtion tukemaan vuokra-asuntotuotantoon. Lisäksi toteutetaan kehittämistoimenpiteitä kaavoitukseen liittyen.

Turvataan heikoimmassa asemassa olevien mahdollisuuksia hyvään asumiseen kohtuullisin kustannuksin.



Kuvio 18. Erityisryhmien asuntotuotannon aloitukset lisääntyivät.



Kuvio 19. Asuntotuotanto aiesopimuskunnissa.

Erityisryhmien investointiavustuksia on nostettu 85 miljoonaan euroon vuosiksi 2008–2011. Lisäksi suhdannetoimenpiteenä investointiavustusvaltuus on 110 miljoonaa euroa vuonna 2009. Investointiavustusten vaikuttavuutta on parannettu siten, että tuen mitoitusta perustuu todelliseen tuen tarpeeseen.

Lähiöt ovat toimivia ja viihtyisiä asumisympäristöjä

Lähiöohjelmalla 2008–2011 kehitetään lähiöitä kestävän kehityksen periaatteiden mukaan kilpailukykyisiksi asuinalueiksi sekä sosiaalisesti eheiksi ja ympäristöltään esteettömiksi edistämällä a) uusien toimintamallien syntyä ja leviämistä ja b) yksityisen, julkisen, kolmannen sektorin ja asukkaiden yhteistyötä sekä c) kehittämisen pitkäjänteisyyttä. Lähiöohjelmassa on valmisteltu hankehaku ja kehittämishankkeet käynnistyvät vuonna 2009.

Pitkäaikaisasunnottomuutta vähennetään

Pitkäaikaisasunnottomien hankkeiden investointiavustusten korotettu tuki (enintään 50 %) otettiin käyttöön. Valtion ja kymmenen kaupungin aiesopimukset pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseksi astuivat voimaan syksyllä. Sopimusten mukaan tavoitteena on käynnistää runsaat 60 hanketta, joiden avulla voidaan aikaansaada noin 1 500 uutta asuntoa tai tukiasuntopaikkaa. Uusiin yksiköihin palkataan noin 200 uutta tukityöntekijää. Syksyn 2008 aikana on käynnistetty asunnottomuutta ennalta ehkäisevät hankkeet nuorille, vankilasta vapautuville ja häättöuhan alla eläville.

1.3.8

Rakentaminen

Vaikuttavuuden kuvaus

Tammi–marraskuussa 2008 rakennuslupia myönnettiin yhteensä 46 miljoonan kuutiometrin edestä, mikä on 13 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Kuutiomäärät vähenivät kaikissa rakennustyypeissä julkisia palvelurakennuksia lukuun ottamatta. Rakennuslupa sai runsaat 25 000 uutta asuntoa, mikä on lähes viidenneksen vähemmän kuin vuoden 2007 tammi–marraskuussa.

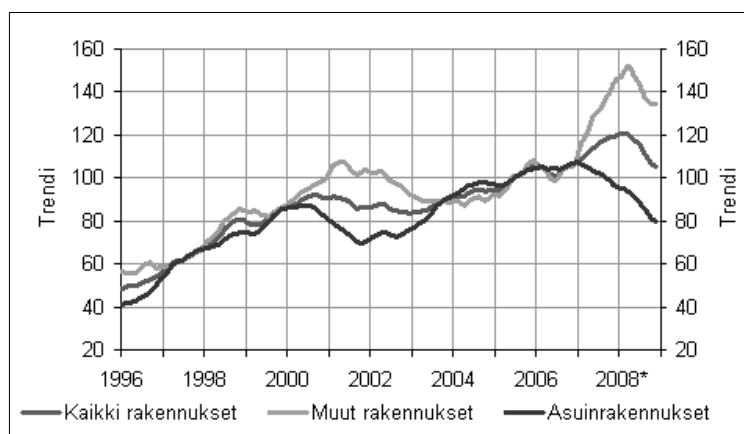
Rakentamisessa ja lainsäädännössä tapahtuneet muutokset ovat jatkuvasti lisänneet kuntien rakennusvalvonnan tehtävien vaativuutta ja laajuutta. Rakentamisen

nopeutuminen ja sen eri osa-alueiden pilkkominen sekä erityisesti korjausrakentamisen osaamisen ja koulutuksen kehittämistarpeet lisäävät edelleen riskiä rakentamisen laadun heikkenemisestä kehitetyistä ohjaustoimista huolimatta. Alan perustutkimuksen tilaa pidetään edelleen heikkona.

Myönnetty rakennusluvut tammi-marraskuussa 2008:

Tammi-marraskuu	1 000 m ³	Muutos, % 1-11/2007– 1-11/2008
Kaikki rakennukset	46 123	-13
- asuinrakennukset	11 090	-20
- vapaa-ajan asuinrakennukset	1 348	-6
- liike- ja toimistorakennukset	8 864	-25
- julkiset palvelurakennukset	2 932	23
- teollisuus- ja varastorakennukset	14 454	-4
- maatalousrakennukset	4 283	-17
- muut rakennukset	3 151	-13
Asunnot, kpl	25 327	-18

Tilastokeskus, rakennuslupatilaston ennakkotiedot



Kuvio 20. Uudisrakentamisen volyyymi-indeksi 2005=100, trendit.

Rakennetun omaisuuden tila on Rakennetun omaisuuden tila vuonna 2006 -arvion (ROTI 2006) mukaan kokonaisuudessaan tyydyttävä. Omaisuuden korjausvelka on kuitenkin kasvussa kunnossapito- ja korjaustoiminnan puutteista johtuen. Esimerkiksi julkisen sektorin sosiaali- ja terveys- sekä opetustoimen rakennusten korjausvelka on noin 750 miljoonaa euroa. Ympäristöministeriön rakentamisen ohjauksessa erityisenä painopisteenä on ollut korjausrakentaminen. Tavoitteena on maan vanhenevan rakennuskannan ylläpitäminen ja korjaaminen ikääntyvän väestön tarpeita vastavaksi. Työssä on otettava huomioon sekä elinkaariajattelu että energiatehokkuus.

Euroopan tasolla on kiinnitetty erityistä huomiota rakennusten energiatehokkuuteen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Suomessa rakennusten energiankulutus on lähes 40 prosenttia kokonaisenergiankulutuksesta ja rakennusten osuus kasvihuonekaasupäästöistä noin 30 prosenttia. Tämän vuoksi rakennuskannan kaikilla osa-alueilla (uudisrakentaminen, korjausrakentaminen, rakennusten käyttö ja ylläpito) tarvitaan erilaisia ohjaustoimenpiteitä vaikuttavuudeltaan merkittävien tulosten aikaansaamiseksi.

Toiminnallinen tehokkuus, tulokset ja laadunhallinta

Uudisrakentamisen ja rakennuskannan energiatehokkuus

Ympäristöhallinto osallistui kansallisen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian valmisteluun. Strategia annettiin hallituksen selontekona eduskunnalle marraskuussa 2009.

Ympäristöministeriö antoi joulukuussa 2008 uudet energiatehokkuutta parantavat rakentamismääräykset. Uusien määräysten tiukentava vaikutus on noin 30 prosenttia nykyisestä määräystasosta. Uudet määräykset tulevat voimaan 1.1.2010.

Tavoitteena on siirtyminen kohti matalaenergiarakentamista kuitenkin siten, että uusi tasonkiristys on odotettavissa jo lähivuosina. Rakentamismääräysten rakenteen muutos ja seuraavat tiukennukset onkin tarkoitus toteuttaa uusittavana olevan rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mukaisesti viimeistään vuonna 2012. Tällöin siirryttäisiin samalla kokonaisenergiankulutukseen perustuvaan sääntelyyn ja mahdollisesti primäärienergiakertoimien käyttöön. Pelkkä kustannustehokas energiatehokkuuden parantaminen suunnittelussa ja rakentamisessa ei riitä, vaan samalla on varmistettava, että käytettävät rakenteet ja suunnitteluratkaisut toimivat myös kosteusteknisesti oikein.

Vuonna 2008 annettiin asetus rakennuksen energiatodistuksesta annetun asetuksen muuttamiseksi. Ympäristöministeriö on edistänyt energiatehokkuuden parantamista asuinrakennuksissa ja uusiutuvan energian käyttöönottoa rakennusten lämmityksessä energia-avustuksilla. Avustuksia on myönnetty kerros- ja rivitalojen energiakorjauksiin sekä kerros-, rivi- ja pientalojen lämmitystapamuutoksiin.

Avustuksilla on alustavien tulosten perusteella päästy hyviin tuloksiin. Asunto-sektorin vapaaehtoisen energiansäästösopimuksen (AESS) väliarviointi valmistui ja arvioinnin pohjalta käynnistetään kehittämistyö sopimuksen uusimiseksi.

Valtioneuvoston periaatepäätös korjausrakentamisesta

Hallitusohjelmaan sisältyvä valtioneuvoston periaatepäätös korjausrakentamisesta annettiin alkusyksystä. Periaatepäätös määrittelee valtiovallan vastuut ja toimenpiteet korjausrakentamisen kehittämisessä ja korostaa alan omaa vastuuta.

Periaatepäätöksen päätavoitteet ovat rakennuskannan palvelukyvyyn ja laatutason parantaminen, rakennuskannan energiankulutuksen ja päästöjen vähentäminen, korjausrakentamisen ohjausjärjestelmän kehittäminen sekä korjausrakentamisen osaamisen, tiedon ja kilpailukyvyyn vahvistaminen.

Korjausrakentamisen strategian toimeenpanosuunnitelmaa valmisteltiin yhteistyössä rakennus- ja kiinteistöalan toimijoiden kanssa. Työ valmistuu vuoden 2009 alussa. Toimeenpanosuunnitelmalla on vahva kytkentä valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoon.

Rakentamisen ohjausta kehitetään

Tavoitteena on kehittää kuntien rakennusvalvontaa koko maassa asiantuntevaksi, osaavaksi sekä palvelukykyiseksi ja tehokkaaksi järjestelmäksi. Tämä tehostaisi osallista rakentamisen suunnittelua ja laatua sekä hankkeiden toteutusta.

Kuntien yhteistoimintaa pyritään kehittämään muun muassa kahden tai useamman kunnan yhteisen rakennusvalvonnan aikaansaamiseksi. Yhteistyön lisäämisen taustalla on pyrkimys varmistaa riittävät voimavarat. Vuoden aikana tehtiin selvitys rakennusvalvonnan kuntayhteistyöstä. Julkaisu on laadittu apuvälineeksi kunnille, jotka eivät ole kuntaliitoksissa mukana, jotta ne voisivat valita parhaiten sopivan

yhteistyömallin rakennusvalvonnan toiminnan kehittämiseen. Tarkoituksena on tukeutua myös PARAS-hankkeesta saataviin myönteisiin kokemuksiin.

Rakennusvalvonnan sisältöä pyritään kehittämään muun muassa käyttämällä nykyistä enemmän hyväksi kolmannen osapuolen valvontaa ja erilaisia tuotehyväksynnän menetelmiä.

Ympäristöministeriön koottua organisaatiouudistuksen myötä yhteen osastoon muun muassa alueiden käytön ja rakentamisen ohjauksen, on yhteistyötä rakentamisen ohjauksen ja alueiden käytön suunnittelun ohjauksen välillä ryhdytty painottamaan myös alueellisesti.

Rakennusvalvonnan sähköisestä asioinnista käynnistettiin KuntaIT:n rahoituksella kolmelle vuodelle ulottuva hanke rakennetun ympäristön sähköisten palveluiden kuten rakennusvalvonnan, kehittämiseksi.

Alueelliset ympäristökeskukset järjestivät vuonna 2008 yhteensä 24 rakennusvalvonnan koulutus- ja neuvottelutilaisuutta. Tilaisuuksien järjestämisessä kiinnitettiin huomiota muun muassa yhteistyön vahvistamiseen rakennusvalvonnan ja pelastusviranomaisten välillä sekä kuntien väliseen rakennusvalvontayhteistyöhön. Tilaisuuksista 12:ssa oli ministeriön tilaama puolen päivän koulutus yhteiseurooppalaisista Eurocode-suunnittelustandardeista eli eurokoodista. Tilaisuuksiin kutsuttiin rakennusvalvonnan henkilöstöjen lisäksi suunnittelijakuntaa.

Vuoden lopulla käynnistyi Korjausrakentamisen viranomaisohjauksen kehittäminen hankekokonaisuus, joka on osa korjausrakentamisen strategian toimeenpanosuunnitelmaa. Hankkeen puitteissa on tarkoitus tehdä kuluvan vuoden aikana verkossa julkaistava hyvien käytänteiden opas korjausrakentamisen ohjaamiseen.

Eurooppalaisten suunnittelustandardien käyttöä laajennettiin

Ympäristöministeriön asetuksella laajennettiin edellisenä vuonna aloitettua eurokoodien käyttöä kantavien rakenteiden suunnittelussa vahvistamalla uusia standardien kansallisia liitteitä. Asetuksen antamisen jälkeen käytettävissä oli noin puolet kaikista Suomessa käyttöön tulevista Eurokoodi-standardien osista.

Tyyppihyväksyntä poistui ympäristöministeriöstä

Rakennustuotteiden tyyppihyväksyntää koskevien ympäristöministeriön asetusten valmistelutyötä jatkettiin. Voimaan saatettiin neljätoista uutta tyyppihyväksyntäohjetta. Lisäksi tehtiin päätös ympäristöministeriössä tapahtuvan tyyppihyväksyntätoiminnan lopettamisesta 1.1.2009. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) valtuutusta ja toimialuetta tyyppihyväksyntälaitoksena laajennettiin kattamaan kokonaisuudessaan rakennustuotteiden tyyppihyväksyntä. Ministeriössä tapahtuva tyyppihyväksyntä saatettiin päätökseen vuoden 2008 loppuun mennessä.

Huolehdittiin rakennustuotteiden markkinavalvonnasta. CE-merkittyjen tuotteiden volyymin kasvu edellytti valvontaan käytettävien resurssien lisäämistä. Sovittiin sisäasiainministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön kustannusvastuusta Turvatekniikan keskuksen (Tukes) suorittamassa rakennustuotteiden markkinavalvonnassa.

Asumisen paloturvallisuutta parannettiin ja palosäädösten tulkintoja yhdenmukaistettiin

Ympäristöministeriö osallistui valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttamiseen asumisen paloturvallisuuden parantamisen osalta. Kesäkuussa 2008 annettiin rakennusten rakenteellisia palomääräyksiä ja -ohjeita täydentävä asetus, joka edellyttää, että kaikissa uusissa asunnoissa ja kaikissa päiväkodeissa on säh-

köverkkoon kytketyt palovaroittimet.. Muutoksella parannetaan palovaroittimien luotettavuutta, edistetään suunnitelmallisempaa asennusta sekä vähennetään putoamistapaturmia ja paristojätteen määrää.

Valtioneuvoston 14.2.2008 tekemässä periaatepäätöksessä asuntopoliittiseksi toimenpideohjelmaksi todetaan, että ”uusien hissien rakentamisen edistämiseksi vanhoihin taloihin yhtenäistetään korjaustöihin liittyvien rakennusmääräysten vi-ranomaistulkintoja”. Joulukuussa 2008 annetulla rakenteellisten palomääräysten ja -ohjeiden muutosten asetuksella selkeytetään tulkintoja aiheuttanutta uloskäytävän leveysvaatimusta, kun portaaseen jälkiasennetaan hissi tai muu tasonvaihtolaite. Uloskäytävän leveyden tulisi olla uuden ohjeen mukaan vähintään 900 millimetriä, mikäli hissi tai muu tasonvaihtolaite asennetaan jälkikäteen. Porta-an kaventuessa uloskäytävä varustetaan sisääntulotasolta avattavalla savunpoistoluukuulla tai au-tomaattisella savunpoistolaitteistolla.

Normitalkoot

Valtioneuvoston asuntopoliittisen toimenpideohjelman kohdan 18 mukaisesti ympäristöhallinto aloitti kaksi hanketta: Rakentamisen normitalkoot sekä Kevennettyjen kaava- ja rakentamismääräysten kokeilun.

Rakentamisen normitalkoissa on kuultu laajoilla kyselyillä sekä rakentamisen am-mattilaisia että kuluttajia. Kevennettyjen kaava- ja rakentamismääräysten kokeiluun ilmoittautuivat mukaan Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Raisio, Lahti, Jyväskylä ja Oulu.

Euroopan yhteisöjen komissio antoi ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neu-voston asetukseksi rakennusalan tuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta. Valtioneuvosto suhtautui komission ehdotukseen myöntei-sesti, koska ehdotus tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa ja edistää standardointi-toimintaa Euroopassa. Eduskunnan talousvaliokunta ja suuri valiokunta yhtyivät valtioneuvoston kantaan.

1.3.9

Tehtäväalueittaiset kustannukset ja maksullinen toiminta

Määrärahojen käytöstä ja kustannuksista merkittävä osa ympäristöhallinnossa muo-dostuu henkilöstöön liittyvistä toimintamenoista. Siirtomenoista ja investointimää-rärahoista suurimmat ovat asumistuki, luonnonsuojeluohjelmien toteuttamisvarat ja suojelualueiden hoitomenot sekä ympäristötyöt ja EU-hankkeet sekä vuoteen 2006 saakka asumistuki.

Ympäristöministeriö

Tehtäväalue milj. euroa	Toteuma 2006	Toteuma 2007	Toteuma 2008
Alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	9,0	8,1	
Asuminen ja rakentaminen	6,2	6,1	
Rakennettu ympäristö			11,9
Ympäristönsuojelu	11,4	10,1	
Ympäristön- ja luonnonsuojelu			11,6
Kansainvälinen yhteistyö	2,2	1,9	2,1
Hallinto	3,7	3,8	3,8
Viestintä	0,9	0,9	1,6
Yhteensä	33,4	30,9	31,0

Ympäristöministeriön vuoden 2008 kokonaiskustannukset ovat edellisvuoden tasolla. Kustannusten jakauma on kuitenkin ministeriön sisäisen organisoinnin johdosta jonkin verran muuttunut eikä vastavaa vertailua kaikilta osin aiempiin vuosiin ole tehtävissä. Henkilöstömenojen nousu oli noin 6 % ja niiden osuus kokonaiskustannuksista on noin puolet. Muut kustannukset ovat näin ollen vähentyneet. Lähinnä on alentunut tehtävälueiden kustannuksissa mukana olevien, päätöksentekoa suoranaisesti palvelevien tutkimus- ja kehittämispalvelujen määrä käytettävissä olevien määrärahojen supistumisen takia. Ympäristöklusterin ja Metso-ohjelman tutkimuspalvelujen hankintaa ei ole tässä laskettu ministeriön em. kustannuksiksi niiden laajuuden ja määrärahojen yleisemmän kohdentumien takia.

Ylläesitettyjen kustannusten lisäksi ministeriö maksoi arvonlisäveroja 1 468 700 euroa eli saman verran kuin vuonna 2007.

Ympäristöministeriön maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Ympäristöministeriön vähäinen maksullinen toiminta on bruttobudjetoitua. Maksullisen toiminnan tulot olivat yhteensä 139 863 euroa, josta 124 518 euroa tuli rakennusalan tyyppihyväksyntämaksuista. Tyyppihyväksyntämaksut ovat suoritekohtaisina kustannusvastaavia. Muutamasta lunastusluvasta ja maakuntakaavojen vahvistukseen liittyvistä valituksista perittävät maksut eivät sen sijaan vastaa niiden omakustannusarvoa. Rakennusalan tyyppihyväksyntäpäätökset annetaan vuoden 2009 alusta alkaen kaikki Valtion teknisen tutkimuskeskuksesta ympäristöministeriön ao. asetusten mukaisesti.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma Julkisoikeudelliset suoritteet 1000 €	Toteuma 2006	Toteuma 2008
Tuotot	206	139
Erilliskustannukset yhteensä	156	77
Käyttäjäämä	50	62
Osuus yhteiskustannuksista	125	65
Kokonaiskustannukset yhteensä	281	142
Kustannusvastaavuus (yli/alijäämä)	-75	- 6
Kustannusvastaavuus %	73 %	98 %

Alueelliset ympäristökeskukset

Alueellisten ympäristökeskusten menot kasvoivat yhteensä 9 miljoonaa euroa eli 4 prosenttia. Määrärahojen kasvu oli kuitenkin pääosin näennäistä, koska suurin syy oli rakentamismenojen kasvu yli 8 milj. euroa, josta 6,5 miljoonaa euroa oli rakennusmateriaaleja. Tämä kasvu johtuu lähinnä kuntien maksamista kustannusosuuksista, eli se on tavallaan läpivirtauserä. Aiempina vuosina kunnat ovat hankkineet materiaalit suoraan, jolloin ne eivät ole näkyneet ympäristökeskusten menoissa. Rakentamismenoihin sisältyy myös ympäristökeskusten välistä sisäistä laskutusta 3,9 milj. euroa, jossa oli kasvua 0,7 milj. euroa. EU:n rakennerahastorahoitus väheni voimakkaasti noin 14,4 milj. euroon, eli vähennystä noin 5,5 milj. euroa. Henkilöstömenoihin käytettiin lähes yhtä paljon kuin edellisvuonna 78 milj. euroa, eli 36 % kaikista menoista. Arvonlisäveromenoja maksettiin noin 11 miljoonaa euroa.

Pienimuotoista ympäristönhoitotyötä, niin sanottua YTY-töitä, tehdään sekä työministeriön hallinnonalan palkkaperusteisilla määrärahoilla että Euroopan sosiaalirahaston määrärahoilla YTY-töissä työllistettiin yhteensä 131 htv, jossa oli vähennystä

50 %. Suurimmat työllistäjät olivat Kainuun ja Lapin ympäristökeskukset, joiden yhteinen osuus oli yli 60 %. Muut eniten työllistävät olivat Etelä-Savon ja Kaakkois-Suomen ympäristökeskukset

Määrärahojen käyttö, milj. €	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Toimintamenot 35.40.21/35.01.02	76,3	77,1	81,3
Luonnonsuojelualueiden korvaukset ja hankkiminen 35.20.63, 35.20.76/35.10.63	20,5	27,2	23,1
Työ- ja työllisyystyömäärärahat 35.10.77, 30.50.31, 34.06.64/32.80.64	28,6	31,6	34,0
EU:n rakennerahastorahoitus 26.98.61/32.70.61, 26.98.62/32.70.62, 30.10.62, 35.99.62/35.10.62	21,0	19,4	13,2
Avustukset 35.10.63, 35.20.37, 35.20.64, 35.99.65, 30.51.31	8,9	9,8	10,3
Muut määrärahat	45,0	51,9	63,8
Yhteensä	200,3	217,0	225,7

Ympäristökeskusten toimintamenojen käyttö kasvoi 5 % yhteensä 81 milj. euroon. Tuottavuusohjelman mukaan ympäristökeskusten henkilöstön määrän piti vähentyä 20 htv, mutta todellinen vähennys oli 18 htv. Koska edellisvuoden vähennys oli tuottavuusohjelman vähennyksiä suurempi, tuottavuusohjelman mukaiset vähentämiset on pystytty hoitamaan. Ympäristökeskusten yhteenlaskettu henkilötyövuosien määrä oli 1 326. Henkilöstömenojen osuus toimintamenoista kasvoi yhden prosenttiyksikön 78 prosenttiin. Seuraavalle vuodelle siirtyvä määräraha pieneni huolestuttavasti 28 % 4,1 milj. euroon. Siirtyvä osuus oli noin 6 prosenttia. Ympäristöluparuuhkan purkuun ja luonnonsuojelualueiden toteuttamisohjelmaan suunnattiin erillisrahoituksesta edelleen 19 htv. Muutokset henkilöstön määrässä olivat odotusten mukaisia.

Kustannukset ja siirtomenot tehtäväalueittain

Kustannukset tehtäväalueittain, milj. euroa	Kustannukset			Siirtomenot		
	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Ympäristönsuojelu	35,1	42,6	54,6	1,8	2,2	0,8
Luonnonsuojelu	12,8	13,3	12,3	12,2	21,2	15,3
Alueidenkäyttö	25,8	23,2	18,5	2,8	4,2	4,8
Vesivarojen käyttö ja hoito	50,2	46,1	47,8	10,5	9,5	8,7
Seuranta ja selvitykset	15,9	14,5	13,6	0,0	0,1	0,2
Yleiset ympäristötehtävät	7,0	9,6	12,3	9,0	8,7	7,7
Tilauspalvelut	1,5	1,1	1,2			
Muut				0	0	0
Yhteensä	148,3	150,4	160,2	36,4	46,0	37,5

Kustannukset on esitetty bruttomääräisinä ilman tuloja. Kustannuksiin ei sisälly kansallisomaisuudeksi laskettavien luonnonsuojelualueiden hankintamenoja.

Alueellisten ympäristökeskusten maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Maksullisen toiminnan tulot olivat 9 prosenttia budjetoitua suuremmat. Julkisoikeudellisten suoritteiden tulot vähenivät 7 prosenttia ja liiketaloudellisten suoritteiden tulot kasvoivat 9 prosenttia. Julkisoikeudellisten tulojen määrä oli 9 prosenttia budjetoitaessa oletettua suurempi ja liiketaloudellisten 8 prosenttia budjetoitua suuremmat. Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus parani selvästi, mutta vielä ei olla täyden 100 %:n kustannusvastaavuustavoitteessa.

Julksioikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus laski 49 prosenttiin. Suurin maksullisen toiminnan suoriteryhmä ovat edelleen ympäristöluvut, joista saatiin tuloja 2,0 miljoonaa euroa. Tulot ovat vähentyneet, kun sekä lupamäärä että lupi-

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma 1000 euroa	toteuma 2006	toteuma 2007	tavoite 2008	toteuma 2008
Julksioikeudelliset suoritteet				
Tuotot	4 084	4 119	3 500	3 822
Kustannukset				
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2	1		1
- Henkilökustannukset	4 258	3 174		4 122
- Vuokrat	8	8		19
- Palvelujen ostot	195	185		202
- Muut erilliskustannukset	32	23		27
Erilliskustannukset yhteensä	4 494	4 184		4 372
Käyttöjäämä	-410	-66		-550
Tukitoimintojen kustannukset	1 703	1 587		1 649
Muut yhteiskustannukset	1 916	1 785		1 855
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	3 619	3 372		3 504
Kokonaiskustannukset yhteensä	8 113	7 557	7 000	7 876
Kustannusvastaavuus (yli/alijäämä)	-4 029	-3 438		-4 054
Kustannusvastaavuus %	50 %	55 %	50 %	49 %
Liiketaloudellisesti hinnoiteltavat suoritteet				
Tuotot	1 526	1 379	1 400	1 507
Kustannukset				
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat	158	107		80
- Henkilökustannukset	730	738		706
- Vuokrat	34	20		21
- Palvelujen ostot	363	239		271
- Muut erilliskustannukset	84	89		72
Erilliskustannukset yhteensä	1 369	1 193		1 149
Käyttöjäämä	157	186		358
Tukitoimintojen kustannukset	292	295		282
Muut yhteiskustannukset	329	332		318
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	621	627		600
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 989	1 821	1 400	1 749
Kustannusvastaavuus (yli/alijäämä)	-463	-441		-242
Kustannusvastaavuusprosentti	77 %	76 %	100 %	86 %

en koko ovat pienentyneet edellisvuodesta. Ympäristölupien kustannusvastaavuus heikkeni kuusi prosenttiyksikköä 44 prosenttiin. Toiseksi merkittävin suoriteryhmä ovat rakentamisen poikkeamisluvat, josta saatiin tuloja 0,9 miljoonaa euroa. Niiden kustannusvastaavuus heikkeni neljä prosenttiyksikköä 62 prosenttiin.

Tuottajavastuutehtävissä, jotka on keskitetty Pirkanmaan ympäristökeskukseen, heikko kustannusvastaavuus on entisestään heikentynyt, nyt 14 prosenttiin. Tuottajavastuutehtävien maksutasoa on korjattu vuoden 2007 alusta voimaan tullessa maksuasetuksessa, mutta siitä huolimatta maksutaso on liian alhainen toisaalta ennakoitua suuremman työmäärän johdosta ja toisaalta tuottajien liityttyä oletettua enemmän tuottajayhteisöihin, mikä vähentää saatavia tuloja. Myös kustannusten kohdentuminen maksulliseen toimintaan on tarkistettava.

Ympäristölupavirastot

Määrärahojen käyttö ja maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Ympäristölupavirastojen kokonaiskustannukset nousivat edellisvuodesta 6 prosenttia eli 6,6 miljoonaa euroon, josta 5,3 miljoonaa euroa oli henkilöstömenoja. Lupatulot olivat 1,8 miljoonaa euroa, ja niistä 1,3 miljoonaa euroa saatiin ympäristöluvista. Tulot olivat ennakoitua suuremmat pääosin siitä syystä, että ympäristölupia tuli vireille ja niitä ratkaistiin noin kolmannes arvioitua enemmän.

Määrärahojen käyttö, 1000 €	toteuma 2006	toteuma 2007	TA+LTA 2008	toteuma 2008
Menot	6 101	6 255	6 496	6 637
Tulot	1 955	2 037	1 420	1 806
Toimintamenot 35.01.03 (35.50.21)	4 146	4 218	5 076	4 831

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma 1000 euroa	toteuma 2006	toteuma 2007	tavoite 2008	toteuma 2008
Julkisoikeudelliset suoritteet				
Tuotot	1 934	2 028	1 420	1 804
Kustannukset				
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
- Henkilökustannukset	3 659	3 714		3 574
- Vuokrat				
- Palvelujen ostot	66	76		73
- Muut erilliskustannukset	32	26		23
Erilliskustannukset yhteensä	3 758	3 816		3 670
Käyttöjäämä	-1 824	-1 788		-1 866
Tukitoimintojen kustannukset	984	1 180		1 457
Poistot	22	23		2
Korot	2	1		
Muut yhteiskustannukset	633	627		586
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	1 640	1 831		2 045
Kokonaiskustannukset yhteensä	5 398	5 647	5 350	5 715
Kustannusvastaavuus (yli/alijäämä)	-3 464	-3 619	-3 930	-3 911
Kustannusvastaavuusprosentti	36 %	36 %	27 %	32 %

Maksullisessa toiminnassa ympäristölupien kustannusvastaavuus oli 38 prosenttia ja vesitalousasioiden 22 prosenttia. Ympäristölupien kustannusvastaavuus on heikentynyt, sillä vuosina 2006 ja 2007 ratkaistiin pitkään käsittelyssä olleita isoja ympäristölupia, joissa osa kustannuksista oli kohdistunut aiempiin vuosiin. Ympäristölupien kustannusvastaavuustavoite on 50 prosenttia ja vesitalousasioiden 35 prosenttia. Tavoitteeseen pääsyä vaikeuttaa se, että vuonna 2006 annetut suoritemaksut eivät enää vastaa nykyistä kustannustasoa. Lisäksi vesitalousasioissa isoissa, useita toimintoja sisältävissä kokonaisuuksissa lupamaksu määritellään vain yhden toiminnon mukaan ja muita osia ei laskuteta. Suoritemaksut uudistetaan vuoden 2010 alusta.

Kustannusvastaavuus asiaryhmittäin

	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Ympäristöluvat	47 %	45 %	38 %
Vesitalousasiat	16 %	19 %	22 %

1.4

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

1.4.1

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön organisaatiota uudistettiin 1.8.2008 perustamalla rakennettun ympäristö osasto. Uuteen osastoon yhdistettiin asunto- ja rakennusosasto sekä alueidenkäytön osaston yhdyskuntasuunnittelun ja aluesuunnittelun tulosryhmät. Samassa yhteydessä luonnonsuojelun tulosryhmä liitettiin osaksi ympäristönsuojeluosastoa. Vuoden lopulla päätettiin jatkaa organisaatiouudistusta perustamalla luonnonsuojelun sekä vesi- ja maaseutuasioiden ryhmistä uusi luontoympäristöosasto 1.3.2009 alkaen.

Kertomusvuonna tarkennettiin ympäristöministeriön osaamisen kehittämisen prosessia, joka kytkettiin muuhun toiminnan suunnitteluun. Prosessi otettiin käyttöön vuoden 2009 toiminnan suunnittelussa ja se jatkuu muun muassa kehityskeskusteluissa. Linjauksissa painotettiin pitkäjänteisiä kehityssuunnitelmia ja erityisesti erilaisten työssä oppimistapojen suunnitelmallisuutta.

Henkilöstön määrä ja rakenne sekä henkilöstökulut 31.12.2008

Taulukko 4. Henkilöstön sijoittuminen ministeriön eri tehtäväalueille.

Tehtäväalue	2006	2007		2008
Alueidenkäyttö	73	70	Rakennettu ympäristö	90
Asuminen ja rakentaminen	55	50		
Ympäristönsuojelu	95	83	Ympäristönsuojelu ja luonnonsuojelu	114
Hallinto	67	65		62
Kansainväliset asiat	17	16		16
Viestintä	10	17		17
Yhteensä	317	301		299

Lukumääriin on laskettu ne henkilöt, joilla oli virka- tai työsuhde ministeriöön vuoden lopussa. Osa viroista saattoi olla täyttämättä ja luvuissa on mukana määräaikaista työntekijöitä, joiden työsuhde päättyi vuoden lopussa.

Taulukko 5. Henkilöstön määrä ja rakenne.

Henkilöstön määrä ja rakenne	Toteuma 2006	Toteuma 2007	Toteuma 2008
Henkilöstön lukumäärä	317	301	299
- miehiä	122	113	114
- naisia	195	188	185
Muutosprosentti edellisvuoteen %	-1,3	- 4,7	-0,6
Henkilötyövuodet htv	316	299	296
Henkilöstön keski-ikä v.	49,2		50,3
- miehet	52,7	50,4	52,7
- naiset	48,8		48,8
45-vuotta täyttäneiden osuus %	73,1	75,0	74,9
Koulutustasoindeksi	5,9	5,9	6,0
- miehet	6,6	6,6	6,7
- naiset	5,5	5,6	5,6
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	14,8	10,3	13,5
- ma. naisia henkilöstöstä	9,8	7,6	9,8
- ma. miehiä henkilöstöstä	5,9	2,3	5,6
Kokoaikaisen henkilöstön lkm	301	290	284
Osa-aikaisen henkilöstön lkm	16	11	15
Kokoaikaisen henkilöstön % osuus	95,0	96,4	95,0
Osa-aikaisen henkilöstön % osuus	5,0	3,6	5,0

Henkilöstön keski-ikä on pysynyt ennallaan. Keski-ikä on kolmisen vuotta korkeampi kuin ministeriötasolla keskimäärin. Ikärakenne painottuu voimakkaasti yli 45-vuotiaisiin ja yhä useammin 65-vuotiaat jatkavat työelämässä. Myös avautuviin asiantuntijatehtäviin rekrytoidaan usein kokeneita työntekijöitä. Avustaviin tehtäviin palkataan yleisemmin nuorempia työntekijöitä.

Eläkkeelle siirtyi 8 henkilöä. Vuorotteluvapaalle tai palkattomalle virkavapaalle siirtyi 23 henkilöä. Virastoon palkattiin 27 henkilöä vakinaisiin tai määräaikaisiin tehtäviin. Määräaikaisista noin 70 % työskentelee virkavapaalla olevan henkilön sijaisena.

Taulukko 6. Ministeriön ikärakenne.

Ikäryhmä	Toteuma 2006		Toteuma 2007		Toteuma 2008	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
-> 24	-	-	-	-	-	
25-34	31	10	25	9	28	10
35-44	54	17	48	16	47	15
45-54	107	34	100	33	95	32
55-64	125	39	124	41	124	42
65-	-	-	4	1	5	2
Yhteensä	317	100	301	100	299	100

Työhyvinvointi ja investoinnit työkykyyn

Taulukko 7. Henkilöstön työtyytyväisyys, työkuunto sekä työkykyinvestoinnit

Työhyvinvointi	Toteuma 2006	Toteuma 2007	Toteuma 2008
Työtyytyväisyysindeksi	3,27	3,23	3,34
- miehet	3,35	3,31	3,38
- naiset	3,23	3,18	3,33
Lähtövaihtuvuus %	2,8	2,8	3,3
Tulovaihtuvuus %	11,2	8,2	8,9
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen %	0,3	0,9	0,7
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	9,0	8,6	9,3
Työterveyshuolto €/htv brutto	605	568	572
Työkunnon ja työtyytyväisyyden edistäminen €/htv	74	95	119

Työtyytyväisyys parantui liki kaikilla osa-alueilla ja on samalla tasolla muiden ministeriöiden kanssa. Eniten lisääntyi tyytyväisyys organisaation arvojen toteutumiseen, työyhteisön sisäiseen yhteistyöhön ja työilmapiiriin sekä työpaikkakoulutukseen ja muihin osaamisen kehittämismahdollisuuksiin. Tuloksissa näkyy vuoden aikana tehty systemaattinen osaamisen kehittämistyö.

Lähtövaihtuvuus on vähäistä. Toisen organisaation palvelukseen siirtyi 10 henkilöä eli 3,3 prosenttia. Eläkkeelle siirtyneet mukaan laskien luonnollinen poistuma on kuuden prosentin luokkaa. Sairauspäivillä mitattuna työkuunto heikkeni hiukan ja sairauspäivättömien henkilöiden osuus oli 37,5 prosenttia. Edellisvuonna luku oli nelisen prosenttia korkeampi. Työterveyskulut laskivat hiukan bruttomääräisesti, mutta henkilötyövuotta kohden laskettuna vähän lisääntyivät.

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Taulukko 8. Henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä investoinnit/kustannukset.

Osaamisen kehittäminen	Toteuma 2006	Toteuma 2007	Toteuma 2008
Koulutus ja muu kehittäminen €/htv	1412	1100	1302
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta (päivää/htv)	4,9	3,9	4,3
Ympäristöhallinnon atk-ajokortin suorittaneiden osuus henkilöstöstä	17 %	18 %	18 %

Koulutukseen osallistuttiin hieman edellistä vuotta enemmän. Lisäystä oli työyhteisön kehittämisessä ja johtamiskoulutuksessa, koska näitä tarvittiin tehtyjen organisaatiomuutosten yhteydessä. Ammatillisen täydennyskoulutuksen osuus pieneni hieman, vaikka viestintävalmennuksen osuus kasvoi selvästi edellisvuodesta. Pidempikestoiseen johtamiskoulutukseen osallistui kuusi hankkeita tai työryhmiä johtavaa potentiaalista tulevaisuuden esimiestä ja esimiestehtävissä toimivia kolme. Nykyiset esimiehet kokoontuivat esimiestyöpajoissa ajankohtaisten johtamishaasteiden parissa. EU- ja kielikoulutuksen ja tietotekniikan hyväksikäyttökurssien osuudet pysyivät edellisvuoden tasolla.

Tehty työaika ja henkilöstökulut

Taulukko 9. Tehty työaika ja työvoimakustannukset

Työaika ja työvoimakustannukset	Toteuma 2006	Toteuma 2007	Toteuma 2008
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityö- ajasta %	77,5	78,0	77,1
(tehty työaika ja välilliset tv-kustannukset ovat arviolukuja)	79,4 (ml. koulutus)	79,5 (ml. koulutus)	78,8 (ml. koulutus)
Työvoimakustannukset 1000 euroa			
(ilman muita välillisiä työvoima- kustannuksia)	15 850	15 790	16 565
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista %	60 %	54 %	57 %
Henkilöstön arvo €		108,2 M€	122,8 M€

Tehdyn työajan ja välilliset työvoimakustannusten määrää riippuu siitä, miten paljon loma-, sairaus- ja muihin palkallisiin poissaoloihin ja kuluu aikaa ja rahaa. Etenkin pitkään työuraan liittyvät pitkät lomat vaikuttavat lukuihin. Henkilöstön arvon laskentakaavassa tärkeän muuttujan muodostaa keskimääräisen eläköitymisiän ja keski-ikä välinen erotus. Eläköitymisiän nousu lähes vuodella nostaa osaltaan henkilöstön arvoa.

1.4.2

Ympäristökeskukset

Henkilöstön määrän kehitys ja jakauma

Alueellisten ympäristökeskusten koko henkilöstön määrä väheni edellisvuodesta 4,4 prosenttia. Tarkemmat henkilöstöä kuvaavat tiedot on kuvattu tässä toimintakertomuksessa toimintamäärärahoilla palkatusta henkilöstöstä. Tämän henkilöstön määrä väheni edellisvuodesta 1,1 prosenttia ja henkilötyövuosien määrä 1,4 prosenttia.

Taulukko 10. Henkilöstön määrä momenteittain 31.12. vuosina 1995, 2006–2008.

	1995	2006	2007	2008
Toimintamenot	1238	1408	1376	1361
Vesivarojen käyttö ja hoito	14	62	69	65
Työmäärärahat	417	166	155	141
Palkkaperusteinen työllistäminen	384	93	55	22
EU sosiaalirahasto		39	27	16
Ulkopuolinen ja projektirahoitus	52	138	109	107
Yhteensä	2105	1906	1791	1712

Taulukko 11. Toimintamäärärahoilla palkatun henkilöstön työajan käyttö 1995, 2006–2008 (htv).

Tehtäväalue	1995	2006	2007	2008
Ympäristönsuojelu	238	324	318	318
Luonnonsuojelu	66	141	137	126
Alueidenkäyttö	151	164	167	167
Vesivarojen käyttö ja hoito	181	200	185	179
Seuranta ja selvitykset	271	230	183	175
Yleiset ympäristötehtävät	41	72	115	131
Tilauspalvelut	20	8	6	5
Sisäiset palvelut	246	245	234	224
Yhteensä	1 214	1 384	1 344	1 326

Toimintamäärärahoilla palkatun henkilöstön määrä on vähentynyt tuottavuusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Henkilötyöpanoksen väheneminen luonnonsuojelussa johtuu siitä, että luonnonsuojeluohjelmien toteutus on saatu useimmissa ympäristökeskuksissa tehtyä. Yleisissä ympäristötehtävissä työpanos on lisääntynyt YVA-tehtävissä ja vesienhoidon suunnittelussa. Ympäristölupien käsittelyssä ja luonnonsuojelualueiden toteuttamisessa on edelleen ollut käytössä ruuhkanpurkuvoimavaroja.

Taulukko 12. Henkilöstömäärä, henkilöstörakenne ja henkilöstökulut (toimintamäärärahoilla palkattu henkilöstö).

Henkilöstömäärä, henkilöstörakenne ja henkilöstökulut	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Henkilöstön lukumäärä	1 408	1 376	1 361
muutosprosentti edellisvuoteen	-2,4 %	-2,3 %	-1,1 %
henkilöstön lukumäärä, naiset	708	705	702
henkilöstön lukumäärä, miehet	700	671	659
Henkilötyövuodet	1 384	1 344	1 326
Henkilöstön keski-ikä	48,3	48,8	49,3
keski-ikä, naiset	48,0	48,0	48,7
keski-ikä, miehet	48,7	49,4	49,8
45 vuotta täyttäneiden osuus %	67 %	69 %	70 %
Koulutustasoindeksi	5,6	5,6	5,6
koulutustasoindeksi, naiset	5,4	5,5	5,5
koulutustasoindeksi, miehet	5,7	5,8	5,8
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	9,5 %	10,1 %	9,8 %
Osa-aikaisen henkilöstön osuus %	7,0 %	8,0 %	8,1 %
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosi-työajasta	80 %	80 %	79 %
Kokonaistyövoimakustannukset 1000 €/vuosi	60 032	60 448	64 616
Tehdyn työajan palkat, osuus palkkasummasta %	75 %	75 %	75 %
Välilliset työvoimakustannukset 1000 €	23 891	24 081	25 839
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	66 %	66 %	67 %

Henkilöstön sukupuolijakauma on ympäristökeskuksissa ollut hyvin tasainen. Naisten osuus on lisääntynyt kymmenessä vuodessa 5 prosenttiyksikköä. Ympäristökeskusten henkilöstön keski-ikä on edelleen hieman nousut. Suurin ikäryhmä on 55–59-vuotiaiden ryhmä, jossa on 21 prosenttia henkilöstöstä.

Työhyvinvointi

Työtyytyväisyysmittaus tehtiin kaikissa ympäristökeskuksissa vuonna 2008. Työtyytyväisyysindeksin keskiarvo oli 3,37. Tulokset ympäristökeskuksittain vaihtelivat välillä 3,2–3,6. Kuten aikaisempinakin vuosina, parhaat arvosanat annettiin työn sisällöstä ja haasteellisuudesta (3,7) sekä työilmapiiristä ja yhteistyöstä (3,7). Heikoimmiksi arvioitiin palkkaus (2,9). Edellisvuodesta parani eniten tiedon kulku (3,1 → 3,2).

Sairauspoissaolot ovat hieman lisääntyneet. Ympäristökeskusten välillä poissaolojen määrä vaihtelee suhteellisen paljon. Pienimmillään sairauspoissaoloja on 4,5 työpäivää ja enimmillään 15,6 työpäivää henkilötyövuotta kohti. Työkyvyttömyyseläkkeelle jäi 13 henkilöä vuonna 2008.

Työhyvinvointi	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Työtyytyväisyysindeksi	3,35	3,36	3,37
työtyytyväisyysindeksi, naiset			3,33
työtyytyväisyysindeksi, miehet			3,42
Lähtövaihtuvuus %	3,1 %	4,9 %	5,2 %
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen %	0,7 %	0,4 %	1,0 %
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	8,8	8,6	9,0
Työterveyshuolto €/htv (brutto)	499	555	565

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Tärkeimpiä koulutusaiheita olivat esimiestyö sekä muutosvalmennus. Laatutyössä toimintamallien kehittäminen on jatkunut.

Osaaminen ja muu aineeton pääoma	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Koulutus ja muu kehittäminen €/htv	1 510	1 561	1 626
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta pv/htv	6,1	5,8	5,7
Ympäristöhallinnon atk-ajokorttitutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä %	80 %	84 %	92 %

Ympäristölupavirastot

Henkilöstön määrä ja rakenne sekä henkilöstökulut

Ympäristölupavirastoissa sekä vuoden lopun henkilömäärä että henkilötyöpanos vähenivät edellisvuodesta. Henkilöstön keski-ikä on jälleen hieman noussut edellisvuodesta ja ikäryhmistä suurimmaksi on kasvanut 60–64-vuotiaiden ryhmä, jossa on 22 prosenttia henkilöstöstä. Koulutustasoindeksi on ennallaan. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita on kolme neljäsosaa henkilöstöstä. Määräaikaista henkilöstöä on ollut edelleen ympäristöluparuuhkan purkamisessa. Vakinaista henkilöstöä on ollut virkavapaalla muun muassa hallintotuomioistuimissa. Kokonaistyövoimakustannukset ovat nousseet henkilötyöpanoksen pienenemisestä huolimatta. Tämän selittää palkkakustannusten nousu syksyllä 2007 tehdyn valtion virka- ja työehtosopimuksen tuomien yleiskorotusten sekä uuden palkkausjärjestelmän siirtymäkauden aikaistamisen vuoksi.

Taulukko 13. Henkilöstömäärä, henkilöstörakenne ja henkilöstökulut.

	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Henkilöstön lukumäärä	88	91	88
muutosprosentti edellisvuoteen	-3,3 %	3,4 %	-3,3 %
henkilöstön lukumäärä, naiset	45	50	51
henkilöstön lukumäärä, miehet	43	41	37
Henkilötyövuodet	90,1	90,4	86,2
Henkilöstön keski-ikä	49,7	49,1	49,3
keski-ikä, naiset	46,2	45,8	46,0
keski-ikä, miehet	53,4	53,2	53,7
45 vuotta täyttäneiden osuus %	74 %	67 %	68 %
Koulutustasoindeksi	6,3	6,4	6,4
koulutustasoindeksi, naiset	5,7	5,8	6,0
koulutustasoindeksi, miehet	7,0	7,1	7,0
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	22,7 %	26,4 %	23 %
Osa-aikaisen henkilöstön osuus %	5,7 %	6,6 %	7 %
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta	82 %	82 %	81 %
Kokonaistyövoimakustannukset 1000 €/vuosi	5 118	5 256	5 376
Tehdyn työajan palkat, osuus palkkasummasta %	76 %	76 %	75 %
Välilliset työvoimakustannukset 1000 €	1 937	2 008	2 095
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	61 %	62 %	64 %

Työhyvinvointi

Työtyytyväisyyskyselyn kokonaisindeksi laski edellisvuodesta. Ympäristölupavirastojen kokonaisuutta tarkastellen laskua oli kaikissa muissa osatekijöissä paitsi tiedon kulussa, joka pysyi ennallaan. Yksittäisissä kysymyksissä selkein muutos oli työpaikan varmuudessa, joka putosi 3,67:stä 3,04:ään. Tässä näkyy aluehallinnon uudistuksen valmisteluvaihe, kun ei ole vielä ollut selkeää käsitystä uudesta aluehallintovirastosta, jonne ympäristölupavirastojen tehtävät siirtyvät. Sairauspoissaolot

lisääntyivät huomattavasti edellisvuodesta muun muassa muutamien pitkien, vakavista sairauksista johtuneiden sairauslomien vuoksi.

Henkilöstön työkyky ja hyvinvointi

	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Työtyytyväisyysindeksi	3,42	3,48	3,33
naiset			3,25
miehet			3,35
Lähtövaihtuvuus %	8,8 %	7,5 %	10,3 %
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen %	0,0 %	0,0 %	1,5 %
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	7,2	6,7	9,1
Työterveyshuolto bruttomenot €/htv	414	521	493

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Ympäristölupavirastot ovat edelleen jatkaneet yhteistyötä toimialakohtaisissa kehittämissä yhtenäisten toimintamallien aikaansaamiseksi. Aluehallinnon uudistus on vienyt aikaa ympäristölupavirastoissa ja tämä osin selittää koulutukseen osallistumisen vähenemisen.

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

	toteuma 2006	toteuma 2007	toteuma 2008
Koulutus ja muu kehittäminen €/htv	1 968	2 035	1 824
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta pv/htv	5,7	5,8	4,9
Ympäristöhallinnon atk-ajokorttitutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä %	35 %	66 %	68 %

Tilinpäätösanalyysi

Ympäristöministeriön tiliviraston tilinpäätös kattaa ministeriön, kolmetoista alueellista ympäristökeskusta ja kolme ympäristölupavirastoa. Myös alueellisten ympäristökeskusten hoitamat maa- ja metsätalousministeriön rahoittamat vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävät sisältyvät tilinpäätökseen.

Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen

Ympäristöministeriön tiliviraston käytettävissä oli edellisvuosilta siirtyneet määrärahat mukaan lukien vuonna 2008 talousarviorahoitusta yhteensä 367,3 miljoonaa euroa (831,8 miljoonaa euroa vuonna 2007) ja talousarvion ulkopuolista rahoitusta 20,8 miljoonaa euroa (21,2 miljoonaa euroa vuonna 2007). Asumistukimäärärahan siirto sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalle vuoden 2008 alussa vähensi ympäristöministeriön oman hallinnonalan talousarviomäärärahoja noin 440 miljoonaa euroa eli kaksi kolmasosaa. Maksullisen toiminnan tuloja sekä nettoutettua yhteistoimintarahoitusta ja EU-rahoitusta oli lisäksi 22,8 miljoonaa euroa eli suunnilleen saman verran kuin vuonna 2007.

Rahojen kokonaiskäyttö oli yhteensä 293,5 miljoonaa euroa (728,9 milj. euroa vuonna 2007). Asumistuen poissiirtyminen huomioon ottaen menojen kokonaisvolyymi oli edellisvuoden tasolla. Kun otetaan huomioon palkka- ja kustannustason nousu, toiminnan volyyymi näin ollen supistui jonkin verran. Muiden hallinnonalojen määrärahoja käytettiin muun muassa vesivarojen käyttö- ja hoitotehtäviin 27,0 miljoonaa euroa (MMM), lähialueiden ympäristöinvestointeihin 2,1 miljoonaa euroa (UM), EU:n rakennerahastohankkeisiin 8,6 miljoonaa euroa (TEM, MMM). Ulkopuolisen rahoitus noin 23,9 miljoonaa euroa koostuu ennen muuta kuntien kanssa yhteistyössä tehtävien vesihuoltohankkeiden rahoitusosuuksista.

Vuodelle 2008 siirtyi määrärahoja 100,8 miljoonaa euroa eli noin 5 prosenttia käytettävissä olevista määrärahoista. Määrä oli hieman vähemmän kuin edellisessä vuodenvaihteessa. Osa siirtävistä määrärahoista oli jo kuitenkin sidottu, vaikka maksatus siirtyi vuoden vaihteen yli.

Ympäristöministeriön hallinnonalan talousarvion luku- ja momenttirakenne muuttui vuoden 2008 alussa, mikä jonkin verran hankaloittaa talousarvion toteutumalaskelman vertailua.

Alueelliset ympäristökeskukset käyttivät ympäristötyö- sekä vesistö- ja vesihuoltohankkeisiin ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön työ- ja työllisyysmäärärahoja yhteensä noin 34 miljoonaa euroa (31,6 milj. euroa vuonna 2006). Puolet ympäristökeskuksista käytti myös työ- ja elinkeinoministeriön palkkaperusteista työllisyysrahoitusta ympäristötyöllistämiseen yhteensä 2,0 miljoonaa euroa. Palkkaperusteinen työllistäminen on vähentynyt kolmanneksella.

EU:n rakennerahastojen rahoitusta käytettiin alueellisissa ympäristökeskuksissa yhteensä noin 14,4 miljoonaa euroa. Uuden ohjelmakauden käynnistyminen oli ennakoitua hitaampaa muuttuneen hallinnonin sekä järjestelmien ja ohjeistuksen puutteiden takia. Kauden 2000–2006 päättämistä on komission päätöksellä jatkettu vielä 30.6.2009 saakka, jotta ohjelmien varat voitaisiin hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti.

Luonnonsuojelualueiden hankintaan ja korvauksiin yksityismaiden rauhoittamisesta käytettiin talousarviomäärärahoja yhteensä noin 19,7 miljoonaa euroa (33 milj.

euroa vuonna 2007). Vanhojen suojeluohjelmien toteutustoimenpiteiden loppuvaiheisiin liittyy usein lunastusmenettely ja ne ovat muutoinkin aiempaa hankalampia, jolloin lopullinen maksatus myöhentyy.

Sekalaisia tuloja kertyi noin 2,8 miljoonaa euroa eli 40 prosenttia vähemmän kuin oli arvioitu. Pääosin ero aiheutuu EU:n Life + ympäristörahas- ton uuden ohjelmakauden hitaasta käynnistymisestä eli ennakkomaksuja uusista hyväksytyistä hankkeista ei vuonna 2008 vielä saatu arvioidulla tavalla. Lisäksi ympäristöministeriön maksullisen toiminnan tulot oli arvioitu liian suuriksi, mitä rakentamisen tyypphyväksyntäpäätösten siirtyminen osin VTT:lle korosti.

1.5.2

Tuotto- ja kululaskelma ja tase

Tiliviraston **vuoden 2007 tuotto- ja kululaskelman** kuluja jäämä 250,2 miljoonaa euroa on edellisvuoden tasoa, kun asumistuen siirron vaikutus poistetaan.

Toiminnan tuotot nousivat 15 prosenttia 54,3 miljoonaan euroon. Maksullisen toiminnan tulot pysyivät aiemmalla tasolla. Yhteisrahoitteisen ja maksullisen toiminnan osuus toiminnan rahoituksesta on kuitenkin kokonaisuuteen nähden edelleen vähäinen.

Toiminnan kokonaiskulut ovat nousseet vain noin kolme prosenttia eli varsin kohtuullisesti. Henkilöstökulut, jotka muodostavat yli puolet kokonaiskuluista, ovat edelleen vähentyneet hieman huolimatta vuoden 2008 poikkeuksellisen hyvästä palkkakehityksestä. Palvelujen ostoja kasvattivat maa- ja vesirakennuspalvelujen ostot ympäristötöiden ja vesistö- ja vesihuoltotöiden toteuttamiseksi. Maa- ja vesirakennuspalvelut muodostavat lähes kaksi kolmasosaa palvelujen ostojen kokonaismäärästä 58 miljoonasta eurosta.

Varsinaisia tuloja on nettoutetun maksullisen toiminnan lisäksi vähän. EU:n Life-rahastosta tuloutettiin hankkeiden EU-rahoitusosuuksia noin 0,8 miljoonaa euroa eli huomattavasti arvioitua vähemmän. Uusi Life + -ohjelmakausi ei päässyt vielä alkamaan niin kuin oli ennakoitu. Yhteistoiminnan tuottoja oli tuloista edellisvuoden tasoisesti noin 16,1 miljoonaa euroa.

Satunnaisiin tuottoihin sisältyy 1,1 miljoonan euron arvosta luonnonsuojelutarkoituksiin käytettäviä, valtiolle perintönä tulleita alueita, vaihtomaita ja asunto-osakkeita. Satunnaisten kulujen määrää kasvattaa 1,3 miljoonalla eruolla sellaisten maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvien vesirakennushankkeiden poistaminen taseesta, joista ei valtiolla ole enää kunnossapitovelvoitetta.

EU-rakennusrahastojen hankerahoituksen vähentyminen ohjelmakausien vaihteessa näkyi lähinnä kunnille kohdentuvissa siirtomenoissa. Elinkeinoelämälle suoritetuista siirtomenoista on 25,1 miljoonaa euroa eli lähes kaksi kolmasosaa Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoitusta, joka on bruttobudjetoituna talousarviossa. Kotitalouksille suoritettujen siirtomenojen vähentäminen aiheutui lähinnä luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenojen maksatusten myöhentymisestä.

Ulkomaille suoritettujen siirtomenot palasivat entiselle tasolle vuoden 2007 hiilirahastoon suoritettujen poikkeuksellisen Suomen liittymismaksuosuuden jälkeen.

Öljyjättemaksun kertymästä siirrettiin talousarvion ulkopuoliseen öljysuojarahastoon öljyisten maiden puhdistusta varten 2,3 miljoonaa euroa.

Tiliviraston **taseen** loppusumma on 256,2 miljoonaa euroa on edellisvuoden tasoa. Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvien, valtion ylläpitovastuulla olevien vesistö- rakenteiden osuus taseesta on kolme neljäsosaa taseen loppusummasta.

Kansallisomaisuudessa ovat luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut maa- ja vesialueet, jotka ovat vuoden vaihteessa ministeriön hallinnassa ja joiden hallintaa ei ole vielä siirretty maa- ja metsätalousministeriön kautta Metsähallitukselle.

Siirtosaamisten kasvu liittyy EAKR-rahaston hallinto- ja maksumenettelyn muutokseen työ- ja elinkeinoministeriössä.

Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ympäristöministeriö on arvioinut ministeriön osastojen ja yksiköiden sekä 13 alueellisen ympäristökeskuksen ja kolmen ympäristölupaviraston antamien sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausumien ja muiden toimintakertomusta varten antamien tietojen perusteella sitä, miten ympäristöministeriön tiliviraston sisäinen valvonta ja riskienhallinta täyttävät valtion talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädettyt tavoitteet.

Lausumien pohjalta on kokonaisuudessaan arvioitavissa, että toiminnan ja talouden hoidon perusprosessit ovat vähintään tyydyttävällä tasolla ja täyttävät talousarvioasetuksen vaatimukset. Valtiontalouden tarkastusviraston suorittamat kirjanpidon ja maksuliikkeen tarkastukset tukevat tätä johtopäätöstä. Virastokohtaisia vaihteluita esiintyy sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaan liittyen.

Systemaattinen riskien tunnistaminen, arviointi ja niihin vastaaminen sekä niiden dokumentointi on ollut osittain puutteellista. Myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan integroitumisessa koko toimintaan on yleisesti edelleen kehittämisen varaa.

Ministeriössä tapahtuneet ja meneillään olevat organisaatiomuutokset sekä alueellisten ympäristökeskusten ja ympäristölupavirastojen valmistautuminen ALKU-hankkeeseen on vienyt resursseja ja tämä on lykännyt suunniteltujen kehittämistoimien toteuttamista. Uudistustyö tulee vaikuttamaan merkittävästi myös virastojen sisäisen valvonnan järjestämiseen 1.1.2010 perustettavissa elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä aluehallintovirastoissa.

Arvioinnin perusteella on havaittu seuraavia olennaisimpia kehittämistarpeita, joiden vuoksi on ryhdytty ja ryhdytään toimenpiteisiin:

1. Riskienhallintaan liittyviä toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja työkaluja kehitetään edelleen.
2. Sisäisen valvonnan ja siihen sisältyvän riskienhallinnan menettelyt otetaan huomioon organisaatiomuutoksia suunniteltaessa ja toteutettaessa.
3. Jatketaan laatutyön yhteydessä keskeisten toimintojen ja prosessien sekä niiden valvontamenettelyjen kuvaamista ja laaditaan riskikartoituksen sisältäviä prosessikuvauksia.
4. Tuottavuusohjelman toteuttamiseen liittyviin haasteisiin vastataan henkilöstösuunnittelun ja riskienhallinnan keinoin.

Arviointien tulokset

Ympäristöministeriö teetti selvityksen asumisen korjaus- ja energia-avustusjärjestelmän toimivuudesta ja kehittämisestä. Selvitys tilattiin Net Effect OY:llä. Selvityksessä hyödynnettiin useita eri menetelmillä kerättyjä aineistoja, jotka analysoitiin sekä laadullisin että tilastollisin menetelmin. Menetelminä käytettiin dokumentti-analyysiä, avainhenkilöiden teemahaastatteluita, sähköistä kyselyä sekä keskeisille avainhenkilöille järjestettyä tulevaisuustyöpajaa.

Asumisen korjaus- ja energia-avustusjärjestelmän sisältöihin on selvityksen tulosten valossa kohdistunut liian usein muutoksia. Avustettavia toimenpiteitä pidettiin pääsääntöisesti oikeina, mutta niiden lukumäärää ehdotettiin useissa yhteyksissä vähennettäväksi nykyisestä. Järjestelmän vaikuttavuuden todettiin olevan hyvä asunto-olojen kehittämisessä sekä energiataloudellisten ratkaisujen löytämisessä. Kuitenkin tietyt osat järjestelmästä ovat muita toimivampia ja tuloksellisempia, mikä heijastuu puolestaan tavoitteiden saavuttamisessa osa-alueittain. Erityisesti tavoiteltuja tuloksia ja vaikutuksia on saatu aikaiseksi vanhusten ja vammaisten asuntojen avustusmenettelyllä sekä energia-avustusten osalta.

Nykyinen ARAn ja kuntien välinen toimivallan jako avustusten myöntämisessä toimii kohtuullisen hyvin, vaikka avustuksenhakumenettely näyttäytyy ulospäin jokseenkin raskaana. Asumisen korjaus- ja energia-avustusten seuranta ja valvonta toimivat kohtuullisen hyvin. Kuntien valvonnassa, joka kohdistuu avustusten käyttöön, osoittautui olevan kuntakohtaisia eroja. Vähäisten resurssien koetaan kuitenkin heikentävän kuntien valvontatyötä.

Kun tarkasteltiin yhteistyön toimivuutta ja viestintää, voidaan todeta, että nykyisellään se on toimivaa. Jokseenkin runsas lukumäärä järjestelmän hyvin tuntevia asiantuntijoita onkin varmistanut sujuvan yhteistyön ja kitkattoman viestinnän.

Kehittämisehdotuksina selvityksen myötä nousivat esiin järjestelmän pitkäjänteisyyden edistäminen päättämällä sisällöistä esimerkiksi hallituskauden ajaksi eli neljäksi vuodeksi kerrallaan. Käytettävissä olevan määrärahan pysyvyys ja pidemmälle aikavälille määritellyt sisällöt lisäisivät suunnittelu- ja ennakointimahdollisuuksia niin kuntien kuin avustuksen hakijan osalla. Lisäksi järjestelmää tulisi yksinkertaistaa luomalla nykyistä selkeämmät painopistealueet avustusmuotoihin.

Tulorajoihin tulisi lisäksi tehdä muutoksia, nykyisellään liian alhaiset tulorajat rajaavat osan aidosti avustusta tarvitsevista hakijoista kokonaan järjestelmän ulkopuolelle. Toinen vaihtoehto olisi, että tulorajat poistettaisiin kokonaan, jolloin avustusten myöntäminen tehtäisiin tarveharkintaisesti tietyn kriteeristön mukaisesti.

Järjestelmän operationaalisen toimivuuden kehittämiseksi hakemusten käsittelyn hallinnollisuutta tulisi yksinkertaistaa ja keventää. Hakemuksia käsittelevät kunnat sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Myös viestintäkäytännöt vastuutahoineen kaipaisivat selkeyttämistä, siten että työnjako ja roolit olisivat kunkin tahon tiedossa ja myös toiminta sen mukaista. Lopuksi nostettiin esiin järjestelmän säännöllinen kokonaisarviointi tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden osalta, mikä edesauttaisi järjestelmän kehittymistä ja toimintakäytäntöjen uusiutumista. Kehittävä arviointi aikasarjoittain toteutettuna tuottaisi tulokseksi näkemyksen järjestelmän eri osien tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä näissä tapahtuvista vaihteluista.

Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä

Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Uudenmaan ympäristökeskuksen tekemästä erästä luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseen liittyvää maanvaihtoa koskevasta asiasta on tehty poliisille tutkintapyyntö. Tilivirastossa ei ole kertomusvuonna havaittu muita valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä väärinkäytöksiä tai rikoksia.

EU-rahoitus

EU-rahoituksessa ei ole kertomusvuonna havaittu väärinkäytöksiä tai rikoksia eikä ole ollut edellä tarkoitettuja toimenpiteitä.

Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Tilivirastossa ei ole kertomusvuonna tehty valtion tukiin tai rahoitukseen liittyviä takaisinperintäpäätöksiä.

EU-rahoitus

Myöskään EU-rahoituksessa ei ole kertomusvuonna tehty takaisinperintäpäätöksiä.

2 Talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2007	Talousarvio 2008 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2008	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	209 869,09	232 277,70	232 277,70	-	100 %
11.04.01. Arvonlisävero	209 869,09	232 277,70	232 277,70	-	100 %
12. Sekalaiset tulot					
12. Sekalaiset tulot	1 661 887,88	6 777 199,83	3 972 201,80	-2 804 998,03	41 %
12.35.01 Alueellisten ympäristökeskusten tulot		230 000,00	369 514,04		
12.35.40. Alueellisten ympäristökeskusten tulot	451 890,91				
12.35.40.1. Vesiensuojelumaksut	179 567,61				
12.35.40.2. Muut sekalaiset tulot	272 323,30				
12.35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	710 932,83	4 000 000,00	1 055 487,93	-2 944 512,07	26 %
12.35.99.1 Maksullinen toiminta	203 993,29	980 000,00	142 430,70	-837 569,30	15 %
12.35.99.2. Muut sekalaiset tulot	112 068,65	20 000,00	38 656,34	18 656,34	193 %
12.35.99.3. EU-Rahoitus	394 870,89	3 000 000,00	874 400,89	-2 125 599,11	29 %
12.39.04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	338 619,32	2 501 104,30	2 501 104,30	-	100 %
12.39.10 Muut sekalaiset tulot	89 444,82	45 975,53	45 975,53	-	100 %
12.39.50 Nettotulot osakemyynnistä (nettob)	71 000,00	120,00	120,00	-	100 %
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset					
13.03.01 Osinkotulot	900,00				
Tuloarviotilit yhteensä	1 872 656,97	7 009 477,53	4 204 479,50	-2 804 998,03	60 %

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2007	Talousarvio 2008 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen	
			Käyttö vuonna 2008	Siirto seuraavalle vuodelle
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 115 630,85	1 442 899,58	311 988,96	1 130 910,62
24.01.29 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	129 131,85	58 375,58	58 375,58	
24.50.66 Lähialueyhteistyö (s3v)	986 499,00	1 384 524,00	253 613,38	1 130 910,62
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	10 879 530,84			
26.98.61 Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto -ohjelmiin (a)	9 788 157,86			
26.98.61.1 - Itä-Suomi	2 969 808,98			
26.98.61.1.5 - MMM	629 351,39			
26.98.61.1.8 - YM	2 340 457,59			
26.98.61.2. - Pohjois-Suomi	1 801 652,48			
26.98.61.2.5 - MMM	320 189,07			
26.98.61.2.8. - YM	1 481 463,41			
26.98.61.3. - Etelä-Suomi	2 889 866,24			
26.98.61.3.5. - MMM	208 091,37			
26.98.61.3.8. - YM	2 681 774,87			
26.98.61.4. - Länsi-Suomi	2 078 559,86			
26.98.61.4.5. - MMM	450 826,16			
26.98.61.4.8. - YM	1 627 733,70			
26.98.61.5. - Kainuu	48 270,30			
26.98.61.5.5. - MMM				
26.98.61.5.8. - YM	48 270,30			
26.98.62. EU:n rakennerahastojen valtionosuus sisäasiainministeriön osalta (a)	27 972,98			
26.98.62.5. Kainuu (ek)	27 972,98			
26.98.62.5.5. - MMM				
26.98.62.5.8. - YM	27 972,98			
26.98.63. Kainuun kehittämisraha (s3v)	1 063 400,00			
26.98.63.08. Vesihuollon tukeminen	805 000,00			
26.98.63.08.1.- Vedenhankinta ja viemäröinti	705 000,00			
26.98.63.08.2. - Vesiensuojelu	100 000,00			
26.98.63.09. Ympäristötyöt	258 400,00			
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	195 516,24	3 158 331,82	86 021,82	3 072 310,00
28.01.01 Valtiovarainministeriön toimintamenot		40 000,00	0,00	40 000,00
28.01.01.21 Kehittäminen ja koulutustoiminta		40 000,00	0,00	40 000,00
28.01.29 Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	2 416,24	5 331,82	5 331,82	0,00
28.40.21 Tuottavuuden edistäminen (3v)		3 000 000,00	70 501,14	2 929 498,86
28.60.20.3.5 EU:n osallistuminen matkakustannusten korvauksiin (s2v)		113 000,00	10 188,86	102 811,14
28.80.21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (s2v)	10 000,00			

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2007	Talousarvio 2008 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen	
			Käyttö vuonna 2008	Siirto seuraavalle vuodelle
28.81.25. Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin (s2v)	183 100,00			
28.81.25.35. Ympäristöministeriö	183 100,00			
29. Opetusministeriön hallinnonala	34 290,00			
29.60.50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (s3v)	34 290,00			
29.60.50.1. Tutkimusmääräraha	34 290,00			
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	26 910 958,17	31 751 852,35	16 361 327,52	15 355 751,86
30.01.22 Yhteistutkimukset (s3v)		1 000,00	1 000,00	
30.01.29 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala arvonnalisäveromenot (a)		3 146 952,35	3 146 952,35	
30.10.62. (Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (s3v)				
30.10.62.5. EAKR -hankkeet, kausi 2000-2006				
30.10.62.5.1. EAKR/Tavoite I- ja 2-ohjelmat				
30.10.62.5.1.1. Tavoiteohjelma I Itä-Suomi				
30.10.62.5.1.2. Tavoiteohjelma I Pohjois-Suomi				
30.10.62.5.1.3. Tavoiteohjelma I Leader +				
30.10.62.5.1.4 Tavoiteohjelma 2 Länsi-Suomi/ MMM				
30.10.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (a)	914 441,26	132 000,00	101 671,39	
30.10.62.5. EAKR -hankkeet, kausi 2000-2006	914 441,26	132 000,00	101 671,39	
30.10.62.5.1. EAKR/Tavoite I- ja 2-ohjelmat	914 441,26	132 000,00	101 671,39	
30.20.43. Maatalouden ympäristötuki ,tuotantoeläinten hyvinvointituki ja ei-tuotannolliset investoinnit(s2v)	610 647,00	497 900,00	189 369,99	308 530,01
30.20.43.1. Vesitaloussuunnittelu (EK) (enintään)	28 000,00	52 200,00	735,66	51 464,34
30.20.43.5. Luonnon monimuotoisuutta koskevien yleissuunnitelmien laatiminen (EK) (enintään)	259 647,00	260 000,00	117 010,89	142 989,11
30.20.43.6. Yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpano (EK) (enintään)	323 000,00	185 700,00	71 623,44	114 076,56
30.50.20. Vesivarjojen käytön ja hoidon menot (s2v)		5 033 000,00	3 596 767,74	1 436 232,26
30.50.22. Vesivarjojen käytön ja hoidon menot (s2v)	4 825 000,00			
30.50.31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (s3v)	5 927 000,00	7 763 000,00	1 535 646,00	6 227 354,00
30.50.43. Eräät valtion maksettavaksi määrättytkorvaukset (a)	67 105,00	420 000,00	415 555,64	0,00
30.50.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (s3v)	11 015 000,00	14 758 000,00	7 374 364,41	7 383 635,59
30.90.27. Yhteistutkimukset (s3v)	5 000,00			
30.90.29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (a)	3 546 764,91			

	Tilinpäätös 2008	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2008	Käyttö vuonna 2008 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
			172 540,14	172 540,14	172 540,14	0,00
			172 540,14	172 540,14	172 540,14	0,00
	31 717 079,38	34 772,97	18 700 077,10	46 751 977,10	27 731 895,89	18 881 956,49
	1 000,00	0,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	0,00
	3 146 952,35	0,00				
			637 400,65	637 400,65	499 973,87	
			637 400,65	637 400,65	499 973,87	
			637 400,65	637 400,65	499 973,87	
			175 798,41	175 798,41	175 798,41	
			89 745,05	89 745,05	89 745,05	
			263 310,50	263 310,50	263 310,50	
			108 546,69	108 546,69	108 546,69	
	101 671,39	30 328,61				
	101 671,39	30 328,61				
	101 671,39	30 328,61				
	497 900,00	0,00	435 231,62	933 131,62	624 156,56	308 530,01
	52 200,00	0,00	80 115,75	132 315,75	80 851,41	51 464,34
	260 000,00	0,00	155 746,16	415 746,16	272 757,05	142 989,11
	185 700,00	0,00	199 369,71	385 069,71	270 548,10	114 076,56
	5 033 000,00	0,00		5 033 000,00	3 596 767,74	1 436 232,26
			1 261 033,56	1 261 033,56	1 260 780,67	0,00
	7 763 000,00	0,00	6 643 880,32	14 406 880,32	5 798 880,82	8 607 999,50
	415 555,64	4 444,36				
	14 758 000,00	0,00	9 721 530,95	24 479 530,95	15 950 336,23	8 529 194,72

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2007	Talousarvio 2008 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen	
			Käyttö vuonna 2008	Siirto seuraavalle vuodelle
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala		10 598 174,51	9 515 484,02	428 484,34
32.01.29 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisämenot (a)		3 304,52	3 304,52	
32.50.63. Kainuun kehittämisraha (s3v)		688 000,00	259 515,66	428 484,34
32.50.63.08 Vesihuollon tukeminen (s3v)		340 000,00	33 200,00	306 800,00
32.50.63.09 Ympäristötöyt (s3v)		348 000,00	226 315,66	121 684,34
32.60.43. Kioton mekanismit (a)		21 000,00	13 182,40	
32.70.61. Euroopan aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennusrahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2000-2006 (a)		6 277 000,00	5 630 749,16	
32.70.61.1 EAKR 2000-2006 I-ohjelma, Itä-Suomi		821 000,00	695 298,77	
32.70.61.1.5 MMM/I-ohjelma, Itä-Suomi		265 000,00	203 699,68	
32.70.61.1.8 YM/I-ohjelma, Itä-Suomi		556 000,00	491 599,09	
32.70.61.2 EAKR 2000-2006 I-ohjelma, Pohjois-Suomi		558 000,00	495 404,81	
32.70.61.2.5 MMM/I-ohjelma, Pohjois-Suomi		106 000,00	106 000,00	
32.70.61.2.8 YM/I-ohjelma, Pohjois-Suomi		452 000,00	389 404,81	
32.70.61.3 EAKR 2000-2006 2-ohjelma, Etelä-Suomi		2 437 000,00	2 165 569,41	
32.70.61.3.5 MMM/2-ohjelma, Etelä-Suomi		235 000,00	187 874,55	
32.70.61.3.8 YM/2-ohjelma, Etelä-Suomi		2 202 000,00	1 977 694,86	
32.70.61.4 EAKR 2000-2006 2-ohjelma, Länsi-Suomi (a)		2 429 000,00	2 242 610,97	
32.70.61.4.5 MMM/2-ohjelma, Länsi-Suomi		456 000,00	437 033,55	
32.70.61.4.8 YM/2-ohjelma, Länsi-Suomi		1 973 000,00	1 805 577,42	
32.70.61.5. Kainuun hallintokokeilu		32 000,00	31 865,20	
32.70.61.5.8 YM:n hallinnonala		32 000,00	31 865,20	
32.70.62. EAKR 2000-2006 Kainuun hallintokokeilu (a)		17 000,00	16 862,29	
32.70.62.4.8 Kainuu/YM:n hallinnonala		17 000,00	16 862,29	
32.70.64 EU:n rakennerahastojen rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin 2007-2013 (a)		997 142,33	997 142,33	
32.70.64.1.3 Muut EAKR hallinnonalat		997 142,33	997 142,33	
32.70.65 Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin 2007-2013 (a)		562 423,69	562 423,69	
32.70.65.1.3 Muut EAKR hallinnonalat valtion rahoitusosuus		562 423,69	562 423,69	
32.80.51. Työllistimis-, koulutus- ja erityistimet (K)		2 032 303,97	2 032 303,97	
32.80.51.2.1 Palkkaukset		1 862 844,62	1 862 844,62	
32.80.51.2.2 Muut menot		169 459,35	169 459,35	
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	110 352,41			
32.60.43. Kioton mekanismit (a)	110 352,41			

	Tilinpäätös 2008	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2008	Käyttö vuonna 2008 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	9 943 968,36	654 206,15	0,00	688 000,00	259 515,66	428 484,34
	3 304,52	0,00				
	688 000,00	0,00		688 000,00	259 515,66	428 484,34
	340 000,00	0,00		340 000,00	33 200,00	306 800,00
	348 000,00	0,00		348 000,00	226 315,66	121 684,34
	13 182,40	7 817,60				
	5 630 749,16	646 250,84				
	695 298,77	125 701,23				
	203 699,68	61 300,32				
	491 599,09	64 400,91				
	495 404,81	62 595,19				
	106 000,00	0,00				
	389 404,81	62 595,19				
	2 165 569,41	271 430,59				
	187 874,55	47 125,45				
	1 977 694,86	224 305,14				
	2 242 610,97	186 389,03				
	437 033,55	18 966,45				
	1 805 577,42	167 422,58				
	31 865,20	134,80				
	31 865,20	134,80				
	16 862,29	137,71				
	16 862,29	137,71				
	997 142,33	0,00				
	997 142,33	0,00				
	562 423,69	0,00				
	562 423,69	0,00				
	2 032 303,97	0,00				
	1 862 844,62	0,00				
	169 459,35	0,00				

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2007	Talousarvio 2008 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen	
			Käyttö vuonna 2008	Siirto seuraavalle vuodelle
34. Työministeriön hallinnonala	3 310 521,34			
34.01.29. Työministeriön hallinnonalan arvonnalisämenoverot (a)	6 297,72			
34.06.51. Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoinimet (a)	3 304 223,62			
34.06.51.2.1. - Palkkaukset	2 997 640,20			
34.06.51.2.2. - Muut menot	306 583,42			
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	638 616 091,36	214 096 243,18	152 793 731,66	58 317 525,61
35.01. Ympäristöhallinnon toimintamenot	34 596 000,00	116 605 359,00	101 535 699,39	13 313 534,32
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (s2v)		32 342 359,00	25 559 213,93	6 783 145,07
35.01.01.01. Yhteiset menot		20 721 065,25	19 207 500,36	1 513 564,89
35.01.01.02. Tulosaluiden menot		758 779,19	747 980,37	10 798,82
35.01.01.03. Koulutus		153 427,08	153 181,74	245,34
35.01.01.04. Viestintä		273 999,79	273 737,79	262,00
35.01.01.05. Yhteishankkeiden menot		23 033,84	23 033,84	
35.01.01.06. Kansainvälinen yhteistyö		3 010 000,00	1 028 511,41	1 981 488,59
35.01.01.07. Kehittäminen ja suunnittelu		7 215 000,00	4 079 573,57	3 135 426,43
35.01.01.08. Eräät korvaukset		215 359,00	74 000,00	141 359,00
35.01.01.09. Yhteishankkeiden tulot		-28 305,15	-28 305,15	
35.01.02. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (s2v)		68 187 000,00	64 068 285,88	4 118 714,12
35.01.03. Ympäristölupavirastojen toimintamenot (s2v)		5 076 000,00	2 991 741,41	2 084 258,59
35.01.21. Ympäristöministeriön toimintamenot (s2v) (nettob)	34 596 000,00			
35.01.21.01. -Yhteiset menot	19 744 833,58			
35.01.21.02. -Tulosaluiden menot	735 149,87			
35.01.21.03. -Koulutus	139 768,75			
35.01.21.04. -Viestintä	310 000,00			
35.01.21.05. -Yhteishankkeiden menot	37 981,34			
35.01.21.06. -Kansainvälinen yhteistyö	3 010 000,00			
35.01.21.07. -Kehittäminen ja suunnittelu	10 505 000,00			
35.01.21.08. -Suur-Helsingin kansainvälinen suunnittelukilpailu (ek)	150 000,00			
35.01.21.09. -Yhteishankkeiden tulot	-36 733,54			
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnalisämenoverot (a)		9 000 000,00	7 243 874,71	
35.01.65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (s3v)		2 000 000,00	1 672 583,46	327 416,54
35.10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu (s3v)	17 260 000,00	94 340 884,18	50 639 014,02	42 473 009,54
35.10.21. Eräät luonnonsuojelun menot (s 3v)		1 570 000,00	1 379 431,21	190 568,79
35.10.22. Maatalouden vesiensuojelu (s3v)		1 000 000,00	76 156,83	923 843,17
35.10.52. Metsähallituksen julkiset hallintotohtävät (s3v)		24 754 000,00	24 754 000,00	
35.10.60. Siirto öljysuojarahastoon (s3v)	2 300 000,00	2 300 000,00		2 300 000,00

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2007	Talousarvio 2008 (TA + LTA:t)	Talousarvion määrärahojen	
			Käyttö vuonna 2008	Siirto seuraavalle vuodelle
35.10.61. Ympäristönsuojelun edistäminen (s3v)		1 300 000,00	223 204,19	1 066 063,60
35.10.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus YM:n osalta (a)		7 652 000,00	6 477 749,86	
35.10.63. Ympäristönsuojelun edistäminen (s3v)	1 060 000,00			
35.10.63.1. Avustukset vesiensuojelua edistävään investointeihin (s3v)	1 060 000,00			
35.10.63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (s3v)		34 955 000,00	9 254 875,25	25 700 124,75
35.10.64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin		3 000 000,00		3 000 000,00
35.10.65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (s3v)	2 300 000,00	2 300 000,00	305 097,00	1 994 903,00
35.10.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (a)		1 500 000,00	1 456 121,73	
35.10.67 Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (s3v)	700 000,00			
35.10.77. Ympäristötöyt (s3v)	10 900 000,00	14 009 884,18	6 712 377,95	7 297 506,23
35.10.88. Osakkeiden hankkiminen (s3v)				
35.20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	66 118 499,99	3 150 000,00	619 018,25	2 530 981,75
35.20.22. Eräät luonnonsuojelun menot (s3v)	1 570 000,00			
35.20.37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (s3v)	850 000,00	800 000,00	25 500,00	774 500,00
35.20.52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (s3v)	24 078 000,00			
35.20.63. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (s3v)	17 970 499,99			
35.20.64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (s3v)	2 350 000,00	2 350 000,00	593 518,25	1 756 481,75
35.20.76. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (s3v)	19 000 000,00			
35.20.88. Osakkeiden hankkiminen	300 000,00			
35.30.54. Asumistuki (a)	427 683 912,75			
35.40.21. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (s2v) (nettob)	67 355 000,00			
35.50.21. Ympäristölupavirastojen toimintamenot (s2v) (nettob)	4 722 000,00			
35.99.26. Eräät korvaukset (s2v)	205 349,00			
35.99.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnisäveromenot (a)	5 806 822,83			
35.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (a)	9 900 817,50			
35.99.63. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (s3v)	1 493 000,00			
35.99.65. Eräät avustukset (s3v)	2 000 000,00			
35.99.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (a)	1 474 689,29			
Määrärahatilit yhteensä	681 172 891,21	261 047 501,44	179 068 553,98	78 304 982,43

Tilinpäätös 2008	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
		Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2008	Käyttö vuonna 2008 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
1 289 267,79	10 732,21		1 300 000,00	233 936,40	1 066 063,60
6 477 749,86	1 174 250,14				
		1 456 735,11	1 456 735,11	1 002 450,21	454 284,90
		1 456 735,11	1 456 735,11	1 002 450,21	454 284,90
34 955 000,00	0,00		34 955 000,00	9 254 875,25	25 700 124,75
3 000 000,00	0,00		3 000 000,00		3 000 000,00
2 300 000,00	0,00	447 380,00	2 747 380,00	752 477,00	1 994 903,00
1 456 121,73	43 878,27				
		1 392 180,33	1 392 180,33	630 339,72	667 411,74
14 009 884,18	0,00	11 300 116,51	25 310 000,69	16 207 656,56	9 102 297,17
		1 070 000,00	1 070 000,00	8 161,60	
3 150 000,00	0,00	43 341 050,94	46 491 050,94	30 223 446,38	16 243 537,29
		432 740,48	432 740,48	405 154,27	27 586,21
800 000,00	0,00	1 473 852,56	2 273 852,56	957 939,78	1 315 912,78
		300 000,00	300 000,00	300 000,00	
		12 841 306,47	12 841 306,47	9 550 633,30	3 288 275,47
2 350 000,00	0,00	3 214 367,58	5 564 367,58	2 430 307,33	3 118 060,43
		18 278 783,85	18 278 783,85	9 779 411,70	8 493 702,40
		6 800 000,00	6 800 000,00	6 800 000,00	0,00
		5 711 385,96	5 711 385,96	5 704 932,05	0,00
		1 839 706,81	1 839 706,81	1 839 706,81	0,00
		3 089 038,29	3 089 038,29	505 250,19	1 430 419,69
		701 574,69	701 574,69	451 554,27	227 255,94
257 373 536,41	3 673 965,03	97 152 457,54	326 373 905,08	222 579 970,18	100 845 009,61

3 Tuotto ja kululaskelma

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN TILIVIRASTON TUOTTO- JA KULULASKELMA	I.I. - 31.12.2008		I.I. - 31.12.2007	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	7 505 599,43		7 930 062,16	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	78 509,81		74 952,58	
Muut toiminnan tuotot	46 737 182,70	54 321 291,94	39 293 134,83	47 298 149,57
TOIMINNAN KULUT				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	13 096 111,13		7 206 299,34	
Varastojen lis.(-)tai väh.(+)	1 498 914,31		-247 929,18	
Henkilöstökulut	99 827 321,55		100 052 113,31	
Vuokrat	9 245 305,13		9 064 403,92	
Palvelujen ostot	58 653 059,36		56 119 111,36	
Muut kulut	8 677 435,58		8 644 774,06	
Valmisvarastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00		13 125,00	
Valmistus omaan käyttöön	-2 617 386,46			-2 804 016,37
Poistot	3 122 799,13		4 074 180,56	
Sisäiset kulut	15 802 166,25	-207 305 725,98	18 560 667,92	-200 682 729,92
JÄÄMÄ I		-152 984 434,04		-153 384 580,35
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	3 910,10		3 442,85	
Rahoituskulut	-125 290,09	-121 379,99	-70 336,26	-66 893,41
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	1 283 960,55		1 340 033,67	
Satunnaiset kulut	-2 020 456,56	-736 496,01	-372 251,78	967 781,89
JÄÄMÄ II		-153 842 310,04		-152 483 691,87
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Euroopan unionilta	874 400,89	874 400,89	394 870,89	394 870,89
Kulut				
Kunnille	9 892 590,93		12 274 491,97	
Kuntayhtymille	532 595,56		1 165 351,22	
Sosiaaliturvarahastoille	0,00		427 683 912,75	
Elinkeinoelämälle	39 427 452,17		35 160 961,69	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	0,00		100 000,00	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	9 456 870,16		9 103 943,05	
Kotitalouksille	17 324 849,77		22 705 902,40	
Ulkomaille	2 355 355,22		13 372 360,88	
Talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	2 300 000,00		2 000 000,00	
Muut siirtotalouden kulut	859 171,55		776 115,45	
Kulujen palautukset	0,00	-82 148 885,36	-9 142,12	-524 333 897,29
JÄÄMÄ III		-235 116 794,51		-676 422 718,27
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut	120 270,33		179 567,61	
Perityt arvonlisäverot	1 422 763,01		1 429 837,31	
Suoritetut arvonlisäverot	-16 588 513,74	-15 045 480,40	-14 631 362,98	-13 021 958,06
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ		-250 162 274,91		-689 354 676,33

4 Tase

TILIVIRASTON TASE	31.12.2008		31.12.2007	
VASTAAVAA				
KANSALLISOMAISUUS				
Maa- ja vesialueet	25 406 898,51		21 165 140,48	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	565 445,77	25 972 344,28	588 019,77	21 753 160,25
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	53 470,25		62 800,50	
Muut pitkävaikutteiset menot	89 276,24	142 746,49	139 365,14	202 165,64
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet	201 048,82		201 048,82	
Rakennusmaa- ja vesialueet	11 036,02		11 036,02	
Rakennukset	189 451,97		213 084,60	
Rakennelmat	716 319,39		755 515,92	
Rakenteet	193 280 898,93		194 476 883,38	
Koneet ja laitteet	5 258 095,86		5 966 109,21	
Kalusteet	38 200,28		54 651,95	
Muut aineelliset hyödykkeet	2 586,18		2 586,18	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4 490 867,98	204 188 505,43	4 120 155,12	205 801 071,20
KÄYTTÖMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	17 265,29	17 265,29	17 668,94	17 668,94
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset yhteensä		204 348 517,21		206 020 905,78
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
VAIHTO-OMAISUUS				
Valmiit tuotteet/Tavarat	8 672 519,28	8 672 519,28	11 820 297,96	11 820 297,96
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	12 849 794,22		9 758 221,51	
Siirtosaamiset	1 012 095,76		9 993,75	
Muut lyhytaikaiset saamiset	2 623 681,74		4 528 185,88	
Ennakkomaksut	692 703,14	17 178 274,86	1 753 858,84	16 050 259,98
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	709,45	709,45	427,50	427,50
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		25 851 503,59		27 870 985,44
VASTAAVAA YHTEENSÄ		256 172 365,08		255 645 051,47

VASTATTAVAA	31.12.2007		31.12.2008	
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA	230 590 552,26		230 590 552,26	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-7 216 610,74		40 079 535,12	
Pääoman siirrot	245 256 014,98		642 148 530,47	
Tilikauden tuotto-/kulujaämä	-250 162 274,91	218 467 681,59	-689 444 676,33	223 373 941,52
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		218 467 681,59		223 373 941,52
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdystilit	6 995 264,89		3 420 541,71	
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	20 840,94		5 840,94	
Saadut ennakot	409 867,69		612 203,74	
Ostovelat	4 281 654,09		5 357 587,94	
Tilivirastojen väliset tilitykset	2 085 058,12		2 280 072,06	
Edelleen tilittävät erät	1 594 158,22		1 762 351,15	
Siirtovelat	15 619 929,73		15 249 574,91	
Muut lyhytaikaiset velat	6 697 909,81	37 704 683,49	3 582 937,50	32 271 109,95
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		37 704 683,49		32 271 109,95
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		256 172 365,08		255 645 051,47

5 Liitetiedot

5.1

Tilinpäätöslitteet

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laadintaperiaatteista ja vertailtavuudesta

Liite 2: Nettoutetut tuot ja menot

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 14: Taseeseen sisällyttämättömät rahastoidut varat

Liite 15: Velan muutokset

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

TILIVIRASTON TILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET

Tiliviraston tilinpäätöksen liite I. Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

1. Budjetointia koskevat muutokset

Ympäristöministeriön hallinnonalan talousarvion lukurakenne ja sen johdosta osa tulo- ja menomomenttien numeroista muuttui vuoden 2008 talousarviossa.

Hallinnonalan virastojen toimintamenot koottiin pääosin lukuun 35.01. (Ympäristöhallinnon toimintamenot). Luku 35.99 (Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot) on poistettu talousarviosta. Luku on yhdistetty lukuihin 35.01 ja 35.10 ja sen momentti 26 (Eräät korvaukset) on yhdistetty momenttiin 35.01.01. Luvusta 99 on siirretty momentit 29 ja 65 lukuun 35.01 sekä momentit 62, 63 ja 66 lukuun 35.10. momenteiksi 35.10.62, 64 ja 66.

Alla ovat sisällöltään vastaavina pysyneet vanhat ja uudet momenttinumerot sekä talousarvion luvun 35.99 poistamisesta ja momenttien yhdistämisestä aiheutuneet muutokset.

Vanha momentti	Uusi momentti	Uuden nimi	
12.35.40	12.35.01	Alueellisten ympäristökeskusten tulot	
12.35.60	12.35.10	Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	
35.01.21			
35.99.26	35.01.01	Ympäristöministeriön toimintamenot	
35.40.21	35.01.02	Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot	
35.50.21	35.01.03	Ympäristölupavirastojen toimintamenot	
35.60.21	35.01.04	Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot	
35.99.29	35.01.29	Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	
35.99.65	35.01.65	Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon	
35.10.27	35.10.20	Ympäristövahinkojen torjunta	
35.20.22	35.10.21	Eräät luonnonsuojelun menot	
-	35.10.22	Maatalouden vesiensuojelu	
35.20.52	35.10.52	Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	
35.10.63	35.10.61	Ympäristönsuojelun edistäminen	
35.99.62	35.10.62	EAKR:n valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta	
35.20.63	35.20.76	35.10.63	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot
35.99.29	35.01.29	Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	
35.99.63	35.10.64	EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristön- ja luonnonsuojeluhankkeisiin	
35.99.66	35.10.66	Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	
35.10.67	-		
35.70.21	35.20.01	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot	
35.30.55	35.20.55	Avustukset korjaustoimintaan	
35.30.54	-		

Sisäasiainministeriön hallinnonalan alla luetellut vuoden 2007 talousarvion momentit ja niiden määrärahat on poistettu talousarviosta ja vastaavat momentit on perustettu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle:

26.98.61 (Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin)

26.98.62 (EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta)

26.98.63 (Kainuun kehittämisraha)

26.98.64 (Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013)

26.98.65 (Euroopan aluekehitysrahaston valtion rahoitusosuus ohjelmakaudella 2007–2013)

Valtiovarainministeriön hallinnonalan vuoden 2007 talousarvion momentti 28.81.25 (Euroopan Unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin) on muuttunut vuoden 2008 talousarvion momentiksi 28.60.20.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan vuoden 2007 talousarvion momentti 30.50.22 (Vesivarojen käytön ja hoidon menot) on muuttunut vuoden 2008 talousarvion momentiksi 30.50.20.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan vuoden 2007 talousarvion momentti 30.90.27 (Yhteistutkimukset) on muuttunut vuoden 2008 talousarvion momentiksi 30.01.22.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan vuoden 2007 talousarvion momentti 30.90.29 (Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot) on muuttunut vuoden 2008 talousarvion momentiksi 30.01.29.

Työministeriön hallinnonalan vuoden 2007 talousarvion momentti 34.01.29 (Työministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot) ja sen määräraha on poistettu talousarviosta ja sisällytetty työ- ja elinkeinoministeriön vastaavaan määrärahaan.

Työministeriön hallinnonalan vuoden 2007 talousarvion momentti 34.06.51 (Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet) ja sen määräraha on poistettu talousarviosta ja sisällytetty työ- ja elinkeinoministeriön vastaavaan määrärahaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan vuoden 2008 talousarvioon on perustettu seuraavat uudet momentit:

32.01.29 (Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot).

32.50.63 (Kainuun kehittämisraha)

32.70.61 (Euroopan aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2000–2006)

32.70.62 (EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön osalta ohjelmakaudella 2000–2006)

32.70.64 (EU:n rakennerahastojen rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013)

32.70.65 Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013

32.80.51 (Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet)

2. Valuuttakurssina muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi on käytetty varainhoitovuoden viimeisen päivän Euroopan keskuspankin kurssia.

3. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita ja menettelyjä kuin edellisellä vuonna.

4. Tilivirastolla on **aloittavan taseen hyväksymisen jälkeen** seuraavat tuottoina kirjatut omaisuuserät vuonna 2008:

1007	Luonnonsuojelutarkoitukseen hankitut maa- ja vesialueet	154.484,40
------	---	-------------------

Tilivirastolla on **aloittavan taseen hyväksymisen jälkeen** poistettu taseesta seuraavat kuluina (lkp 6199) kirjatut omaisuuserät vuonna 2008:

Vesirakennushankkeet, joissa valtiolla ei ole enää kunnossapitovelvoitetta:

1244	Muut vesirakenteet	1.185.902,76
1249	Muut rakenteet	100.387,50

Metsähallitukselle suoraan kauppakirjalla vuonna 2006 ostetut luonnonsuojelualueet, joista luovutus on jäänyt tekemättä ja jotka Metsähallitus on ottanut taseeseensa:

1007	Luonnonsuojelutarkoitukseen hankitut maa- ja vesialueet	130 619,00
------	---	-------------------

5. Liikekirjanpidon **tilin 6098/6099 Muut satunnaiset tuotot** erittely on seuraava:

Kohdan 4 omaisuuseriä vastaavat tuotot	154.484,40
Valtion perintönä saadut luonnonsuojelualueet (lkp 1007)	145.392,00
Valtion perintönä saadut vaihtomaat (lkp 1529)	772.990,00
Muut satunnaiset tuotot	210.932,78
Yhteensä	1 283 799,18

Liikekirjanpidon **tilin 6199 Muut satunnaiset kulut** erittely on seuraava:

Kohdassa 4 mainittuja omaisuuseriä vastaavat kulut	1 286 290,26
Muut satunnaiset kulut	734 166,30
Yhteensä	2 020 456,56

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 2.
 Nettotulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2007	Talousarvio 2008 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2008	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.39.50 Nettotulot osakemyynnistä	Bruttotulot	71 000,00	0	120,00	0,00	
	Bruttomenot	0,00	0	0,00	0,00	
	Nettotulot	71 000,00	0,00	120,00	0,00	0

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2007	Talousarvio 2008 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2008 määrärahojen	
				käyttö vuonna 2008	siirto seuraavalle vuodelle
35.01.01 Toimintamenot YM	Bruttomenot		32 492 359,00	25 598 848,40	
	Bruttotulot		150 000,00	39 634,47	
	Nettomenot		32 342 359,00	25 559 213,93	6 783 145,07
35.01.02 Toimintamenot Alue	Bruttomenot		78 687 000,00	74 424 791,88	
	Bruttotulot		10 500 000,00	10 356 506,00	
	Nettomenot		68 187 000,00	64 068 285,88	4 118 714,12
35.01.03 Toimintamenot YLV	Bruttomenot		6 496 000,00	4 797 615,28	
	Bruttotulot		1 420 000,00	1 805 873,87	
	Nettomenot		5 076 000,00	2 991 741,41	2 084 258,59
35.01.21 Toimintamenot YM	Bruttomenot	34 633 833,54			
	Bruttotulot	37 883,54			
	Nettomenot	34 595 950,00			
35.40.21 Toimintamenot Alue	Bruttomenot	77 346 019,20			
	Bruttotulot	9 991 019,20			
	Nettomenot	67 355 000,00			
35.50.21 Toimintamenot YLV	Bruttomenot	6 758 711,97			
	Bruttotulot	2 036 711,97			
	Nettomenot	4 722 000,00			

* Tässä saa esittää talousarvion mukaiset bruttotulot ja -menot.

	Tilinpäätös 2008	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2008	Käyttö vuonna 2008 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	32 381 993,47				25 598 848,40	
	39 634,47				39 634,47	
	32 342 359,00	0,00		32 342 359,00	25 559 213,93	6 783 145,07
	78 543 506,00				74 424 791,88	
	10 356 506,00				10 356 506,00	
	68 187 000,00	0,00		68 187 000,00	64 068 285,88	4 118 714,12
	6 881 873,87				4 797 615,28	
	1 805 873,87				1 805 873,87	
	5 076 000,00	0,00		5 076 000,00	2 991 741,41	2 084 258,59
			8 553 330,44	8 553 330,44	8 553 329,16	
			5 711 385,96	5 711 385,96	5 704 922,05	
			1 839 706,81	1 839 706,81	1 839 706,81	

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 3.
Arviomäärärahojen ylitykset

Pääloukan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	9 000 000	700 000,00	8
35.01.29 Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	9 000 000	700 000,00	8
Pääloukat yhteensä	9 000 000	700 000,00	8

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 4.
Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääloukan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritel- lään myöntämivuositain.		Perustettu	
		Tilijaottelu	Yhteensä
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallin- nonala		138 124,72
Vuosi 2006			137 426,78
30.10.62.5	EAKR-hankkeet, kausi 2002-2006 (s 3v)	137 426,78	
Vuosi 2007			697,94
30.20.43.6	Yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toi- meenpano (EK) (s 2v)	445,05	
30.50.22	Vesivarjojen käytön ja hoidon menot (s 2v)	252,89	
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala		2 362 979,58
Vuosi 2006			2 356 514,39
35.10.67	Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (s 3v)	94 428,87	
35.10.77	Ympäristötyöt (s 3v)	46,96	
35.10.88	Osakkeiden hankkiminen (s 3v)	1 061 838,40	
35.20.63	Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (s 3v)	2 397,70	
35.20.64	Avustukset rakennusperinnön hoitoon (s 3v)	15 999,82	
35.20.76	Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (s 3v)	5 669,75	
35.99.63	EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympä- ristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (s 3v)	1 153 368,41	
35.99.65	Eräät avustukset (s 3v)	22 764,48	
Vuosi 2007			6 465,19
35.01.21.07	Kehittäminen ja suunnittelu (s 2v)	1,28	
35.40.21	Alueellisten ympäristökeskusten toimintame- not (s 2 v)	6 463,91	
Pääloukat yhteensä			2 501 104,30
Vuosi 2006			2 493 941,17
Vuosi 2007			7 163,13

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 5.
Henkilöstökulujen erittely

	2008	2007
Henkilöstökulut	82 118 437,78	82 093 502,57
Palkat ja palkkiot	81 896 900,42	81 688 896,91
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	221 537,36	404 605,66
Henkilösivukulut	17 708 883,77	17 958 610,74
Eläkekulut	14 016 075,69	14 151 165,47
Muut henkilösivukulut	3 692 808,08	3 807 445,27
Yhteensä	99 827 321,55	100 052 113,31
Johdon palkat ja palkkiot, josta	0,00	0,00
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	12 937,35	10 242,71
Johto	9 540,00	7 945,63
Muu henkilöstö	3 397,35	2 297,08

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 6. Poistosuunnitelma

Poistot kirjataan liikekirjanpitoon kuukausittain. Poistojen tekeminen aloitetaan viimeistään tuotannon tekijän käyttöönotto kuukautta seuraavasta kuukaudesta. Arvonkorotuksista ei tehdä poistoja.

Taseeseen aktivoitavista kansallisomaisuudesta tehdään poistoja vain siltä osin, kun kansallisomaisuutta käytetään tuotannon tekijänä.

Mikäli kansallis- tai käyttöomaisuushyödykkeen tuotantokyvyn todetaan vähentyneen olennaisesti odotettua enemmän, minkä johdosta hyödykkeen suunnitelman mukaan poistamatta olevasta hankintamenosta ei jäljellä olevana vaikutusaikana todennäköisesti enää saada sitä vastaavaa vastinetta, on tehtävä kertaluonteinen lisäpoisto. Tällainen kertaluonteinen poisto voidaan tehdä em. edellytysten täytyessä myös sellaisesta kansallis- tai käyttöomaisuuden, esimerkiksi maa-alueen tai arvopaperin, hankintamenosta, jota poistosuunnitelman mukaan ei kirjata poistoina kuluksi.

Omaisuuksien myynnin yhteydessä tehdään viimeinen poisto omaisuuden viimeiseltä käyttökuukaudelta, jonka jälkeen jäljellä oleva meno jäännös kirjataan omaisuuden myyntivoittojen tai -tappioiden tilin veloitukseksi. Omaisuuden ilmaisuvoituksen, lopullisen käytöstä poistamisen tai menetyksen yhteydessä sen mahdollinen jäljellä oleva meno jäännös poistetaan kokonaan.

LKP-ryhmittäin poistot suoritetaan seuraavasti:

Tili-ryhmä	Omaisuusryhmä	Poistoaika	Arvostus periaate	Jäännös-arvo %
I10	Perustamis- ja järjestelymenot	3 vuotta	Hankintameno	0
I11	Tutkimus- ja kehittämismenot	3 vuotta	Hankintameno	0
I12	Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Hankintameno	0
I13	Liikearvo	3 vuotta	Ostetun liiketoiminnan kauppahinnan osa, joka ylittää ostettujen varojen ja velkojen käyvän arvon erotuksen	0
I14	Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	Hankintameno	0
I19	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	-	0
I20	Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa, maa-ainekset käytön mukaan	Käypä arvo	0
I21	Rakennusmaa- ja vesialueet	ei poistoaikaa, maa-ainekset käytön mukaan	Käypä arvo	10
I22	Teollisuus- ja toimistorakennukset	30 vuotta	Hankintameno	10
	Asuinrakennukset	30 vuotta		10
I23	Rakennelmat	20 vuotta	Hankintameno	0
I24	Rakenteet	30 vuotta	Hankintameno	50
I25-I26	Katso alla tarkempi taulukko			
I27	Kalusteet	10 vuotta	Hankintameno	0
I28	Malmivarat ja muut maa-ainekset	Käytön mukaan	Käypä arvo	0
	Muut aineelliset hyödykkeet	5 vuotta	Hankintameno	
I29	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	Hankintameno	0
I3	Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	ei poistoaikaa	Hankintameno	0

LKP ryhmän I25-I26 poistot suoritetaan tileittäin seuraavasti:

Tili	Omaisuusryhmä	Poisto aika	Arvostus periaate	Jäännös arvo %
I250	Autot ja muut maajetäsvälineet	7 vuotta	Hankintameno	10
I251	Laivat ja muut vesikuljetäsvälineet	7 vuotta	Hankintameno	10
I253	Raskaat työkoneet	15 vuotta	Hankintameno	10
I254	Kevyet työkoneet	10 vuotta	Hankintameno	10
I255	Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	3 vuotta	Hankintameno	0
I256	Toimistokoneet ja laitteet	5 vuotta	Hankintameno	0
I257	Puhelinkeskukset ja muut viestintä-laitteet	5 vuotta	Hankintameno	0
I258	Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	5 vuotta	Hankintameno	0
I259	Laboratoriolaitteet ja -kalusteet	8 vuotta	Hankintameno	0
I260	Muut tutkimuslaitteet	8 vuotta	Hankintameno	0
I1261	Vesirakenteiden laitteet	10 vuotta	Hankintameno	15
I269	Muut koneet ja laitteet	5 vuotta	Hankintameno	0

Poistomenetelmä on kaikissa omaisuuserissä tasapoisto.

Hankkeen käypä arvo määräytyy jälleenhankintahinnan tai indeksikorjatun nykykäyttöarvon mukaan. Nykykäyttöarvo saadaan, kun jälleenhankintahinnasta tai indeksikorjatusta alkuperäisestä hankintamenosta, johon on aktivoitu peruskorjausmenot, vähennetään poistot.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 7.

Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Kansallisomaisuus

	Maa ja vesialueet (100)	Ennakkomaksut ja kesk (109)	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2008	21 165 140,48	588 019,77	21 753 160,25
Lisäykset	9 559 895,27	83 346,50	9 643 241,77
Vähennykset	-5 318 137,24	-105 920,50	-5 424 057,74
Hankintameno 31.12.2008	25 406 898,51	565 445,77	25 972 344,28
Kertyneet poistot			
Kertyneet poistot 1.1.2008	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2008	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	25 406 898,51	565 445,77	25 972 344,28

Käyttöomaisuus

	Aineettomat hyödykkeet				Yhteensä
	Tutkimus- ja kehittämisen menot (111)	Aineettomat oikeudet (112)	Muut pitkä- vaikutteiset menot (114)	Ennakkomak- sut ja kesken- eräiset hank- keet (119)	
Hankintameno 1.1.2008	1 975,20	1 123 535,87	391 989,03	0,00	1 517 500,10
Lisäykset	0,00	21 500,00	0,00	0,00	21 500,00
Vähennykset	0,00	-338 886,05	-94 142,35	0,00	-433 028,40
Hankintameno 31.12.2008	1 975,20	806 149,82	297 846,68	0,00	1 105 971,70
Kertyneet poistot					
Kertyneet poistot 1.1.2008	1 975,20	1 060 735,37	252 623,89	0,00	1 315 334,46
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	-337 534,97	-94 142,35	0,00	-431 677,32
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	27 936,90	50 088,90	0,00	78 025,80
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	1 542,27	0,00	0,00	1 542,27
Kertyneet poistot 31.12.2008	1 975,20	752 679,57	208 570,44	0,00	963 225,21
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	0,00	53 470,25	89 276,24	0,00	142 746,49

Käyttöomaisuus

	Aineelliset hyödykkeet			
	Maa- ja vesialueet (120)	Rakennusmaa- ja vesialueet (121)	Rakennukset (122)	Rakennelmat (123)
Hankintameno 1.1.2008	201 048,82	11 036,02	564 232,23	1 364 126,21
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	32 194,24
Vähennykset	0,00	0,00	-27 251,15	-2 481,31
Hankintameno 31.12.2008	201 048,82	11 036,02	536 981,08	1 393 839,14
Kertyneet poistot 1.1.2008	0,00	0,00	351 147,63	608 610,29
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	-18 536,91	-444,26
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00	14 918,39	60 803,57
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00	8 550,15
Kertyneet poistot 31.12.2008	0,00	0,00	347 529,11	677 519,75
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	201 048,82	11 036,02	189 451,97	716 319,39

Käyttöomaisuus

	Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	
	Käyttöomaisuusarvopaperit (13)	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2008	17 668,94	17 668,94
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	-403,65	-403,65
Hankintameno 31.12.2008	17 265,29	17 265,29
Kertyneet poistot 1.1.2008	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2008	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	17 265,29	17 265,29

	Rakenteet (124)	Koneet ja laitteet (125/126)	Kalusteet (127)	Muut aineelliset hyödykkeet (128)	Ennako- maksut (129)	Yhteensä
	234 957 407,16	22 898 902,78	241 089,55	2 586,18	4 120 155,12	264 360 584,07
	2 231 008,91	203 793,63	0,00	0,00	1 224 237,42	3 691 234,20
	-1 418 191,12	-1 287 669,31	-12 328,86	0,00	-853 524,56	-3 601 446,31
	235 770 224,95	21 815 027,10	228 760,69	2 586,18	4 490 867,98	264 450 371,96
	40 480 523,78	16 932 793,58	186 437,60	0,00	0,00	58 559 512,88
	-124 928,56	-1 184 638,81	-12 328,86	0,00	0,00	-1 340 877,40
	2 133 730,80	808 069,29	16 451,67	0,00	0,00	3 033 973,72
	0,00	707,19	0,00	0,00	0,00	9 257,34
	42 489 326,02	16 556 931,25	190 560,41	0,00	0,00	60 261 866,54
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	193 280 898,93	5 258 095,85	38 200,28	2 586,18	4 490 867,98	204 188 505,42

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 8.
Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2008	2007	Muutos 2008-2007
Korot euromääräisistä saamisista	3850,16	2542,85	1307,31
Korot valuuttamääräisistä saamisista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0,00	0,00	0,00
Osingot	0,00	900,00	-900,00
Liikelaitosten voiton tuloutukset	0,00	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	59,94	0,00	59,94
Rahoitustuotot yhteensä	3910,10	3442,85	467,25
Rahoituskulut	2008	2007	Muutos 2008-2007
Korot euromääräisistä veloista	123370,90	68955,21	54415,69
Korot valuuttamääräisistä veloista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	0,00	0,00	0,00
SWAP-maksut veloista	0,00	0,00	0,00
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	0,00	0,00	0,00
Muut rahoituskulut	1919,19	1381,05	538,14
Rahoituskulut yhteensä	125290,09	70336,26	54953,83
Netto	-121379,99	-66893,41	-54486,58

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 9.
Talousarviotaloudesta annetut lainat

Tilivirastolla ei ole varainhoitovuoden päättyessä voimassa myönnettyjä lainoja.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 10.
Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2008						31.12.2007	
	Kappale- määrä	Markki- na-arvo	Kirjanpito- arvo	Omistus- osuus %	Myyntioi- keuksien alaraja %	Saadut osingot	Markki- na-arvo	Kirjanpito- arvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet								
...								
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet	71		17 265,29	0,0	0,0	0,00		17 668,94
Parikkalan Valo Oy	32		269,10					269,10
Suomen järvi- kalastussäätiö	1		840,94					840,94
Vaasan Läänin Puhelin Oy	23		10 057,66					10 057,66
Pietarsaaren Seudun Puhelin Oy	1		379,20					379,20
Pohjanmaan Puhelinosuuskunta	14		5 718,39					6 122,04
Osakkeet ja osuudet yhteensä			17 265,29	0,0	0,0	0,00		17 668,94

Tiliviraston tilinpäätöksen liite II.
Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2008	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1-vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1-vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euromääräiset lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut valuuttamääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	709,45	0,00	0,00	709,45
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	709,45	0,00	0,00	709,45
31.12.2008	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1-vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1-vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Otetut valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	0,00	0,00	0,00	5000,00	0,00	15840,94	20840,94
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	5000,00	0,00	15840,94	20840,94

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 12.
Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Myönnetyt takaukset ja takuut

Sektori	31.12.2008	31.12.2007	Muutos 31.12.2008– 31.12.2007
Yritykset ja asuntoyhteisöt			
...	0,00	0,00	0,00
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset			
...	0,00	0,00	0,00
Julkisyhteisöt			
...	0,00	0,00	0,00
Kotitaloudet			
...	0,00	0,00	0,00
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt			
...	0,00	0,00	0,00
Ulkomaat			
....	0,00	0,00	0,00
Takaukset ja takuut yhteensä	0,00	0,00	0,00

Myönnetyt takaukset ja takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo €	Jakauma %	Tilinpäätös- päivän kurssi €
Euro	0,00	0,0	0,0000
...	0,00	0,0	0,0000
Yhdysvaltojen dollari	0,00	0,0	0,0000
Yhteensä	0,00	0,0	

Vastuusitoumukset	Tilivirasto yhteensä		
	31.12.2008	31.12.2007	Muutos 31.12.2008– 31.12.2007
€ tai sanallinen selitys			
Kansainvälisille rahoituslaitoksille annetut sitoumukset	0,00	0,00	0,00
Vastuut vahinko- ja vakuutuskorvauksista	0,00	0,00	0,00
Muut vastuut	0,00	0,00	0,00
- Ympäristöministeriön toimitilojen vuokrasopimukset 1.1.2009–31.12.2013	12 900 000,00	12 900 000,00	
Yhteensä	12 900 000,00	12 900 000,00	0,00

Merkittävät monivuotiset taloudelliset sopimusvastuut

Vuokrasopimukset

Vuosittaiset talousarviomenot yhteensä, arvio	
- Kestoajaltaan pidemmät kuin 4 vuoden sopimukset yhteensä	2 580 000
- Ympäristöministeriön toimitilojen vuokrasopimukset 1.1.2009–31.12.2013.	

Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset

Vuosittaiset talousarviomenot yhteensä, arvio	
- Kestoajaltaan pidemmät kuin 4 vuoden sopimukset yhteensä	0,00

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 13.
Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Ympäristöministeriöllä ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 14.
Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Rahastot		
Öljysuojarahasto	7 721 324,98	Öljysuojarahasto on ympäristöministeriön hoidossa oleva rahasto valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto.
		Se huolehtii maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetussa laissa (378/1974) ja aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/1979) tarkoitettujen öljyvahinkojen ja niiden torjuntakustannusten sekä öljytorjunnan hankinta- ja ylläpitokustannusten korvaamisesta.
		Öljysuojarahaston varoista voidaan myös harkinnanvaraisesti korvata öljyn saastuttamien maa-alueiden puhdistamiskustannuksia.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 15.
Velan muutokset

Tilivirastolla ei ole liitteessä tarkoitettuja velkoja.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 16.
Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Tilivirastolla ei ole liitteessä tarkoitettuja velkoja.

Tiliviraston tilinpäätöksen liite 17.
Oikeat ja riittävien tietojen antamiseksi
tarvittavat muut täydentävät tiedot

Menomomenttien käyttö pääryhmyksestä poikkeavaan käyttötarkoitukseen		
Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
24.50.66 Lähialueyhteistyö ja 406.24.50.66 ja 407.24.50.66	40 Aineet ja tarvikkeet	3 615,95
	41 Henkilöstökulut	78 260,57
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	42 Vuokrat	59,43
	43 Palvelujen ostot	78 985,38
6) lähialueyhteistyöhön liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen ja 7) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinointiin, hankevalmisteluun, yhteisrahoitukseen, arviointiin ja hallintoon sekä sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin	45 Muut kulut	2 681,57
	49 Sisäiset kulut	198 470,77
	Yhteensä	362 073,67
30.10.62 ja 406.30.10.62 Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoitamasta maaseudun kehittämisestä		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet ja tarvikkeet	
Määrärahaa saa käyttää myös tekniseen apuun yhteisön tukiedellytysten mukaisesti yhdessä momentilla 30.10.61 olevan EU-osuuden kanssa sekä alueellisen maaseudun kehittämisohjelman, Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelman ja Leader+-yhteisöaloiteohjelman osalta kokonaan kansallisesti rahoitettavana osuutena sisältäen myös maaseudun kehittämistoimenpiteiden arviointiin tarvittavat varat ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kansallisena teknisenä apuna enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen ohjelmakautteen 2000–2006 liittyviin tehtäviin. Määrärahaa saa käyttää myös neuvoston asetuksen (EY/1290/2005) artiklan 31 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset), neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) artiklan 30 (tukikelpoisuus) ja artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen	41 Henkilöstökulut	
	43 Palvelujen ostot	6 487,84
	45 Muut kulut	
	51 Rahoituskulut	
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	6 487,84
30.20.43 ja 407.30.20.43 Maatalouden ympäristötuki		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet ja tarvikkeet	4 682,55
	41 Henkilöstökulut	277 798,35
Määrärahaa saa käyttää myös kokonaan kansallisesti rahoitettavaan useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun enintään 84 000 euroa, luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatimiseen enintään 260 000 euroa sekä yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanoon liittyen maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vaikutusten seurannan järjestämiseen ja hoitamiseen enintään 550 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin. Kokonaan kansallista määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.	42 Vuokrat	16 281,46
	43 Palvelujen ostot	279 667,91
	45 Muut kulut	17 101,25
	49 Sisäiset kulut	9 731,53
	Yhteensä	605 263,05

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
32.50.63 ja 407.26.98.63 Kainuun kehittämisraha		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus		
3) toimintamenojen maksamiseen. Momentille budjetoidaan toimintamenojen vakiosisällön mukaiset tulot sekä tiehallinnon toimenpiteissä ulkopuolisten rahoittajien maksamat maksusuodet sekä	40 Aineet ja tarvikkeet	28 046,86
	41 Henkilöstökulut	166 803,16
	42 Vuokrat	1 602,49
4) enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen sekä henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen.	43 Palvelujen ostot	34 801,20
	45 Muut kulut	19 249,58
	49 Sisäiset kulut	17 197,54
	51 Rahoituskulut	
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	267 700,83
32.60.43 Kioton mekanismit		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus		
2) joustomekanismien hallinnoinnin kustannuksiin,	41 Henkilöstökulut	
3) päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukemiseen sekä	42 Vuokrat	
4) valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin.	43 Palvelujen ostot	13 182,40
	45 Muut kulut	
	49 Sisäiset kulut	
	51 Rahoituskulut	
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	13 182,40
32.70.61 Euroopan aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2000–2006		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet ja tarvikkeet	2 628,63
ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.	41 Henkilöstökulut	185 871,03
	42 Vuokrat	5 709,78
	43 Palvelujen ostot	97 802,13
	45 Muut kulut	13 698,17
	49 Sisäiset kulut	119 602,42
	51 Rahoituskulut	
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	425 312,16
32.70.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön osalta ohjelmakaudella 2000–2006		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet ja tarvikkeet	12,70
ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.	41 Henkilöstökulut	4 927,22
	42 Vuokrat	
	43 Palvelujen ostot	1 591,20
	45 Muut kulut	807,97
	49 Sisäiset kulut	
	51 Rahoituskulut	
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	7 339,09

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
32.70.64 EU:n rakennerahastojen rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet ja tarvikkeet	
	41 Henkilöstökulut	
	42 Vuokrat	
3) edellä mainittujen ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen,	43 Palvelujen ostot	
4) yhdessä momentin 32.70.65 kanssa Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 122 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta teknisen avun osuus on 59 htv. Palkattava enimmäishenkilötyövuosimäärä on sekä ohjelmakauden 2007–2013 että momenteilta 32.70.61, 32.70.62 ja muiden hallinnonalojen valtion rahoitusosuusmomenteilta rahoitettavan ohjelmakauden 2000–2006 yhteismäärä sekä	45 Muut kulut	
5) yhdessä momentin 32.70.65 kanssa Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 403 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta teknisen avun osuus on 136 htv. Palkattava enimmäishenkilötyövuosimäärä on sekä ohjelmakauden 2007–2013 että momenteilta 32.70.61, 32.70.62 ja opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön vastaavilta valtion rahoitusosuusmomenteilta rahoitettavan ohjelmakauden 2000–2006 yhteismäärä.	49 Sisäiset kulut	153 754,85
maksamiseen yhdessä momenteilla 26.98.61 ja 34.05.61 olevien EU-osuuksien kanssa sekä EU:n ohjelmakauden 1995–1999 sitoumusten maksamiseen		
	Yhteensä	153 754,85
32.70.65 Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet ja tarvikkeet	
	41 Henkilöstökulut	
	42 Vuokrat	
	43 Palvelujen ostot	
ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.	45 Muut kulut	
	49 Sisäiset kulut	150 238,89
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	150 238,89
35.10.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	3 100,20
	41 Henkilöstökulut	224 451,99
	42 Vuokrat	6 649,29
2) teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen yhdessä momentilla 32.70.61 olevien EU-osuuksien kanssa.	43 Palvelujen ostot	119 393,81
	45 Muut kulut	16 958,32
	49 Sisäiset kulut	1 138 830,29
	51 Rahoituskulut	
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	1 509 383,90

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
35.10.63 ja 406.35.20.63 ja 407.35.20.63 ja 406.35.20.76 ja 407.35.20.76 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:		
6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä aiheutuviin menoihin sekä ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin, 7) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n I momentin mukainen, 9) vahinkojen estämisestä ja rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuviin menoihin	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	240 852,98
	41 Henkilöstökulut	32 885,37
	42 Vuokrat	16 241,37
	43 Palvelujen ostot	2 093 953,93
	45 Muut kulut	207 687,33
	49 Sisäiset kulut	47 798,94
	51 Rahoituskulut	119 455,28
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	2 758 875,20
35.10.64 ja 406.35.99.63 ja 407.35.99.63 EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:		
Määrärahaa saa käyttää noin 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen projektitehtäviin. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 817,73
	41 Henkilöstökulut	218 306,04
	42 Vuokrat	6 065,02
	43 Palvelujen ostot	109 495,80
	45 Muut kulut	9 978,16
	49 Sisäiset kulut	95 128,70
	51 Rahoituskulut	
	61 Satunnaiset kulut	
	Yhteensä	443 791,45
406.35.10.67 ja 407.35.10.67 Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	7 321,49
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	41 Henkilöstökulut	70 309,30
	42 Vuokrat	2 517,66
Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen ympäristöhallintoon lähialueyhteistyön hankkeiden valmisteluun, toteuttamiseen ja valvontaan liittyviin tehtäviin	43 Palvelujen ostot	155 704,43
	45 Muut kulut	60 962,20
	49 Sisäiset kulut	34 651,10
	51 Rahoituskulut	1,76
	Yhteensä	331 467,94

Muut liitteet

- Liite 1. Ympäristöhallintoon liittyviä säädöksiä vuodelta 2008
- Liite 2. Keskeiset kansainväliset ympäristösopimukset sekä niiden tavoitteet ja toteutuminen
- Liite 3. Ympäristöministeriön tiliviraston toiminta- ja henkilöstötietoja
- Liite 3.1. Alueellisten ympäristökeskusten toimintatietoja
- Liite 3.2. Ympäristölupavirastojen toimintatietoja
- Liite 3.3. Keskeiset henkilöstötunnusluvut 2008

Liite I.
Ympäristöhallintoon liittyviä säädöksiä vuodelta 2008

1048/2008	Ympäristöministeriön asetus Metsähallituksen eräiden julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista
1031/2008	Ympäristöministeriön työjärjestys
1030/2008	Laki vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämisavustuksista
868/2008	Laki valtiontakauksesta aravalainojen takaisinmaksamiseksi
856/2008	Laki vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta
779/2008	Tasavallan presidentin asetus Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen V alaisten toimenpiteiden voimaansaattamisesta
422/2008	Valtioneuvoston asetus paristoista ja akuista
379/2008	Valtioneuvoston asetus kaivannaisjätteistä
351/2008	Laki tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen muutoksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta
300/2008	Ympäristöministeriön työjärjestys
166/2008	Valtioneuvoston asetus asukkaiden valinnasta arava- ja korkotukivuokra-asuntoihin
89/2008	Tasavallan presidentin asetus Suomen ja Romanian välillä ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan mukaisesta yhteistoteutuksesta ja kansainvälisestä päästökaupasta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta
53/2008	Ympäristöministeriön asetus luonnonsuojelualueen rajojen merkitsemisestä
47/2008	Tasavallan presidentin asetus Itämeren ja Pohjanmeren pikkuvalaiden suojelusta tehdyn sopimuksen muutosten voimaansaattamisesta
39/2008	Laki Suomen ja Bulgarian välillä ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan mukaisesta yhteistoteutuksesta tehdyn puitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta
20/2008	Ympäristöministeriön asetus biosidivalmisteen hyväksymisen tai rekisteröinnin hakemisesta, markkinoilta poistamisesta ja erityisehdoista
19/2008	Valtioneuvoston asetus perfluorioktaanisulfonaattien markkinoille luovuttamisen ja käytön rajoittamisesta

Liite 2.

Keskeiset kansainväliset ympäristösopimukset sekä niiden tavoitteet ja toteutuminen

Kertomusvuoden aikana saatettiin loppuun neljän¹ sopimuksen tai niiden muutosten voimaansaattamistoimet.

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
Ilmastonmuutos <ul style="list-style-type: none">• YK:n ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus 1992 (Rio de Janeiro)• Kioton pöytäkirja 1997	<p>Ilmakehän kasvihuonekaasujen pitoisuuden vakiinnuttaminen turvalliselle tasolle.</p> <p>Kioton pöytäkirjassa teollisuusmaat ovat sitoutuneet vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään yhteensä 5 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2012 mennessä. EU:n sisäisen taakanjaon mukaan Suomen velvoitteena on sitoumuskaudella 2008–2012 päästöjen pitäminen vuoden 1990 tasolla.</p>	<p>Ilmastopopimus hyväksyttiin 1992 ja se tuli voimaan vuonna 1994. Sopimuksen on ratifioinut 192 valtiota ja EY.</p> <p>Pöytäkirjan on ratifioinut 184 valtiota ja EY. Pöytäkirja tuli voimaan 16.2.2005. Vuonna 2007 kasvihuonekaasupäästöt olivat noin 10 % Kioton perusvuoden 1990 tason yläpuolella. Päästötiedot on raportoitu EU:lle vuoden 2009 alussa.</p> <p>Meneillään on neuvottelut vuoden 2012 jälkeisestä ilmastopopimusjärjestelmästä.</p>
Otsonikerrosta tuhoavat aineet <ul style="list-style-type: none">• Otsonikerroksen suojelua koskeva Wienin yleissopimus 1985 (Wien)• Montrealin pöytäkirja 1987	<p>Yläilmakehän otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön lopettaminen. Sopimus ja pöytäkirja käsittelevät otsonikerrosta tuhoavien aineiden käytön rajoittamisen lisäksi otsonikerroksen suojelua ja tutkimusta.</p>	<p>Wienin yleissopimuksen on ratifioinut 194 valtiota ja EY samoin kuin Montrealin pöytäkirjan. Otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotantoa, kulutusta, käyttöä, tuontia ja vientiä on rajoitettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 2037/2000 sekä valtioneuvoston päätöksellä 262/1998.</p> <p>Syksyllä 2007 Montrealin pöytäkirjan osapuolet sopivat osittain halogenoitujen kloorifluorihilivetyjen (HCFC-yhdisteet) käytöstä poistamisen tiukennetusta aikataulusta.</p>

¹ Tasavallan presidentin asetus Itämeren ja Pohjanmeren pikkuvalaiden suojelusta tehdyn sopimuksen muutosten voimaansaattamisesta (SopS 14/2008), Tasavallan presidentin asetus Suomen ja Romanian välillä ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan mukaisesta yhteistoteutuksesta ja kansainvälisestä päästökaupasta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (SopS 25/2008), Ympäristöministeriön ilmoitus otsonikerrosta heikentäviä aineita koskevan Montrealin pöytäkirjan tarkistusten voimaantulosta (SopS 61/2008) ja Tasavallan presidentin asetus Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen V alaisten toimenpiteiden voimaansaattamisesta (SopS 106/2008)

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Villieläimistö ja -kasvisto</p> <p>Villieläimistön ja -kasviston kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus (CITES) 1973 (Washington)</p>	<p>Uhanalaisten lajien ja niistä valmistettujen tuotteiden kansainvälisen kaupan sääätely.</p>	<p>Sopimuksen on ratifioinut 175 valtiota. EY ei ole jäsen, koska taloudellisen integraatiojärjestön jäsenyyden mahdollistava sopimuksen muutos (tehty 1983) ei ole voimassa. Sopimusta toteutetaan neuvoston asetuksella 338/1997 ja useilla komission asetuksilla.</p>
<p>Biologinen monimuotoisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus 1992 (Rio de Janeiro) • Bioturvallisuuspöytäkirja 2000 (Cartagena) 	<p>Maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden monimuotoisuuden suojeleminen, kestävä käyttö sekä perintötekijöiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jako.</p> <p>Pöytäkirjan tavoitteena on varmistaa elävien, muuntogeenisten organismien (GMO) kansainvälisten siirtojen turvallisuus sekä biologisen monimuotoisuuden että ihmisen terveyden kannalta.</p>	<p>Sopimuksen on allekirjoittanut 168 valtiota ja EY ja ratifioinut 190 valtiota ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1994. Joulukuussa 2006 valtioneuvosto hyväksyi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön uuden strategian vuosiksi 2006-2016 ja Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen strategian ja toimintaohjelman.</p> <p>Tavoitteena on pysäyttää Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen vuoteen 2010 mennessä ja vakiinnuttaa luonnon tilan suotuisa kehitys pitkällä aikavälillä. Strategialla pyritään myös varautumaan Suomen luontoa uhkaaviin maailmanlaajuisiin ympäristömuutoksiin sekä vahvistamaan Suomen vaikutusta luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä maapallonlaajuisesti.</p> <p>Cartagenan pöytäkirja tuli voimaan 11.9.2003. Sen on ratifioinut 152 valtiota ja EY. Suomi ratifioi pöytäkirjan 9.7.2004. EY:n ja Suomen GMO -säädökset kattavat pöytäkirjan vaatimukset.</p>
<p>Vaaralliset jätteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaarallisten jätteiden maan rajat ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva yleissopimus 1989 (Basel) • Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirja 1999 (Basel) 	<p>Vaarallisten jätteiden valtioiden rajat ylittäviä siirtoja tehtäessä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat; jätteiden syntyä vähennetään ja niitä pyritään hyödyntämään tai käsittelemään mahdollisimman lähellä syntyäpaikkaa.</p> <p>Pöytäkirjan tavoite on, että vahingonkäräjälle korvataan ongelmajätteiden siirrosta aiheutuneet vahingot omaisuudelle ja ympäristö ennallistetaan.</p>	<p>Baselin sopimuksen on allekirjoittanut 52 valtiota ja EY sekä ratifioinut 170 valtiota ja EY. Sopimuksen myötä ongelmajätteiden siirtojen valvonta on parantunut. Vuonna 1995 sopimusta muutettiin siten, että ongelmajätteiden vienti OECD-maista muihin maihin kiellettiin (kieltomuutos). Muutoksen on ratifioinut 64 valtiota. Muutos ei ole tullut voimaan. Ongelmajätteiden vienti teollisuusmaista kehitysmaihin on kielletty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 1013/2006. Suomi on osallistunut kehitysmaiden valmiuksien kehittämiseen ongelmajätteiden huollossa.</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirjan on allekirjoittanut 13 valtiota, ei EY, ja ratifioinut 8 valtiota. Pöytäkirja ei ole vielä voimassa. Voimaantuloon tarvitaan 20 ratifiointia. Suomi ei ole ratifioinut pöytäkirjaa.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
Pysyvät orgaaniset yhdisteet <ul style="list-style-type: none"> Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva Tukholman yleissopimus (POPs) 2001 (Tukholma) 	Kymmenen torjunta-aineen ja teollisuuskemikaalin tuotannon ja käytön lopettaminen sekä dioksiini- ja furaani-päästöjen rajoittaminen.	Sopimus tuli voimaan 17.5.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 152 valtiota ja EY sekä ratifioinut 162 valtiota ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen 3.9.2002 ja EY 16.11.2004. Yhteisössä sopimus on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 850/2004.
Vaarallisten kemikaalien kauppa <ul style="list-style-type: none"> Rotterdamin yleissopimus kansainvälisen kaupan kohteena olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä (PIC), 1998 (Rotterdam) 	Sopimukseen listattujen vaarallisten kemikaalien ja torjunta-ainesten vienti on sallittu vain tuojavaltion etukäteisluvalla. Tuojavaltio voi myös kieltäytyä vastaanottamasta kemikaalia. Sopimus kattaa 40 kemikaalia tai kemikaaliryhmää, uusimpana ryhmänä osapuolikokous 27.-31.10.2008 hyväksyi tributyylitinayhdisteet yleissopimuksen liitteeseen III.	Sopimus tuli voimaan 24.2.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 73 valtiota ja EY ja ratifioinut 127 valtiota ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen 4.6.2004 ja EY 22.12.2002. Yhteisössä sopimus on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 689/2008.
Ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumista koskeva yleissopimus (Geneve, 1979).		
	Sopimus on yksi keskeisimmistä kansainvälisistä ympäristösopimuksista, jolla suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä yli valtorajojen ilman kautta kulkeutuvilta epäpuhtauksilta.	Vuonna 1979 yleissopimuksen allekirjoitti 31 valtiota ja EY. Sopimuksen on ratifioinut 51 valtiota ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen 15.4.1981.
Pöytäkirjat eri aineiden päästöjen vähentämiseksi tai käytön rajoittamiseksi: <ul style="list-style-type: none"> Haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOCs) (Geneve, 1991) Rikki (Oslo, 1994) Typen oksidit (Sofia, 1988) Raskasmetallit (Århus, 1998) 	<p>Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen vähentäminen 30 prosentilla vuoden 1988 määrästä vuoteen 1999 mennessä.</p> <p>Pitkän tähtäimen tavoitteena on, että rikkilaskeumat eivät ylitä kunkin alueen kriittisiä kuormituksia. Suomi on sitoutui vähentämään päästöjä 80 prosentilla 1980 määrästä vuoteen 2000 mennessä.</p> <p>Yleistavoitteena on ensi vaiheessa jäädyttää typen oksidien päästöt. Yleisin vertailuvuosi on 1987.</p> <p>Elohopean, lyijyn ja kadmiumin päästöjen vähentäminen alle 1990 päästötason.</p>	<p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 22 valtiota ja EY sekä ratifioinut 23 valtiota. Suomessa päästöt olivat 42 prosenttia pienemmät vuonna 2006 kuin vuonna 1988.</p> <p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 27 valtiota ja EY sekä ratifioinut 27 valtiota ja EY. Suomen päästöt olivat 86 prosenttia pienemmät vuonna 2006 kuin 1980.</p> <p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 25 valtiota sekä ratifioinut 31 valtiota ja EY. Suomi sitoutui jäädyttämään typen oksidien päästöt vuoden 1987 tasolle vuoden 1994 loppuun mennessä. Suomen päästöt olivat 33 prosenttia pienemmät vuonna 2006 kuin 1987.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 29.12.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EY sekä ratifioinut 28 valtiota ja EY. Suomi ratifioi pöytäkirjan 20.6.2000 ja EY 3.5.2001. Suomen elohopeapäästöt olivat 10, kadmiumpäästöt 79 ja lyijypäästöt 92 prosenttia pienemmät vuonna 2006 kuin vuonna 1990.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<ul style="list-style-type: none"> • Pysyvät orgaaniset yhdisteet (POPs) (Århus, 1998) • Happamoitumisen, rehevöitymisen ja alailmakehän otsonimuodostuksen rajoittaminen (Göteborg, 1999) 	<p>Pysyvien orgaanisten yhdisteiden käytön vähentäminen tai lopettaminen. Dioksiini-, furaani- ja PAH -yhdisteiden sekä heksaklooribentseenipäästöjen (HCB) vähentäminen alle 1994 tason.</p> <p>Rikin, typen oksidien, ammoniakkin ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöjen vähentäminen siten, että ne ovat pysyvästi vuodesta 2010 alkaen alle pöytäkirjassa asetettujen enimmäispäästöjen. Suomen enimmäispäästöt 2010 jälkeen ovat rikille 116 000, typen oksideille 170 000, VOC:lle 130 000 ja ammoniakille 31 000 tonnia.</p>	<p>Pöytäkirja tuli voimaan 23.10.2003 . Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EY sekä ratifioinut 28 valtiota ja EY. Suomi ratifioi pöytäkirjan 3.9.2002 ja EY 30.4.2004. Suomen dioksiini- ja furaanipäästöt olivat 57 ja PAH -yhdisteiden päästöt 14 prosenttia pienemmät vuonna 2006 kuin vuonna 1994. Suomen HCB-päästöt ovat puolestaan noin 8 prosenttia suuremmat vuonna 2006 kuin vuonna 1994.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 17.5.2005. Sen on allekirjoittanut 31 valtiota sekä ratifioinut 24 valtiota ja EY. Suomi ratifioi pöytäkirjan 23.12.2003 ja EY 23.6.2003. Suomen päästöt vuonna 2006 olivat 84 000 tonnia rikkidioksidia, 192 000 tonnia typpidioksidia, 132 000 tonnia VOC:a ja 36 200 tonnia ammoniakkaa.</p>
<p>Tiedonsaanti ja osallistuminen</p> <p>Yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (Århus, 1998)</p> <p>Pöytäkirja epäpuhtauksien päästöjä ja niiden siirtoja koskevista rekistereistä (PRTR) (Kiev, 2003)</p>	<p>Ympäristöasioita koskevan tiedonsaannin, kansalaisten osallistumisen ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden takaaminen.</p> <p>Parantaa tiedonsaantia ympäristöasioista integroidun päästö- ja siirtorekisterin avulla.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 30.10.2001. Sopimuksen on allekirjoittanut 39 valtiota ja EY ja ratifioinut 41 valtiota (ml. 6 ei-allekirjoittajavaltiota) ja EY. Suomi ratifioi sopimuksen 1.9.2004 ja EY 17.2.2005. Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin sopimuksen vaatimukset. Kansallinen toimeenpanoraportti tehtiin joulukuussa 2007. Sopimuksen muutoksen koskien muuntogeenisiä organismeja (artikla 6) on ratifioinut 17 valtiota ja EY. Suomi ratifioi muutoksen 10.6.2008.</p> <p>RTR pöytäkirja hyväksyttiin vuonna 2003. Sen on allekirjoittanut 37 valtiota ja EY ja ratifioinut 11 valtiota ja EY</p>
<p>Ympäristövaikutusten arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (Espoo, 1991) • Strategista ympäristöarviointia koskeva pöytäkirja (Cavtat, 2003) 	<p>Merkittäviä haitallisia rajat ylittäviä vaikutuksia aiheuttavien hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi sekä haittojen ehkäisy ja rajoittaminen ennen hanketta koskevan päätöksen tekoa.</p> <p>Todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien suunnitelmien ja ohjelmien sekä soveltuvin osin toimintaperiaatteiden ja säädösten ympäristövaikutusten arviointi ja yleisön osallistuminen valmisteluun.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 1997. Sen on allekirjoittanut 30 valtiota ja EY sekä ratifioinut 42 valtiota ja EY. Vuoden 2008 loppuun mennessä Suomi on soveltanut sopimusta viiteentoista hankkeeseen ja ollut kaksitoista kertaa kohdeosapuolena.</p> <p>Pöytäkirjan on allekirjoittanut 38 valtiota ja EY ja ratifioinut 10 valtiota. Suomi ratifioi pöytäkirjan 18.4.2005.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Itämeren suojele</p> <ul style="list-style-type: none"> Helsingin sopimus Itämeren merellisen ympäristön suojelusta 1992 <p>ja sen alaisuudessa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Itämeren ympäristönsuojeluohjelma 1992 Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission (HELCOM) suositukset ja ministerijulkilausumat 1988, 1998 ja 2003 ja vuonna 2007 hyväksytty toimenpideohjelma BSAP (Baltic Sea Action Plan) 2007 	<p>Itämeren pilaantumisen ehkäiseminen ja lopettaminen sen ekologisen palautumisen edistämiseksi ja ekologisen tasapainon säilyttämiseksi.</p> <p>Pahimpien Itämeren piste- ja hajakuormittajien eliminointi.</p> <p>Mereen kohdistuvan ravinne- ja raskasmetallikuormituksen sekä pysyvien tai myrkyllisten orgaanisten yhdisteiden vähentäminen 50 prosentilla vuoteen 2005 mennessä vuoden 1987 tasosta. Vuoden 2001 ministerijulkilausuman tavoitteena on lisätä merenkulun turvallisuutta.</p> <p>BSAP -ohjelman tarkoituksena on Itämeren hyvä tilan saavuttaminen vuoteen 2021 mennessä. Ohjelma käsittää ympäristötavoitteita ja toimenpiteitä rehevöitymisen torjumiseksi haitallisten aineiden ja meriliikenteen haittojen ja vaikutusten vähentämiseksi sekä merellisen biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi.</p>	<p>Uusi sopimus tuli voimaan 17.1.2000 ja maatalouden aiheuttaman kuormituksen ehkäisemistä sekä alusperäisten jätteiden vastaanoton järjestämistä koskevien liitteiden III ja IV muutokset 31.12.2000. Lisäksi aluksista peräisin olevan saastumisen ehkäisemistä koskevat liitteen IV muutokset ovat tulleet voimaan 1.12.2002 ja 1.7.2004.</p> <p>Toteutetaan kansallisen lupamenettelyn sekä kahden- ja monenvälisen yhteistyön, erityisesti lähialueyhteistyön kautta. Itämeren alueen 163 pahimmas- ta kuormittajasta 82 oli saatu eliminoidua elokuuhun 2006 mennessä. Suomen 10 hot spotista on jäljellä yksi.</p> <p>Itämeren valuma-alueella vesistöihin päätyvän kokonaisravinnekuormituksen arvioidaan laskeneen noin 40 % 1980-luvun lopulta. Yhdyskuntien ja teollisuuden fosforikuormituksen 50 % vähennystavoite on saavutettu lähes kaikissa HELCOM -maissa, tyyppikuormituksen tavoitetta ei. Maatalouden kuormitus ei ole vähentynyt tavoitteen mukaisesti.</p> <p>Kuormituksen vähenemä ei vielä näy Itämeren kuormituksessa. HELCOM: in suosituksia pannaan kansallisesti toimeen valtioneuvoston periaatepäätöksellä ”Vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015”, Itämeren ja sisävesien suojelun toimenpideohjelmalla sekä EY-säädösten kautta. Kaikki merenkulun turvallisuutta koskevan julkilausuman toimet ovat toteutuneet.</p>

Liite 3.Ympäristöministeriön tiliviraston toiminta- ja henkilöstötietoja

Liite 3.1 Alueellisten ympäristökeskusten toimintatietoja

YMPÄRISTÖN-SUOJELU	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP		2008	2007	2006
Ympäristöluvut																	
- ratkaistut	92	97	38	53	44	22	37	23	114	30	63	14	22		649	673	718
- vireillä 31.12.	126	149	40	48	30	18	19	7	148	26	35	10	10		666	704	778
- käsittelyaika keskim. kk	14,6	18,5	17,8	20,1	12,0	11,2	5,0	14,7	10,6	8,6	7,9	10,0	6,1		13,0	13,4	12,5
- uuden toiminnan ja toiminnan muutosten lupia käsitelty 8 kk:ssa	64 %	34 %	86 %	38 %	73 %	92 %	82 %	92 %	72 %	85 %	83 %	80 %	82 %		67 %	71 %	72 %
Tuottavuus, ratkaisua/htv	15,1	14,8	15,3	9,5	12,4	15,9	29,6	10,1	10,7	13,7	15,0	18,7	12,5		13,3	12,1	11,6
Taloudellisuus, kustannukset €/ratkaisu	6 641	6 303	6 263	7 757	7 572	5 817	3 528	10 071	8 546	6 072	6 206	5 045	7 757		6 908	6 854	7 124
Kustannusvastaavuus %	55 %	48 %	60 %	49 %	41 %	44 %	71 %	43 %	33 %	34 %	39 %	64 %	31 %		44 %	50 %	49 %
Ympäristönsuojeluilmoitukset	259	91	67	72	52	53	39	48	86	72	60	16	43		958	770	781
- YSL:n mukaiset ilmoitukset	189	56	44	46	45	41	29	38	38	30	32	10	10		608	491	533
- jätetiedostoon merkityt toiminnot	70	35	23	26	7	12	10	10	48	42	28	6	33		350	279	248
YSL:n ja VL:n mukaisista lupasioista annetut lausunnot, kpl	149	191	88	124	114	122	79	77	119	116	107	49	149		1 484	1 512	1 331
Valvonta: tarkastuskäynnit	302	302	192	268	185	93	165	157	361	145	471	148	183		2 972	2 747	2 821
Vesiensuojelu																	
- vesiensuojelua kosk. maatalouden erityistukilausunnot, kpl	69	144	38	9	54	8	54	8	93	10	10	0	3		500	595	707
ALUEIDEN-KÄYTTÖ	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP		2008	2007	2006
Yleis- ja asemakaavoitusta koskevat viranomaisneuvottelut	83	132	87	55	54	43	57	30	61	55	65	18	58		798	749	870
Kunnista tiedoksi tulleet päätökset	2 004	1 178	626	903	620	239	417	412	661	504	721	123	369		8 777	9 313	9 635
Oikaisukehotukset	7	1	3	2	4	1	0	0	5	1	3	1	0		28	24	16
Valitukset kaavapäätöksistä	2	9	4	2	0	2	0	1	2	0	2	0	0		24	12	18
Valitukset muista päätöksistä	37	6	20	3	1	2	2	4	20	0	18	4	5		122	107	94
Annetut lausunnot	382	241	213	153	239	158	106	135	194	184	218	53	159		2 435	2 246	2 077
Poikkeamispäätökset																	
- ratkaistut yhteensä, kpl	297	181	203	271	143	150	156	170	235	157	296	91	244		2 594	2 766	2 888

rannat	217	143	169	228	102	143	141	147	178	140	245	83	226		2 162	2 350	2 484
muut	80	38	34	43	41	7	15	23	57	17	51	8	18		432	416	404
- vireillä 31.12. yhteensä, kpl	174	163	21	66	14	34	69	28	64	39	62	0	93		827	823	804
- käsittelyaika keskimäärin, kk	4,2	4,6	2,8	2,6	2,0	2,2	4,7	2,7	2,7	3,3	2,4	1,9	3,2		3,1	3,0	3,0
- käsitelty alle 6 kk:ssa	79 %	79 %	98 %	99 %	96 %	99 %	72 %	91 %	88 %	94 %	99 %	98 %	92 %		91 %	93 %	91 %
Yleiskaava-avustukset, kpl	2	2	2	1	3	0	1	8	11	13	6	1	1		51	47	43
Yleiskaava-avustukset, 1000 €	10	10	10	15	15	0	25	30	25	10	15	15	5		185	210	348
Rakennusperinnön hoitoavustukset myönnetyt, kpl	66	53	60	72	44	55	34	68	41	73	200	44	71		881	835	924
Rakennussuojelulain mukaiset päätökset	5	5	1	2	2	0	1	0	6	1	1	0	2		26	22	34
LUONNON-SUOJELU	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP		2008	2007	2006
SUOJELUOHJELMAT																	
- kaupungit kpl	10	43	4	0	2	15	3	4	79	6	37	2	19		224	262	347
- vaihdot kpl	5	2	2	0	0	0	0	2	24	5	12	1	17		70	69	104
- lunastukset kpl	3	4	4	0	1	0	0	0	3	0	1	0	0		16	21	31
- hallinnan siirrot, per. kpl	2	2	4	1	0	0	0	1	2	0	0	0	1		13	13	16
- yksityiset suojelualueet kpl	50	128	23	33	11	39	28	24	118	45	80	7	23		609	521	525
YHTEENSÄ kpl	70	179	37	34	14	54	31	31	226	56	130	10	60		932	886	1 023
"- toteutettujen alueiden sisältämät kiinteistöt kpl"	262	266	60	40	70	54	33	36	301	96	216	11	178		1 623	1 657	1 741
- kaupungit ha	48	282	31	0	5	77	23	33	547	58	163	23	189		1 478	2 835	4 266
- vaihdot ha	32	20	21	0	0	0	0	23	275	65	428	2	199		1 066	1 821	1 868
- lunastukset ha	57	116	143	0	8	0	0	0	75	0	5	0	0		404	514	708
- hallinnan siirrot, per.	24	45	73	10	0	0	0	60	19	0	0	0	75		306	370	338
- yksityiset suojelualueet ha	2 138	1 980	319	110	105	271	304	375	3 806	349	880	16	1 008		11 661	12 665	13 601
YHTEENSÄ ha	2 299	2 443	587	120	118	347	327	490	4 723	472	1 477	40	1 472		14 915	18 204	20 781
kauppahinta milj. euroa	0,2	1,7	0,4	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,9	0,3	0,3	0,0	0,2		4,5	5,7	7,5
luov.omais.arvo milj.euroa	0,2	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,4	0,2	0,3	0,0	0,1		1,5	3,6	2,8
väliraha milj.euroa	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0		-0,1	-0,3	0,2
lunastuskorvaus milj.euroa	0,4	0,6	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		1,4	1,1	1,6
hall.sierrojen, perint.arvo, milj. euroa	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,7	0,8	1,1
yksityiset LS-alueet milj.euroa	0,7	2,1	0,7	0,0	0,0	2,6	0,4	0,2	2,1	2,7	0,4	0,0	0,1		12,3	14,4	9,7
Arvo yht. milj. euroa	1,7	4,6	1,8	0,0	0,1	3,0	0,5	0,5	3,4	3,2	1,0	0,1	0,4		20,3	25,4	22,8

Sisältää alueellisten ympäristökeskusten, YM:n ja Metsähallituksen hankinnat Yksityisten suojelualueiden v.2008 kokonaispinta-ala 11 660 ha sisältää 3900 ha vesialueita.																
LSL:N MUKAISET RAJAUS- JA RAUHOITUSPÄÄTÖKSET																
Suojellut luontotyytit (29 §) kpl	10	8	21	0	0	8	0	0	0	14	5	0	2	68	126	100
Suojellut luontotyytit (29 §) ha	13	67	19	0	0	6	0	0	0	10	21	0	4	139	390	132
Erit.suoj.lajien es.paikat (47 §) kpl	4	3	0	1	0	0	1	8	0	6	0	1	0	24	20	15
Erit.suoj.lajien es.paikat (47 §) ha	3	2	0	2	0	0	1	30	0	8	0	2	0	47	22	65
Liito-oravan lis.- ja levähdyspaikat (72a §) kpl	44	40	35	56	8	20	6	1	23	25	0	12	0	270	311	197
Liito-oravan lis.- ja levähdyspaikat (72a §) ha	10	1	3	1	1	5	2	1	1	5	0	0	0	30	34	53
Alueen määräaik. rauhoittaminen (25 §) kpl	1	0	0	0	0	0	1	0	0	3	0	1	0	6	20	15
Alueen määräaik. rauhoittaminen (25 §) ha	1	0	0	0	0	0	2	0	0	3	0	0	0	6	165	186
METSO - toteutus yht.																
Kaupat, vaihdot, hallinnan siirrot, yksit. suoj.alueet, määräaik.rauh., kpl	11	11	11	17	21	14	7	20	8	6	10	0	4	140	110	87
Kiinteistöt yht. kpl	13	14	11	17	28	8	10	20	10	6	12	0	4	153	114	89
Pinta-ala yht. ha	64	78	124	78	238	262	181	206	40	30	98	0	37	1 435	1 237	1 370
Arvo milj.euroa yht.	0,5	0,6	1,1	0,8	1,2	1,5	1,2	1,0	0,3	0,3	0,2	0,0	0,1	8,7	7,3	5,7
METSO-toteutus ei sisällä metsäkeskusten tekemää METSO-toimintaa.																
VESIVAROJEN KÄYTTÖ JA HOITO																
	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP	2008	2007	2006
Vesihuoltoavustukset, myönnetty kpl	9	22	18	28	9	5	7	79	17	15	29	22	10	270	208	254
Vesihuoltoavustukset, myönnetty 1000 €	900	600	800	620	600	1 294	830	569	490	840	629	658	503	9 333	6 918	6 703
Valmistuneet pohjavesiselvitykset, kpl	4	0	3	2	0	5	0	3	5	4	2	0	2	30	28	31
SEURANTA JA SELVITYKSET																
	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP	2008	2007	2006
Ympäristökeskusten alueelta otetut valtakunnalliset seurantanäytteet, kpl	1643	1308	380	825	1592	613	672	920	1400	658	603	698	1088	12 400	12 131	11 627

Ympäristökeskusten alueelta otetut alueelliset seuranta- näytteet, kpl	1686	1693	570	1952	1202	1135	1453	2325	500	1440	1053	1184	2315		18 508	19 058	39 176
YLEISET YMPÄRISTÖTEHTÄVÄT	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP		2008	2007	2006
Julkaisut	29	25	3	7	8	7	5	2	18	9	6	4	13		136	144	167
Tiedotteet	54	56	121	79	50	83	88	52	66	69	58	36	50		862	878	885
YVA-menettely, lausunnot																	
- arviointiohjelmista	6	6	4	1	2	1	2	1	11	1	6	1	3		45	39	35
- arviointiselostuksista	6	2	4	1	6	0	2	0	5	0	3	0	0		29	32	24
Ympäristötyöt RAKENTAMISKUST. milj euroa (Ei sis. alv eikä palkkaper. työll.)																	
- YM:n toimialan hankkeet	1,6	5,3	0,1	2,4	6,1	6,6	1,1	0,4	0,4	0,7	1,2	0,3	2,1		28,3	19,7	13,5
- MMM:n toimialan hankkeet	0,5	1,1	3,2	1,8	4,0	0,7	0,7	0,8	3,6	0,9	3,0	0,2	2,5		23,0	24,3	20,3
- muut hankkeet	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,3	0,0	0,4		1,6	0,2	1,3
- yhteensä	2,2	6,5	3,3	4,3	10,1	7,3	1,9	1,4	4,2	1,6	4,5	0,5	5,0		52,8	44,2	35,1
- yht mukaanlukien alv	2,6	7,9	4,0	5,4	12,3	8,3	2,0	1,6	4,8	1,7	5,2	0,5	5,6		61,9	53,1	41,1
Hankkeiden työllistävä vaikutus																	
- investointiohjelmien tod. työ., htv/v	16	37	0	20	75	25	30	5	64	12	38	7	38		367	399	370
- ympäristönhoitotyöt (YTY), htv/v	0	1	0	0	20	26	6	5	0	3	0	42	37		140	258	347
HENKILÖSTÖ 31.12.	UUS	LOS	HAM	PIR	KAS	ESA	PSA	PKA	LSU	KSU	PPO	KAI	LAP		2008	2007	2006
- toimintamomentti	129	106	80	115	84	96	79	77	208	90	121	59	117		1 361	1 376	1 408
- kaikki	141	134	90	134	98	109	114	84	270	114	160	86	178		1 712	1 791	1 906
MÄÄRÄRAHAT																	
MÄÄRÄRAH. KÄYTTÖ milj euroa	19,4	23,6	10,6	15,1	15,0	15,6	13,0	10,8	26,3	15,1	25,7	7,6	19,1		217,0	217,0	200,3
TUOTOT (netto- budjetoid.) milj euroa	0,9	0,7	0,5	1,0	0,7	0,8	0,3	0,6	1,7	0,6	0,9	0,2	0,9		9,9	9,66	10,35
TAUSTATIETOJA														Ah- ve- nan- maa			
KUNTIEN MÄÄRÄ 2008	34	78	28	28	24	18	23	16	55	27	38	9	21	16	399	416	431
ASUKKAITA (1000 as) 31.12.2007	1 484	688	372	477	318	158	249	167	440	271	383	84	184	27	5 273	5 277	5 256
PINTA-ALA (1000 km2)	9,5	19,7	11,6	14,3	13,0	18,7	20,4	21,8	26,9	19,9	36,8	24,9	98,9	2,0	336	338	338

YMPÄRISTÖKESKUSTEN LYHENTEET	
UUSIMAA	UUS
LOUNAIS-SUOMI	LOS
HÄME	HAM
PIRKANMAA	PIR
KAAKKOIS-SUOMI	KAS
ETELÄ-SAVO	ESA
POHJOIS-SAVO	PSA
POHJOIS-KARJALA	PKA
LÄNSI-SUOMI	LSU
KESKI-SUOMI	KSU
POHJOIS-POHJANMAA	PPO
KAINUU	KAI
LAPPI	LAP

Liite 3.2 Ympäristölupavirastojen toimintatietoja

	LSY 2008	ISY 2008	PSY 2008	yhteensä 2008	yhteensä 2007	yhteensä 2006
YMPÄRISTÖLUVAT						
- ratkaistut	135	86	125	346	351	314
- vireillä olevat	135	83	108	326	273	332
VESITALOUSASIAT (muut kuin katselmusasiat)						
- ratkaistut	248	192	66	506	509	491
- vireillä olevat	194	55	58	307	323	311
KATSELMUSASIAT						
- ratkaistut	1	0	0	1	0	3
- vireillä olevat	8	2	2	12	13	13
HALLINTOPAKKOASIAT						
- ratkaistut	44	19	7	70	66	78
- vireillä olevat	28	10	8	46	65	66
ILMOITUSASIAT						
- ratkaistut	5	5	2	12	13	19
- vireillä olevat	1	0	0	1	1	3
RATKAISTUT ASIAT YHTEENSÄ	433	302	200	935	939	905
VIREILLÄ OLEVAT ASIAT 31.12. YHTEENSÄ	366	150	176	692	748	797
PÄÄTÖSTEN KÄSITTELYAIKA, KK						
- ympäristönsuojelulain mukaiset asiat	16,3	13,2	10,8	13,6	17,7	17,2
- vesitalousasiat (muut kuin katselmusasiat)	11,3	5,6	7,3	8,6	7,3	7,7
- katselmusasiat	87,9			87,9		102,3
- muut asiat	12,9	5,6	7,7	10,2	7,7	7,3
Tuottavuus (ratkaisua / htv)	10,5	11,7	10,3	10,8	10,4	10,0
Taloudellisuus (kustannukset € / ratkaisu)	6 853	6 217	7 329	6 749	6 625	6 670
HENKILÖSTÖ 31.12.	41	28	19	88	91	88
HENKILÖTYÖVUODET	41,1	25,8	19,4	86	90	90

YMPÄRISTÖLUPAVIRASTOJEN LYHENTEET

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO	LSY
ITÄ-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO	ISY
POHJOIS-SUOMEN YMPÄRISTÖLUPAVIRASTO	PSY

Liite 3.3 Keskeiset henkilöstöluvut 2008

HENKILÖSTÖMÄÄRÄ, HENKILÖSTÖRAKENNE JA HENKILÖSTÖKULUT	YM	YKE	YLV
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	299	1 361	88
muutosprosentti edellisvuoteen	-0,7 %	-1,1 %	-3,3 %
Henkilötyövuodet	296	1 326	86
Henkilöstön keski-ikä	50,3	49,3	49,3
45 vuotta täyttäneiden osuus	75 %	70 %	68 %
Koulutustasoindeksi	6,0	5,6	6,4
Määräaikaisen henkilöstön osuus	13,5 %	9,8 %	22,7 %
Osa-aikaisen henkilöstön osuus	5,1 %	8,1 %	6,8 %
"Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta (sis. koulutukseen osallistumisen)"	79 %	79 %	81 %
Kokonaistyövoimakustannukset 1000 €	16 712	64 616	5 376
Tehdyn työajan palkat, osuus palkkasummasta	78 %	75 %	75 %
Välilliset työvoimakustannukset 1000 €	6 075	25 839	2 095
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	57 %	67 %	64 %
TYÖHYVINVOINTI			
Työtyytyväisyysindeksi	3,34	3,37	3,33
Lähtövaihtuvuus (sis myös eläkkeelle siirtymisen)	6,0 %	5,2 %	10,3 %
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen	0,7 %	1,1 %	1,5 %
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	9,3	9,0	9,1
Työterveyshuolto €/htv, brutto	572	565	493
OSAAMINEN JA MUU AINEETON PÄÄOMA			
Koulutus ja muu kehittäminen €/htv	1 302	1 626	1 824
Ammattitaidon kehittämisen osuus työajasta pv/htv	4,3	5,7	4,9
Ympäristöhallinnon atk-ajokorttitutkimuksen suorittaneiden osuus henkilöstöstä	18 %	92 %	68 %

6 Allekirjoitukset

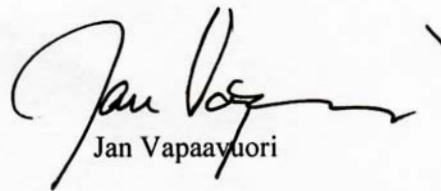
Tilinpäätös on hyväksytty 13.3.2009

Ympäristöministeri



Paula Lehtomäki

Asuntonministeri

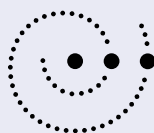


Jan Vapaavuori

Kansliapäällikkö



Hannele Pokka



YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

ISBN 978-952-11-3429-6 (nid.)

ISBN 978-952-11-3430-2 (PDF)

ISSN 1796-1696 (pain.)

ISSN 1796-170X (verkköj.)